

Beleidsmatige aanpassingen Energiebelasting (incl. ODE) van 2018 op 2019

- Het EB tarief voor de eerste schijf aardgas wordt met € 0,03 verhoogd per m3. Er wordt verondersteld dat het gehele verbruik van huishoudens in de eerste schijf valt.
- Het EB tarief voor de eerste schijf elektriciteit wordt met € 0,0072 verlaagd per kWh. Er wordt verondersteld dat het gehele verbruik van huishoudens in de eerste schijf valt.
- Het ODE tarief voor de eerste schijf aardgas wordt aangepast van € 0,0285 (2018) naar € 0,0524 (2019). De verhoging bedraagt derhalve € 0,0239.
- Het ODE tarief voor de eerste schijf elektriciteit wordt aangepast van € 0,0132 (2018) naar € 0,0189 (2019). De verhoging bedraagt derhalve € 0,0057.
- De belastingvermindering in de energiebelasting wordt met 51 euro (excl. btw) verlaagd.

De beleidsmatige verhoging op EB aardgas bedraagt derhalve € 0,0539 (€ 0,03 + € 0,0239). De beleidsmatige verlaging op EB elektriciteit bedraagt € 0,0015 (- € 0,0072 + € 0,0057). De belastingvermindering wordt met 51 euro (excl. btw) verlaagd.

Volgens de NEV2017 bedraagt het gemiddelde verbruik van huishoudens het volgende:

- 1170 m3 aardgas
- 2581 kWh elektriciteit

Beleidsmatige wijziging energierekening (incl. ODE) van 2018 op 2019

	2019
Tarief aardgas (incl. ODE) in cent/m3	
0- 170.000 m3	+ € 0,0539
Tarief elektriciteit (incl. ODE) in cent/kWh	
0- 10.000 kWh	- € 0,0015
aardgasverbruik gemiddeld huishouden in 2019 (o.b.v. NEV 2017) in m3	1.170
elektriciteitsverbruik gemiddeld huishouden in 2019 (o.b.v. NEV 2017) in kWh	2.581
Resulterende toename bijdrage huishoudens excl. 21% BTW	+ € 59,19
Belastingvermindering per aansluiting excl. 21% BTW	+ € 51
Beleidsmatige wijziging netto bijdrage huishoudens excl. 21% BTW (euro)	+ € 110,19
Beleidsmatige wijziging netto bijdrage huishoudens incl. 21% BTW (euro)	+ € 133,33

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: woensdag 5 september 2018 18:10
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Reactie energierekening

Ha [REDACTED],

minFIN heeft ook een woordvoeringslijn. Heb een en ander gecombineerd, zie hieronder voor een mondelinge reactie. MEZK wil nu alleen in hoofdlijnen reageren, maar hierna graag een volledig beeld kunnen laten zien, zodat we die voortdurende berekeningen door derden overbodig maken.

- Het is bekend dat de energierekening als gevolg van de energietransitie de komende jaren stijgt.
- Dat komt door de ODE die burgers én bedrijven via de energierekening betalen voor de stimulering van hernieuwbare energie. Dit geld wordt ingezet bij subsidies voor zonnepanelen, windparken, etc.
- En verder doordat vervuilers meer gaan betalen voor milieuvervuilende keuzes, waarmee duurzame alternatieven aantrekkelijker worden gemaakt. (schuif van de belastingheffing op elektriciteit naar aardgas)
- Tegelijkertijd is de verwachting dat de sterke daling in het energieverbruik van de afgelopen jaren verder doorzet. Dit komt door woningisolatie, maar ook door zaken die voor zowel kopers als voor huurders gelden: als we onze apparaten vervangen zijn die vaak veel zuiniger. Zuinige stofzuigers, koelkasten, LED-verlichting, etc.
- Met Prinsjesdag geeft FIN een compleet beeld over de verwachte verhoging van de energiebelasting in 2019, dus we kunnen op de berekening van de VEH nog niet in gaan.
- Verklaring verschil getallen Eigen Huis / Rijksoverheid: we hebben de getallen van VEH niet nagerekend, maar in elk geval goed te melden dat wij altijd kijken naar de stijging voor alle Nederlanders: kopers én huurders. En dat doen we op basis van de NEV, die jaarlijks een gedetailleerd beeld geeft.

Groeten,
 [REDACTED]

Of in het RA staat dat EB wordt aangewend voor woningbouwcorporaties weet ik niet. Dit heb ik uit de meest recente woordvoeringslijn, destijds opgesteld met [REDACTED].

Heb nog wat geschaafd:

Dat de ODE en de EB omhoog gaan is in het regeerakkoord is vastgelegd. Tegelijkertijd is de verwachting dat de sterke daling in het energieverbruik van de afgelopen jaren verder doorzet.

Minister Wiebes heeft het PBL gevraagd door te rekenen hoe dit onder de streep uitpakt, want de energietransitie moet voor iedereen betaalbaar zijn.

Energiebelasting huishoudens

	2018	2019		
Gebruik (NEV)			Verschil	
Gas (m3)	1205	1170		
Elektrisch (kWh)	2675	2581		
EB				
Gas (ct/m3)	26,001	29,001		
Elektrisch (ct/kWh)	10,458	9,738		
Subtotaal gas (€)		313,31	339,31	26,00
Subtotaal elektrisch (€)		279,75	251,34	-28,41
Subtotaal EB (€)		593,06	590,65	-2,41
ODE				
Gas (ct/m3)	2,85	5,24		
Elektrisch (ct/kWh)	1,32	1,89		
Subtotaal gas (€)		34,36	61,28	26,91
Subtotaal elektrisch (€)		35,42	48,69	13,27
Subtotaal ODE (€)		69,78	109,97	40,18
Belasting vermindering				
Totaal (€)		308,54	257,54	51
Totaal belasting excl BTW (€)				
		354,31	443,08	88,77
Totaal belasting incl BTW (€)		428,71	536,12	107,41

Energiebelasting huishoudens

	2018	2019	Vershil
Gebruik (NEV)			
Gas (m3)		1170	
Elektrisch (kWh)		2581	
EB			
Gas (ct/m3)	26,001	29,001	3
Elektrisch (ct/kWh)	10,458	9,738	-0,72
Subtotaal gas (€)			€ 35,10
Subtotaal elektrisch (€)			€ -18,58
Subtotaal EB (€)			€ 16,52
ODE			
Gas (ct/m3)	2,85	5,24	2,39
Elektrisch (ct/kWh)	1,32	1,89	0,56
Subtotaal gas (€)			€ 27,91
Subtotaal elektrisch (€)			€ 14,51
Subtotaal ODE (€)			€ 42,43
Belasting vermindering			
Totaal (€)			€ 51,00
Totaal belasting excl BTW (€)			€ 109,94
Totaal belasting incl BTW (€)			€ 133,03

Geen volumeverschil 18 op 19 meegenomen,
alleen het prijsverschil

Geen volumeverschil 18 op 19 meegenomen,
alleen het prijsverschil

Van: [redacted]@minez.nl>
Verzonden: maandag 10 september 2018 09:24
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Verzoek mezk

Beste [redacted] e.a.,

Wat moeten we doen om antwoord voor M te maken/afgestemd te krijgen? Zo even bespreken?

> Op 6 sep. 2018 om 12:10 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

>

> Ha allen,

>

> Ik heb toch maar alvast een berekening gemaakt voor de energiebelasting (zie excel), die ik afstem met Fin. Zij hebben een iets andere uitkomst (zie word doc), maar het lijkt me [redacted]

[redacted]

>

> Verschil zit hm in dat ik heb gecorrigeerd voor het hogere verbruik in 2018 tov 2019 en dat ik de btw heb gerekend voor de belasting vermindering en zij daarna. Dit laatste punt weet ik niet hoe dit zit, dus deze vraag heb ik uitstaan.

>

[redacted]

>

> Groet,

> [redacted]

>

>

>

>

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> Van: [redacted]@minez.nl]

> Verzonden: woensdag 5 september 2018 18:48

> Aan: [redacted]

> CC: [redacted]

> Onderwerp: Re: Verzoek mezk

>

[redacted]

>

> Op 5 sep. 2018 om 17:50 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

>>

>> Allen,

>>

[redacted]

>>

>> Dan verzoek voor morgen: Sprak net mezk die in kader van onderzoek vereniging eigen huis (150 euro stijgende energierekening) graag reactie van ons wil met hoeveel energierekening nou wel stijgt komende jaren en met welke onderverdeling. [redacted]

>>

>> Morgen verder!

>>

>> [redacted]

>>

>> Verstuurd vanaf mijn iPhone

>

> <Energiebelasting huishoudens 2018-2019.xlsx> <Beleidsmatige

> aanpassingen Energiebelasting 2018 op 2019.docx>

Van: [REDACTED]
 Verzonden: donderdag 13 september 2018 15:37
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: contact met [REDACTED]

Wij hebben een discussie met FIN over de presentatie van de effecten van het beleid voor komend jaar op de energierekening in 2019. Op medewerkersniveau komen we er niet uit. De discussie gaat over wat nu het goede bedrag is om te presenteren als stijging van de Energierekening van volgend jaar.

Wij komen als EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019. Dit komt doordat wij ons altijd baseren op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017. FIN komt in haar online tool op een stijging van 133€. Zij gebruiken net als wij de NEV 2017 voor het gemiddelde energieverbruik, maar corrigeren niet voor het volumeverschil tussen 2018 en 2019.

MEZK heeft gevraagd of jij contact op wil nemen met FIN. Aangezien de discussie gaat over een fiscaal tool dat op dinsdagsdag online gaat lijkt [REDACTED] de meest logische contactpersoon. Wij hebben een concept-mail opgesteld die je naar [REDACTED] zou kunnen sturen.

Tot nu toe heeft FIN gezegd dat ze de tool niet willen aanpassen, maar wel uitleg te zullen geven over hoe zij tot het bedrag van 133€ komen. Achtergrond daarbij is dat de tool meer laat zien dan de belastingen op energie. Voor al deze dingen is een statische grondslag gebruikt en geen rekening gehouden met bijvoorbeeld verschil in energieverbruik tussen 2018-2019 (dit zou een dynamische grondslag zijn, zoals wij wel doen en altijd gedaan hebben in communicatie naar de TK).

Mocht je nog vragen hebben dan kun je het beste [REDACTED] of mij benaderen.

Groet,

Vraag zou ik je willen spreken over de presentatie van de effecten op de energierekening in 2019 om te kijken of het mogelijk is dat wij dezelfde bedragen communiceren.

Er is veel discussie over de energierekening en mijn minister wordt over dat onderwerp bevraagd in de Kamer. Directe aanleiding is dat de Vereniging Eigen Huis (VEH) vorige week een stuk heeft gepubliceerd dat de energierekening met ruim 150€ stijgt in 2019 als gevolg van hogere belastingtarieven. Zij baseren zich voor het gemiddelde energieverbruik van koopwoningen op basis van het CBS.

Wij komen als EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019. Dit komt doordat wij ons altijd baseren op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan. Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.

Ik begrijp [REDACTED]

Het lijkt mij [REDACTED]

Hartelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 14 september 2018 08:42
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Veel dank voor het bericht, we hebben het meegegeven aan [REDACTED]. Ik ben zelf volgende week en de week erna op vakantie. [REDACTED] (in cc) is contactpersoon in mijn [REDACTED] afwezigheid.

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl]
Verzonden: donderdag 13 september 2018 15:20

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Dank voor het signaal. Eerder deze week heeft [REDACTED] hierover gesproken met [REDACTED]. Bij ons MT was er toch de wens om vast te houden aan de berekening zonder volumeverschillen, wel hebben we aangegeven heel duidelijk te zullen maken dat over gelijkblijvend verbruik gaat.

Voor de duidelijkheid komt de volgende tekst in de infographic:

Voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik stijgen de belastingen op energie in 2019 met circa 130 euro (bij gelijkblijvend verbruik). Dit is inclusief de stijging van de Opslag Duurzame Energie.

In de tool komt het volgende:

Bij een gemiddeld, gelijkblijvend energieverbruik betaal je per huishouden in 2019 ongeveer € 130 meer aan belastingen op energie. Het gemiddelde energieverbruik is in 2019 1.170 m3 aardgas en 2.581 kWh elektriciteit. Afhankelijk van je persoonlijke verbruik, kan deze stijging hoger of lager uitvallen.

Wel gaat er nog een notitie naar onze bewindspersonen waar risico's aan de tool worden geschetst. Wij hebben in die notitie ook de bezwaren vanuit EZK opgenomen.

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 13 september 2018 15:05

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Zoals ik begin deze week aangaf heb ik de minister geadviseerd over de energierekening vanwege vragen tijdens ons AO. Hier kwam ook aan bod dat Fin met een ander getal komt in de tool en infographic dan dat wij doen.

Hij [REDACTED] heeft onze DG gevraagd met jullie DG contact op te nemen. Ik ben me ervan bewust dat jullie al hebben aangegeven de tool niet aan te willen passen, maar het leek me goed dat jullie op de hoogte zijn dat er over gesproken gaat worden op DG niveau.

Ik vroeg me af of er nog iets uit jullie MT is gekomen, je gaf eerder aan dat dit hier in besproken zou worden. Dan kan ik dit nog meegeven aan [REDACTED]

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 10 september 2018 10:10

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Beste [REDACTED]

Bedankt voor je duidelijke mail. Ik begrijp [REDACTED]
[REDACTED] Naar mijn mening [REDACTED]

Wij hebben donderdag een AO waar dit punt zeker aanbod gaat komen. Ik ga hiervoor de minister adviseren en zal ook het standpunt van Fin meenemen. Ik zal laten weten als hij nog specifieke opmerkingen heeft ten aanzien van de berekening, infographic of tool.

Ik hoor graag wat er uit jullie MT komt en zou graag nog een keer benadrukken dat het ons zeer wenselijk lijkt dezelfde cijfers te hanteren naar buiten toe.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl]

Verzonden: vrijdag 7 september 2018 12:04

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Dank voor je mail, we hebben wel begrip voor jouw bedenkingen. [REDACTED]

We hebben echter het expliciete verzoek van onze stas gekregen om in een infographic weer te geven wat de wijzigingen betekenen voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Daarnaast komt er een online tool waarin burgers kunnen zien wat de belastingwijzigingen in 2019 voor ze betekenen. Het zou gek zijn om de wijzigingen in de energiebelasting niet mee te nemen (btw wordt bijvoorbeeld ook weergegeven).

Jullie eerdere cijfers in de brief van december vorig jaar zijn voor ons nog steeds akkoord en in de context van die brief ook heel logisch: het gaat daar in feite om een update van tabel 5.2 van de NEV. Uit die tabel blijkt ook heel duidelijk dat volumeverschillen en bijvoorbeeld wijziging in de variabele kosten ook invloed hebben op de stijging van de energierekening deze kabinetsperiode.

Wij willen echter iets anders weergeven, namelijk wat het effect is van de maatregelen in 2019. Dus wat is de hoogte van de belastingen met deze maatregelen, ten opzichte van de situatie dat de maatregelen niet genomen zouden zijn. Dat is ook consistent met de weergave van de andere belastingmutaties in de tool en vinden wij in deze situatie beter aansluiten. We vinden het verschil met de lijn in jullie brief ook uit te leggen. Daar gaat het om de ontwikkeling van de energierekening over de gehele kabinetsperiode. Hier gaat het om het effect van maatregelen in 2019.

We zullen dit ook nog even met ons MT bespreken, afhankelijk van de uitkomsten daarvan misschien goed om hier nog verder over te praten.

Groet,

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: vrijdag 7 september 2018 11:42

Aan: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Beste [redacted]

Zoals blijkt uit mijn mail en ook uit die van [redacted] kunnen wij hier niet mee akkoord gaan. Het lijkt me [redacted]

Het niet corrigeren voor volume past niet in de lijn die tot nu toe naar de Tweede Kamer is gehanteerd. Wij zijn van mening dat [redacted]. Het lijkt me [redacted]

Als we er via de mail niet uitkomen lijkt het me een overleg te plannen op korte termijn om hier overeenstemming over te bereiken.

Groet,

Van: [redacted]@minfin.nl]

Verzonden: vrijdag 7 september 2018 11:19

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

hallo [redacted],

Voor het inzichtelijk maken van puur de gevolgen van de beleidswijzigingen (EB/ODE) lijkt het mij [redacted] omdat de tool erop gericht is om alleen de effecten van de beleidswijzigingen inzichtelijk te maken. [redacted]

Mijn voorstel is [redacted]

Zijn jullie daarmee akkoord?

Met vriendelijke groet,

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: donderdag 6 september 2018 15:37

Aan: [redacted]@minez.nl>

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Re: Telegraaf over energiebelasting

Ter aanvulling op de woorden van [REDACTED]

Het is heel belangrijk dat we nauw aansluiten op de analyse die onze minister in december naar de TK stuurde dus rekening houdend met de dalende energieverbruikscijfers Anders creëren we nieuwe verwarring

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 6 sep. 2018 om 14:49 heeft [REDACTED]

@minez.nl>> het volgende geschreven:

Hallo [REDACTED]

Ja beide verschillen gaf ik al aan in mijn mail. Het is voor mij geen punt om de belastingvermindering incl btw mee te nemen, echter hecht ik zeer grote voorkeur om wel voor het volume verschil te corrigeren. Als we dit niet doen geeft dit een ongewenst beeld dat niet terecht doet aan de daadwerkelijke situatie en bijvoorbeeld de energiebesparingsmaatregelen die veel huishoudens toepassen.

Als jullie puur het effect van beleidswijzigingen willen presenteren, dan zou mijn inziens [REDACTED]

[REDACTED] Het was immers al voorzien dat de ODE reeks zou oplopen in 2019 op basis van eerder beleid, echter hebben we nu dezelfde schuif toegepast als op de EB nav regeerakkoord (de feitelijke beleidswijziging).

Graag wijs ik jullie er nog graag op dat PBL in het kader van het klimaatakkoord de betaalbaarheid van de energierekening doorrekent. Het lijkt me [REDACTED]

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl]

Verzonden: donderdag 6 september 2018 14:28

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Zie bijgevoegd ook mijn raming in Excel. Het verschil kent twee oorzaken: 1) jij hebt bij de berekening ook rekening gehouden met het volumeverschil tussen 2018 en 2019, hierdoor zorgt het dalende verbruik in 2019 ervoor dat de stijging van de energierekening lager uitvalt en 2) ik heb de verlaging van de belastingvermindering inclusief btw meegenomen in de berekening, jij exclusief btw.

Aangezien wij het effect van de beleidswijzigingen willen presenteren heb ik geen rekening gehouden met het volumeverschil en alleen met het prijsverschil tussen beide jaren. Dus uitgaande van een constant verbruik (verbruik 2019) heb ik puur de beleidsmatige prijsverschillen inzichtelijk gemaakt. Verder heb ik [REDACTED] begrepen dat de belastingvermindering inclusief btw moet worden meegenomen in de berekening.

Wellicht dat iedereen in de CC kan laten weten welke berekeningswijze in deze situatie gewenst is. @ [REDACTED] misschien heb jij hier ook nog ideeën over, wellicht dat in de tool voor andere bedragen wel vaker wel/niet volumeverschillen zijn meegenomen.

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>>

Verzonden: donderdag 6 september 2018 12:04

Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>

CC: [REDACTED]@minez.nl>> [REDACTED]

[REDACTED]@minfin.nl>>

[REDACTED]@minfin.nl>>

Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

Nogmaals dank voor het toesturen van jullie berekening gisteren.

Ik heb er even naar kunnen kijken, maar kom zelf op iets andere getallen uit, zie bijlage.

Wellicht goed om (samen) even te kijken waar het verschil in zit, ik denk dat ik heb gecorrigeerd voor het hogere gemiddeld verbruik in 2018 dan in 2019 volgens de NEV. En ik heb ook nog een vraag, wordt de belasting berekend voor of na het aftrekken van de belastingvermindering? Dat maakt ook nog uit.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl]

Verzonden: woensdag 5 september 2018 13:57

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Telegraaf over energiebelasting

Hallo Lisa,

Ter aanvulling hierbij het nieuwsbericht van de VEH waar de Telegraaf naar verwijst (zie <https://www.eigenhuis.nl/actueel/pers/2018/09/05/11/00/veh-belasting-op-energierekening-schiet-volgend-jaar-5-omhoog>). [REDACTED] heeft het bericht gevonden, uit het bericht blijkt dat de VEH uitgaat van een andere bron (het CBS) en zich beperkt tot koopwoningen.

Bij de doorrekening van de voorgenomen tarieven voor 2019 gaat de minister uit van een landelijk gemiddeld verbruik van alle huur- en koopwoningen bij elkaar, inclusief zeer energiezuinige en '0 op de meter' nieuwbouwwoningen. Het gemiddeld energieverbruik van koopwoningen ligt volgens vandaag gepubliceerde cijfers van het CBS op 3.300 KWh elektra en 1.470 m3 gas. Daardoor kunnen huiseigenaren volgend jaar een hogere energierekening verwachten dan het ministerie laat zien.

Het is dus ook noodzakelijk om een keuze te maken tussen de te hanteren bron voor de vaststelling van de verbruikcijfers. Voor de andere ramingen gaan wij voor prognosecijfers (2019 in dit geval) altijd uit van de NEV cijfers, mijn voorkeur [REDACTED].

[REDACTED]. Dat zou mijn inziens [REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 5 september 2018 13:31

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

[REDACTED]@minfin.nl>>

[REDACTED]@minfin.nl>>

Onderwerp: FW: Telegraaf over energiebelasting

Hallo [REDACTED]

De Vereniging Eigen Huis (VEH) heeft een inschatting gemaakt van de stijging van de energierekening van 2018 op 2019, daar heeft de Telegraaf nu over bericht (zie <https://www.telegraaf.nl/financieel/2520234/energietaak-met-150-euro-omhoog>). Volgens de VEH neemt de energierekening in 2019 met 150 euro toe. [REDACTED]

[REDACTED] Heb jij tijd om naar de bijgevoegde berekening te kijken?

Alvast bedankt,

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 5 september 2018 13:20
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>;
[REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Hallo allen,

De Telegraaf baseert zich op een berekening van de Vereniging Eigen Huis. [REDACTED]
[REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 5 september 2018 12:24
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
Onderwerp: RE: Telegraaf over energiebelasting

Ook even [REDACTED] toegevoegd die deze berekeningen maakt – ihkv de Prinsjesdagtool blijf ik ook graag aangehaakt.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Financiën
Directie Algemene Fiscale Politiek | Afd. Analyse

T: +31 070 [REDACTED]

M: +316 [REDACTED]

[REDACTED]
Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 5 september 2018 12:23
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
[REDACTED]@minfin.nl>>
Onderwerp: Telegraaf over energiebelasting

Ha alle drie,

Zie bericht Telegraaf over kosten energiebelasting zojuist:
<https://www.telegraaf.nl/financieel/2520234/energiesaks-met-150-euro-omhoog>
[REDACTED]

Grt [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 3 september 2018 13:12
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>
Onderwerp: FW: Beleidsmatige aanpassingen Energiebelasting 2018 op 2019

Ha [REDACTED]

Hierbij vast de berekening die ik van [REDACTED] heb ontvangen. Hij stemt deze nog intern en met EZK af. [REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Financiën
Directie Algemene Fiscale Politiek | Afd. Analyse

T: +31 070 [REDACTED]

M: +316 [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 13:51

Aan: [REDACTED]@minfin.nl>>

CC: [REDACTED]@minfin.nl>>

Onderwerp: Beleidsmatige aanpassingen Energiebelasting 2018 op 2019

Hallo [REDACTED]

Zie bijgevoegd een berekening van de toename van de energierekening in 2019. De toename van de energierekening van een gemiddeld huishouden bedraagt € 133,33 (incl. btw), oftewel een forse verhoging die met name veroorzaakt wordt door de forse verlaging van de belastingvermindering en de forse toename van het B en ODE tarief op aardgas.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 18 september 2018 16:37
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: contact met [REDACTED]

Heb jij nog iets gehoord van [REDACTED] nadat de mail is verstuurd?
 Als ik de tool op Prinsjesdag van FIN uitvoer (<https://www.prinsjesdagtool.nl/>) zie ik namelijk dat FIN nog steeds het hogere bedrag van 130 euro noemt als stijging van de energierekening i.p.v. de door ons genoemde 108 euro.

"De energiebelasting gaat omhoog met ongeveer € 130

Bij een gemiddeld, gelijkblijvend energieverbruik betaal je per huishouden in 2019 ongeveer € 130 meer aan belastingen op energie. Het gemiddelde energieverbruik is in 2019 1.170 m3 aardgas en 2.581 kWh elektriciteit. Afhankelijk van je persoonlijke verbruik kan deze stijging hoger of lager uitvallen."

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: zondag 16 september 2018 23:13
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: contact met [REDACTED]

Dames, svp onderstaande tekst namens mij aan [REDACTED] van Fin mailen. Dank [REDACTED]

Op 13 sep. 2018 om 15:36 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Graag zou ik je willen spreken over de presentatie van de effecten op de energierekening in 2019 om te kijken of het mogelijk is dat wij dezelfde bedragen communiceren.

Er is veel discussie over de energierekening en mijn minister wordt over dat onderwerp bevraagd in de Kamer. Directe aanleiding is dat de Vereniging Eigen Huis (VEH) vorige week een stuk heeft gepubliceerd dat de energierekening met ruim 150€ stijgt in 2019 als gevolg van hogere belastingtarieven. Zij baseren zich voor het gemiddelde energieverbruik van koopwoningen op basis van het CBS.

Wij komen als EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019. Dit komt doordat wij ons altijd baseren op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV

2017. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan. Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.

Ik begrijp [REDACTED]
[REDACTED]

Het lijkt mij [REDACTED]
[REDACTED]

Hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 24 september 2018 18:22
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Afspraak energierekening in 2019

Hoi [REDACTED]
 Voor nu niet nodig denk ik [REDACTED]), morgen komt het thema mogelijk weer aan de orde (mondelinge vraag). Mijn voorstel is [REDACTED]
 [REDACTED]

Grt [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 20 september 2018 15:58
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Afspraak energierekening in 2019

[REDACTED]

Sent from [Mail](#) for Windows 10

From: [REDACTED]
Sent: donderdag 20 september 2018 11:27
To: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Subject: RE: Afspraak energierekening in 2019

Beste [REDACTED]

Ik vermoed dat deze mail even is blijven liggen, want Prinsjesdag is inmiddels achter de rug en de tool op Wijzer in Geldzaken staat al enige tijd online.

Ik begrijp dat er over dit onderwerp al enig contact is geweest tussen onze medewerkers. Onze redenering is geweest dat de daling van het gemiddelde bepaald wordt door een klein percentage huishoudens dat in een jaar energiemaatregelen neemt (isolatie of zonnepanelen). Deze laten het gemiddelde dalen terwijl er bij de overgrote groep niets gebeurt. Als je dan een getal presenteert op basis van een gemiddeld energiedaling, dan is dat getal voor iedereen die de tool invult eigenlijk niet klopt. Voor degenen die geen maatregelen neemt, omdat de daling voor hen niet van toepassing is. Voor de degenen die wel maatregelen nemen verandert de situatie zo sterk dat elk getal voor hen niet klopt. Wij hebben daarom gekozen voor een presentatie bij een gelijk blijvend energieverbruik omdat dat de individuele situatie het best benadert. Bij de beschrijving zeggen we – om aan jullie bezwaar tegemoet te komen -- dat er ook expliciet bij.

Gegeven die disclaimer, en het feit dat de tool al drie dagen online staat, is aanpassing nu niet aan de orde. We zijn overigens van plan om de tool na behandeling van het belastingplan (half november) er weer vanaf te halen.

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
Korte Voorhout 7, 2511 CW Den Haag
Postbus 20201, 2500 EE Den Haag
070-[REDACTED]
[REDACTED]@minfin.nl

Van: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
Verzonden: donderdag 20 september 2018 09:27
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>
Onderwerp: Afspraak energierekening in 2019

[REDACTED]

Graag zou ik je willen spreken over de presentatie van de effecten op de energierekening in 2019 om te kijken of het mogelijk is dat wij dezelfde bedragen communiceren.

Er is veel discussie over de energierekening en mijn minister wordt over dat onderwerp bevraagd in de Kamer. Directe aanleiding is dat de Vereniging Eigen Huis (VEH) vorige week een stuk heeft gepubliceerd dat de energierekening met ruim 150€ stijgt in 2019 als gevolg van hogere belastingtarieven. Zij baseren zich voor het gemiddelde energieverbruik van koopwoningen op basis van het CBS.

Wij komen als EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019. Dit komt doordat wij ons altijd baseren op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan. Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.

Ik begrijp [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] et lijkt mij [REDACTED]
[REDACTED]

Hartelijke groet,
[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 13 mei 2019 17:01
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)
Bijlagen: Vragenuurtje belastingvermindering koopkracht 1140.docx

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 2 oktober 2018 12:02
Aan: [REDACTED]@minezk.nl> [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minezk.nl> [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

[REDACTED],

Met veel dank aan [REDACTED] en de andere collega's van FIN hierbij wat er nu ligt voor het vragenuurtje. Hebben jullie nog aanvullingen?

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl>
Verzonden: dinsdag 2 oktober 2018 11:41
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

Zie nog een suggestie om de kern iets duidelijk op te splitsen.

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: dinsdag 2 oktober 2018 11:16
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

Ok!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 2 okt. 2018 om 11:15 heeft [REDACTED]@minfin.nl> het volgende geschreven:

Hoi [REDACTED]

Het ligt nog bij AFEP/SZW. Ze gaven een kwartier geleden aan nog bezig te zijn. Ik ga er nog wel even achteraan bellen.

Groet,

[REDACTED]

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [redacted]@minez.nl>
Datum: dinsdag 02 okt. 2018 11:13 AM
Aan: [redacted]@minfin.nl>, [redacted]
[redacted]@minez.nl>
Onderwerp: RE: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

Ha [redacted]

Heb je inmiddels een concept dat deelbaar is? Er beginnen mensen bij ons om te vragen die ook graag meelesen.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@minfin.nl>
Verzonden: dinsdag 2 oktober 2018 10:25
Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>
Onderwerp: RE: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

Dank. Ik heb een opzet uitgezet bij AFEP/SZW (die vroegen om mee te kijken, aangezien zij in beginsel over de koopkracht gaan). Ik hoop rond 11u iets naar jullie te kunnen sturen.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@minez.nl>
Verzonden: dinsdag 2 oktober 2018 09:05
Aan: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>
Onderwerp: FW: mondelinge vraag PVV (deadline aanleveren vandaag einde dag)

Hierbij trouwens een voorbeeld dossier. Zo hebben we het vorige week aangepakt. Dit format werkte wel goed voor onze minister.

Gr

[redacted]

ge. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

- het lid **VAN DER LEE** (GroenLinks) aan de minister van Economische Zaken en Klimaat over het bericht dat volgens het CPB de verhoging van de Energiebelasting zwaarder neerdaalt bij de lagere inkomens, maar niet is verwerkt in de koopkrachttabellen die op Prinsjesdag verschenen (AD, 2 oktober 2018)

Kern/Spreeklijn

Algemeen

- Het gemiddelde huishouden bestaat helaas niet, maar ik probeer de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid voor de portemonnee van de huishoudens natuurlijk zo goed mogelijk in kaart te brengen.
- Daarom heb ik PBL gevraagd een koopkrachtplaatje te maken dat inzicht geeft in de betaalbaarheid van de energierekening. Dit beeld zal voor verschillende inkomensgroepen laten zien hoe betaalbaar de energierekening voor hen is.
- Dit wordt in samenhang met de doorrekening van het klimaatakkoord gedaan.

Koopkracht

- In de reguliere berekening van de koopkracht en inkomenseffecten worden de gemiddelde energielasten meegenomen via de inflatie. Dit is conform de normale systematiek om koopkrachtontwikkelingen te berekenen.
- Hoeveel een huishouden vervolgens kwijt is aan de energiebelasting ligt natuurlijk aan het daadwerkelijke verbruik van gas en elektriciteit.
- Het CPB geeft aan dat wanneer energiebelasting nauwkeuriger in de koopkrachtcijfers wordt verwerkt, de laagste inkomens ca. 0,2% lager uitkomen en de hoogste inkomens juist ca. 0,2% hoger dan gemiddeld.
- Dit komt onder andere doordat lagere inkomens een groter deel van hun inkomen aan de energierekening kwijt zijn.
- Het kabinet heeft blijvend aandacht voor de koopkracht van lagere inkomens. Zo hebben wij extra maatregelen genomen voor Prinsjesdag om de koopkracht van lagere inkomens extra te ondersteunen.

- Dat heeft geleid tot een evenwichtig koopkrachtplaatje waarin bijna alle huishoudens er volgend jaar in koopkracht op vooruit gaan.

Onderbouwing maatregelen EB

- Het kabinet neemt voor 2019 een aantal maatregelen in de energiebelasting om energiebesparing en CO2-reductie te bevorderen.
- Aardgas in de eerste schijf wordt duurder en elektriciteit goedkoper. Daarmee wordt het iets aantrekkelijker om gebruik te maken van duurzame of elektrische warmte-opties, zoals warmtepompen of aardwarmte. Ook wordt het aantrekkelijker om maatregelen te nemen waarmee aardgas wordt bespaard, zoals isolatie.
- Verder wordt de vaste belastingvermindering in de energiebelasting met € 51 verlaagd.
- De opbrengst van de maatregelen in de energiebelasting wordt ingezet om de inkomstenbelasting te verlagen en daarmee inkomen uit werk minder te belasten.
- De inkomenseffecten van de maatregelen die genomen worden in het kader van het nog te sluiten Klimaatakkoord zal dit kabinet integraal bezien. Het kabinet zal daarbij oog hebben voor een evenwichtige verdeling van de lasten.

TOELICHTING

Energiebelasting in koopkrachtberekeningen

- Een verhoging van de energiebelasting komt tot uitdrukking in het algemene inflatiecijfer, waarvan het effect op de berekende koopkracht voor ieder huishouden hetzelfde is. Dit geldt ook voor een aantal andere factoren, zoals veranderingen in de huurprijs.
- Dergelijke factoren kunnen in de praktijk zowel lager als hoger uitpakken voor verschillende inkomensgroepen dan waarmee in de koopkrachtberekeningen rekening wordt gehouden.
- Het is echter niet mogelijk om voor ieder huishouden in Nederland alle veranderingen in de portemonnee in kaart te brengen. Dit is namelijk van diverse factoren afhankelijk.

Belastingvermindering

- De belastingvermindering is een vast bedrag dat per elektriciteitsaansluiting in mindering wordt gebracht op de verschuldigde energiebelasting.
- Met de maatregel wordt structureel € 410 miljoen opgehaald. De verlaging van de belastingvermindering leidt tot een lastenverzwaring voor burgers (€ 378 mln) bedrijven (€ 32 mln). Deze opbrengst wordt echter ingezet om de directe belastingen te verlagen.
- Een 'lump-sum transfer' zoals de belastingvermindering is een ongerichte manier van inkomensbeleid. Alle bedrijven en huishoudens – ongeacht inkomen, gezinssamenstelling etc. – krijgen hetzelfde bedrag aan belastingvermindering.
- Uit onderzoek van de OESO blijkt dat inkomensbeleid door middel van een belastingvermindering meer publieke middelen kost dan gericht inkomensbeleid.

- De verlaging van de belastingvermindering zorgt er daarnaast voor dat minder vaak sprake zal zijn van een negatieve energiebelasting. Dit ontstaat wanneer het verbruik bij een aansluiting zo laag is dat de belasting die daarop drukt lager is dan de belastingvermindering – de verbruiker krijgt dan netto energiebelasting terug.

Schuif van elektriciteit naar aardgas

- De energiebelasting op aardgas gaat omhoog (+3ct/m³), op elektriciteit omlaag (-0,72 ct/kWh). Dit geldt voor de eerste schijf van de EB (0 – 170.000 m³, 0 – 10.000 kWh).
- Door de maatregel wordt de EB minder verstorend in de keuze voor verschillende verwarmingsopties. Vervanging van Cv-ketels door elektrificatie (warmtepompen) of duurzame warmteopties (aardwarmte) wordt iets aantrekkelijker. Voor de meeste situaties zal de schuif echter te klein zijn om op zichzelf technieken als warmtepompen financieel aantrekkelijk te maken.
- Volgens PBL leidt de schuif tot ongeveer 2 Petajoule (PJ) afname van het gasverbruik, en 0,1 PJ toename van het elektriciteitsverbruik in Nederland in 2030. Dat resulteert per saldo in een daling van de CO₂-emissie van ongeveer 0,1 Mton per jaar.
- Met de schuif wordt structureel € 200 miljoen opgehaald. Ook dit bedrag wordt ingezet om de directe belastingen te verlagen.
- De schuif leidt op zichzelf tot een lastenverzwaring voor burgers (€ 107 mln) en bedrijven (€ 93 mln). Verbruikers die naar verhouding meer gas verbruiken ondervinden logischerwijs een grotere lastenverzwaring dan verbruikers die juist meer elektriciteit verbruiken.

Factsheet energierekening

- Vereniging Eigen Huis (VEH) heeft vorige week gepubliceerd dat de energierekening met ruim 150€ stijgt in 2019 als gevolg van hogere belastingtarieven. Zij baseren zich voor het gemiddelde energieverbruik van koopwoningen op basis van het CBS.
- EZK baseert haar cijfers op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017, zoals gebruikelijk is. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan.
- Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.
- Met deze uitgangspunten, komt EZK onder de streep tot een stijging van de totale energierekening gemiddeld van 108€ ten opzichte van 2018. In deze toename zijn de hogere energiebelasting en ODE verdisconteerd. Wij volgen daarbij de analyses van de totale energierekening door PBL in de jaarlijkse NEV. Dit getal kunt u noemen wanneer anderen de 150€ van VEH noemen.
- MINFIN geeft weer welke gevolgen geïsoleerd beschouwd de verhoging van de energiebelasting en de ODE heeft. Zij komen dan uit op € 133.
- Wij kijken naar de totale energierekening waar de EB en ODE onderdeel van zijn.

Energiebelasting huishoudens	2018	2019	Verschil		
			EZK	Fin	VEH
Gebruik (NEV)					(CBS)
Gas (m3)	1205	1170			1470
Elektrisch (kWh)	2675	2581			3300
EB					
Gas (ct/m3)	26,001	29,001		3	3
Elektrisch (ct/kWh)	10,458	9,738		-0,72	-0,72
Subtotaal gas (€)			€ 26,00	€ 35,10	€ 44,10
Subtotaal elektrisch (€)			-€ 28,41	€ -18,58	€ -23,76
Subtotaal EB (€)			-€ 2,41	€ 16,52	€ 20,34
ODE					
Gas (ct/m3)	2,85	5,24		2,39	2,39
Elektrisch (ct/kWh)	1,32	1,89		0,56	0,56
Subtotaal gas (€)			€ 26,91	€ 27,91	€ 35,07
Subtotaal elektrisch (€)			€ 13,27	€ 14,51	€ 18,56
Subtotaal ODE (€)			€ 40,18	€ 42,43	€ 53,63
Belasting vermindering					
Totaal (€)			€ 51,00	€ 51,00	€ 51,00
Totaal belasting excl BTW (€)			88,77	€ 109,94	€ 124,97
Totaal belasting incl BTW (€)			€ 107,41	€ 133,03	€ 151,21

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 6 december 2018 19:20
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: rapport PBL over energierekening
Bijlagen: PBL meten met twee maten.pdf; Redeneerlijn Rapport PBL Energierekening.docx; DOMUS-18313164-v1-rapport_PBL_over_energierekening.docx

Ha [REDACTED]

In de bijlage tref je een leeskopie van de nota en spreeklijn over een nog te verschijnen PBL rapport over de Energierekening (tevens toegevoegd). Stukken volgen morgen via DoMus. Wij ontvingen het concept-rapport vanochtend onder embargo en begrijpen dat PBL dit stuk as. dinsdag 11 december wil publiceren. Daarom hebben we op stel en sprong een nota voor MEZK gemaakt die we morgen willen meegeven in zijn weekendtas (afstemming met AEP loopt nog). [REDACTED] zoekt contact met PBL om te kijken waarom zij dinsdag willen publiceren. Het lijkt ons sowieso handig om met andere departementen gezamenlijk op te trekken in onze reactie, het rapport doet namelijk beleidssuggesties die niet alleen op het terrein van EZK liggen.

We horen graag van je,

Groet,

[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

TER INFORMATIE

Aan de Minister

Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging

Auteur

@minez.nl

Datum
6 december 2018

Kenmerk
DGEM / 18313164

Bhm: 18313165

nota

rapport PBL over energierekening

Kopie aan

Bijlage(n)
2

Parafenroute

DG ETM

E&I, MT-lid

BBR

Aanleiding

Aanleiding voor de nota is het rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) over de betaalbaarheid van energierekening dat naar verwachting zal verschijnen op dinsdag 11 december. Het rapport biedt geen compleet nieuwe inzichten, maar het is aannemelijk dat de media er aandacht aan zullen besteden.

Advies

U kunt kennisnemen van de nota, de spreeklijn en het rapport van het PBL.

Kernpunten

- Het rapport geeft het signaal af dat de energietransitie kan leiden tot een toename van het betaalbaarheidsprobleem. PBL concludeert dat geen ministerie op zichzelf de beschikking heeft over het beleidsinstrument om deze groepen te compenseren. Het gaat uiteindelijk om samenspel tussen compensatie inkomenseffecten en maatregelen rond de woning.
- Wanneer het kabinet besluit om aanvullende maatregelen te willen nemen om koopkracht van groepen te verbeteren, doet PBL de suggestie om de belastingvermindering in de energiebelasting te verhogen. Tegelijk geeft men terecht aan dat dit een generieke maatregel is die sommige huishoudens bevoordeelt terwijl anderen er niet voldoende profijt van hebben.
- De betaalbaarheid van de energierekening kan niet alleen op basis van inkomen worden vastgesteld. Ook de woonsituatie speelt een belangrijke rol. Het raakt verschillende beleidsdomeinen, zoals energie-, woon- en inkomensbeleid. Dit betekent dat er behoefte is aan coördinatie van het beleid van meerdere ministeries, waaronder EZK, BZK, SZW en Financiën. Ook afstemming met lokale overheden is van belang.
- Dit PBL rapport is het stuk waarover aan de Kamer is aangegeven dat het dit najaar zou verschijnen en een inzicht zou geven in de effecten van klimaatbeleid op de energierekening van verschillende typen huishoudens.
- Er is contact opgenomen met PBL, en momenteel heroverwogen zij of 11 december een goed moment is om deze studie te publiceren. De inzet is

Ontvangen BBR

om dit rapport middels een brief aan de Kamer aan te bieden. Deze brief wordt momenteel opgesteld met als basis de bijgevoegde spreeklijn.

Kenmerk
DGETM / 18313164

Toelichting

Conclusies van het rapport

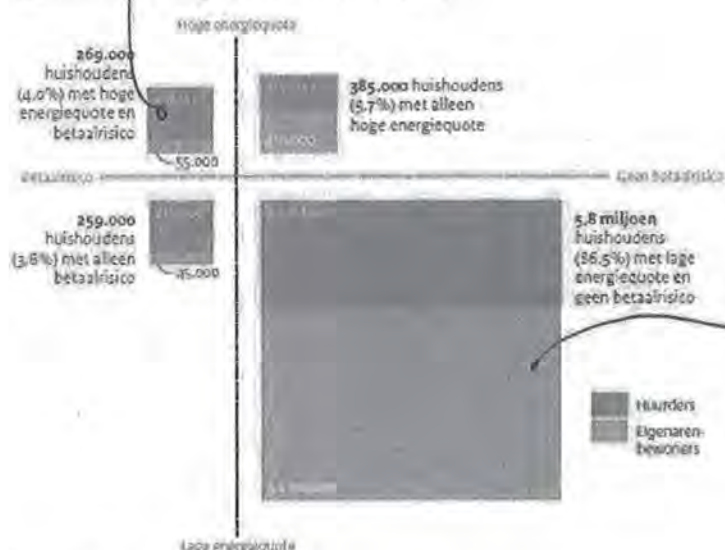
- Het rapport heeft de energierekeningen in de periode 2012-2015 geanalyseerd op betaalbaarheid.
- Het rapport van het PBL houdt rekening met zowel energielasten de woonlasten aan de hand van twee indicatoren:
  - de **energiequote**: het aandeel van het besteedbare inkomen dat een huishouden uitgeeft aan energie.
  - het **betaalrisico**: de mate waarin een huishouden na het betalen van de netto huur of hypotheek en de energierekening geld overhoudt om te voorzien in het overige minimale levensonderhoud.
- Uit het rapport blijkt dat de energierekening in absolute termen voor huishoudens met lage inkomens lager uitvalt dan voor huishoudens met hogere inkomens. Wel zijn er veel verschillen binnen en tussen inkomens.
- In Europees perspectief doet Nederland het zeer goed wat betreft de betaalbaarheid van energie. Hoewel Nederland relatief hoge prijzen en belastingen kent voor energie, zorgen het hoge inkomensniveau en goede regelgeving ervoor dat Nederland weinig energiearmoede kent.
- Wel zijn er in Nederland ruim 900.000 huishoudens die een relatief groot deel van hun inkomen uitgeven aan energie of het risico lopen dat zij hun woonlasten (inclusief energie) niet kunnen betalen. Onder andere deze huishoudens zijn gevoelig voor veranderingen die de energietransitie met zich meebrengt. Dit zijn met name huishoudens in de laagste inkomstgroep, maar ook binnen inkomensgroepen is de mate van financiële kwetsbaarheid zeer divers.

Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging

Kenmerk
DGETM / 18313164

Huishoudens naar energiequote en betaalrisico, 2014

Bron: Woon 2015; bewerking PBL

- **Rechtsonder:** Het rapport laat zien dat het met de meeste huishoudens, 5,8 miljoen (86,5%), goed gaat qua betaalbaarheid van zowel de energielasten als de woonlasten. Grensgevallen: gevoeligheidsanalyses laten zien dat zo'n 170.000 van deze huishoudens zich op de grens van een betaalrisico of hoge energiequote bevindt.
- **Linksboven:** De meest kwetsbare groep bestaat uit 269.000 huishoudens (4%) die zowel een hoge energiequote als een betaalrisico hebben. Deze huishoudens hebben door een laag inkomen en/of hoge woonlasten te weinig budget voor het minimaal noodzakelijke levensonderhoud. Dit is de groep die nu al problemen ondervindt bij het betalen van de energierekening.
- **Linksonder:** Daarnaast is er een groep van 259.000 huishoudens (3,8%) met een betaalrisico, maar met een laag energieverbruik. *Zowel deze huishoudens als de huishoudens in het linksboven kwadrant zijn met name te vinden in de armste 20% en zijn veelal huurders.* Hierdoor hebben zij beperkte handelingsruimte.
- **Links (linksboven+linksonder)** De twee groepen met betaalrisico zijn met name te vinden in de armste 20% en zijn veelal huurders. Hierdoor hebben zij beperkte handelingsruimte: ze kunnen niet zelf investeren in energiebesparing (want: huurhuis), als de verhuurder wel investeert in energiebesparing en de huur gaat omhoog, kan dat voor deze groep problemen opleveren. Overheidsbeleid loopt via BZK instrumenten o.a. via de huurtoeslag.
- **Rechtsboven:** Zo'n 385.000 huishoudens (5,7%) hebben een relatief hoge energiequote, maar geen betaalrisico. Deze hebben na de woon- en

energielasten nog voldoende bestedingsruimte. Het gaat hier vaak om oudere huishoudens, voor wie investeringen in energiebesparingen vrij kansrijk zijn. De financiële kwetsbaarheid van deze huishoudens zou pas tot uiting komen wanneer de energieprijzen stijgen.

Context

- De Tweede Kamer vraagt vaak aandacht voor de energierekening voor huishoudens met lage inkomens, ervan uitgaande dat de specifieke rekening dan hoger zal uitvallen dan de cijfers in de NEV doen vermoeden. Uit het rapport blijkt echter dat de energierekening in absolute termen voor huishoudens met lage inkomens lager uitvalt dan het gemiddelde.
- In relatieve termen, dus geschaald op het besteedbare inkomen, is dat zoals bekend natuurlijk wel anders.
- De Tweede Kamer vraagt geregeld aandacht voor energie-armoede. Uit de studie blijkt dat conform de definitie van de Europese Commissie Nederland op dit terrein zeer goed scoort.
  - Zo is het aandeel huishoudens dat met een betalingsachterstand op de energierekening kampt het laagste van alle EU-landen.
  - Ook de zogenoemde verborgen energie-armoede is in Nederland het laagst.
  - Tot slot is het aandeel huishoudens dat een bovengemiddelde energiequote heeft, het laagste binnen de EU.
- Energiearmoede kent in Europa meerdere definities. Hierbij is de meest gangbare definitie van energiearmoede een situatie waarin huishoudens minder energie of andere producten kunnen betalen dan maatschappelijk gezien als noodzakelijk wordt verondersteld, mede gelet op de gezondheid. In de praktische zin betekent dit extreem energiezuinig gedrag om financiële redenen of afsluiting vanwege wanbetaling. Dit komt in Nederland nauwelijks voor.

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 10 december 2018 11:42
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: antwoord maken: mondelinge vragen
Bijlagen: 20181205 Reactie op artikel gaslicht.docx; Mondelinge vraagFORMATMEZ.DOC

Ha [REDACTED]

Er is weer een stuk verschenen over Energierekening in de Telegraaf. Gaat het lukken om vandaag samen met [REDACTED] dossier kunnen maken voor mondelinge vraag die erover is gesteld? Geef het vooral ook aan als dit niet gaat lukken, dan moeten we op zoek naar een andere oplossing.
In de bijlage een stukje dat vorige week door BZK is opgesteld over zelfde stuk.

Heel veel dank!

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 10 december 2018 11:36
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: antwoord maken: mondelinge vragen

[REDACTED] maak jij antwoord op het lid **AKERBOOM** (PvdD) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, bij afwezigheid van de minister, over het bericht 'Duurzame plannen klimaatakkoord gaan uit van niet-bestaande biomassa' (Nu.nl, 7 december 2018)

[REDACTED] wie maakt antwoord op Energierekening ?

Gr [REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: maandag 10 december 2018 11:05
Aan: [REDACTED]@minInv.nl>
CC: [REDACTED]@minInv.nl>
Onderwerp: FW: mondelinge vragen

Goedemorgen,

Zie onderstaand, de vragen van Akerboom en Kops, graag voorbereiden voor StasEZK volgens bijlage. Zij zal mezk vervangen in het vragenuur morgen.

Dank!

Groet,

Van: [redacted]@tweedekamer.nl]

Verzonden: maandag 10 december 2018 10:58

Aan: stasEZK; [redacted]

Onderwerp: mondelinge vragen

- het lid **AKERBOOM** (PvdD) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, bij afwezigheid van de minister, over het bericht 'Duurzame plannen klimaatakkoord gaan uit van niet-bestaande biomassa' ([Nu.nl](#), 7 december 2018)

- het lid **BROMET** (GroenLinks) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over het bericht 'Centraal Planbureau kraakt overheidssteun voor innovatie' (FD, 7 december 2018)

- het lid **KOPS** (PVV) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, bij afwezigheid van de minister, over het bericht dat de energierekening naar een recordhoogte stijgt ([Telegraaf.nl](#), 10 december 2018)

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Griffie

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T [redacted] www.tweedekamer.nl

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 10 december 2018 13:18
Aan: [REDACTED]@minbzk.nl; [REDACTED]@minszw.nl
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Rapport PBL over energierekening meten met 2 maten
Bijlagen: DOMUS-18313168(V1).DOCX; ATT00001.txt

Collega's, rapport verschijnt vrijwel zeker morgen. Wij geven onze minister deze wv lijn mee. [REDACTED]
stemt met jullie af.

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 10 december 2018 15:10
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: 'Meten met twee maten' (onder embargo)

Gaat naar buiten.

Op 10 dec. 2018 om 14:50 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Graag kortsluiten met [REDACTED] Gaat nu toch naar buiten??

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 10 dec. 2018 om 14:36 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ter info

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@pbl.nl>
Datum: 10 december 2018 om 14:20:24 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: 'Meten met twee maten' (onder embargo)

Beste [REDACTED]

Hierbij onze informatie

Boodschap: de betaalbaarheid van de energielasten dient niet op zichzelf te worden beoordeeld, maar is onderdeel van de bredere woonlasten en inkomenspositie

deze studie laat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) zien dat de betaalbaarheid van de energierekening niet alleen wordt bepaald door de hoogte van de rekening en het inkomen van huishoudens. Ook woonlasten en overige kosten spelen een essentiële rol in het betaalbaarheidsvraagstuk.

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 maart 2019 13:53
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: graag snelle check: MV energierekening
Bijlagen: dossier vragenuur 11 dec 2018 energierekening_sn.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 maart 2019 17:09
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: graag snelle check: MV energierekening

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 december 2018 11:11
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: graag snelle check: MV energierekening

Ha [REDACTED]

Ik heb er snel doorheen gelopen en paar dingen aangepast, volgens mij moet versie in bijlage kunnen.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 december 2018 11:02
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: graag snelle check: MV energierekening

Hi [REDACTED],

Veel dank!

Paar wijzigingen van mijn kant (door track changes lijkt het meer dan het is).

[REDACTED], vraag gaat over huishoudens.

Ik heb een kort 1^e antwoord en een uitgebreidere QA bij doorvragen gemaakt.

Graag apart nog even jullie check of we al kunnen duiden dat als we kijken naar de verdeling tussen burgers en bedrijven, [REDACTED]

[REDACTED]

Om 11:30 ga ik deze printen voor de stas, lukt het om daarvoor te reageren?

Groet

[REDACTED]
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bureau Bestuursraad (BBR)

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 december 2018 09:55
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: dossier vragenuur 11 dec 2018 energierekening

Dossier voor vragenuur. [REDACTED] is akkoord!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 10 december 2018 om 17:26:37 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Kopie: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: dossier vragenuur 11 dec 2018 energierekening

Bijgaand klein dossier energierekening.
[REDACTED]

Redeneerlijn stijging energierekening 2019

- Betaalbaarheid van de energietransitie is een belangrijk punt voor dit kabinet. Iedereen moet kunnen meedoen. Als de huishoudportemonnee te veel gaat lijden onder de transitie, verdwijnt het draagvlak voor de energietransitie snel.
- De energierekening staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van het bredere inkomensbeleid, woonbeleid en energiebeleid.
- De aanpassing van de energiebelasting in 2019 is onderdeel van een breder pakket aan fiscale maatregelen. De opbrengst van de maatregel wordt ingezet om de inkomstenbelasting en de belasting op winst te verlagen.

Q&A (bij doorvragen TK)

Met hoeveel stijgt de energierekening in 2019 en waarom?

- Het gemiddelde huishouden bestaat niet, maar het kabinet probeert de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid voor de portemonnee van de huishoudens natuurlijk zo goed mogelijk in kaart te brengen.
- Daarom brengt PBL in kaart wat klimaat- en energiebeleid voor effect heeft op de energierekening. Dit beeld laat zien hoe betaalbaar de energierekening is voor verschillende inkomensgroepen.
- Als ik hier even op vooruitloop, gebaseerd op de cijfers van de NEV 2017 kan ik aangeven dat de lasten als gevolg van extra belasting op het energieverbruik voor een huishouden met het gemiddelde energieverbruik, is 108€.
- Dit volgt voor een groot deel uit het regeerakkoord:
- De schuif in de energiebelasting uit het regeerakkoord (+3 ct op gas en -0,7 ct op elektriciteit) zorgt voor een verhoging van de energierekening met 20 euro incl. btw.
- De verlaging van de belastingvermindering met 51 euro uit het regeerakkoord zorgt voor een verhoging van de energierekening met 62 euro incl. btw.
- De resterende verhoging volgt uit de verhoging van de tarieven voor de ODE, de Opslag Duurzame Energie.
- Op dit moment dragen huishoudens en bedrijven ieder de helft bij (50-50%) aan de financiering van duurzame energie.
- Zoals aangekondigd gaat het kabinet een verkenning maken naar de toekomstige financiering van de verbrede SDE+. Hierbij wordt ook gekeken naar deze verdeling tussen burgers en bedrijven en de vraag of het verstandig zou zijn als bedrijven een groter deel dan 50% betalen.

Factsheet Stijging energierekening 2019

- Vereniging Eigen Huis (VEH) stelt dat de energierekening met ruim 150€ stijgt in 2019 als gevolg van hogere belastingtarieven. Zij baseren zich voor het gemiddelde energieverbruik van koopwoningen op basis van het CBS.
- EZK baseert haar cijfers op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017, zoals gebruikelijk is. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan.
- Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.
- Met deze uitgangspunten, komt EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019.
- Min Fin rekent ook met de NEV 2017 voor het gemiddelde energieverbruik, maar corrigeert hierbij niet voor het volumeverschil tussen 2018 en 2019, waardoor zij op een stijging van 133€ uitkomen.

Graag uw reactie op de forse toename van de energierekening zoals becijferd door Gaslicht.com

- Ik herken de forse toename van de energierekening met 360 euro niet. Men rekent met een ten opzichte van PBL in de NEV 2017 een fors hoger gemiddeld energieverbruik.
- Daarnaast gaat men uit van een forse toename van de leveringsprijzen van gas en elektriciteit: de gasprijs zou met ruim 25% toenemen, de elektriciteitsprijs zelfs met ruim 65%.
- Dat zijn toenames die de laatste jaren niet eerder zijn vertoond en die ik daarom niet realistisch acht. Ik ga uit van de analyses van PBL in de NEV. In de NEV die het volgend jaar verschijnt, zal een update worden opgenomen van de gemiddelde energierekening, inclusief de inschatting van PBL van de ontwikkeling van de leveringsprijzen van gas en elektriciteit.
- Ook wordt dan inzicht geboden in de ontwikkeling van de energierekening voor specifieke inkomensgroepen.

Reactie op artikel 'Energierkening wordt volgend jaar 360 euro duurder' van gaslicht.com

In het artikel wordt geschreven dat de energierekening van een gemiddeld huishouden stijgt met 360 euro per jaar. Dit wordt opgebouwd uit een stijging van de gas- en elektriciteitsprijzen en beleidseffecten. Hieronder wordt een duiding van het artikel gegeven.

Kern is dat dit bedrag niet klopt voor een gemiddeld huishouden. De toename is veel beperkter indien we uitgaan van het gemiddelde verbruik voor huishoudens zoals dat door PBL wordt becijferd. Men gaat dus van een gemiddeld te hoog energieverbruik uit.

- Het artikel gaat uit van een verbruik van een driepersoons huishouden van 3.500 kWh elektriciteit en 1.500 m3 gas. Dit is ruim 25% hoger dan het gemiddeld verbruik in Nederland. Het gemiddeld verbruik van een Nederlands huishouden wordt voor 2019 ingeschat op 2.580 kWh elektriciteit en 1.170 m3 gas (bron: Nationale Energieverkenning 2017)
- Het artikel stelt dat de elektriciteitsprijs met 3 ct en de gasprijs met 7 ct incl. btw zal stijgen. In 2018 lag de kale elektriciteitsprijs (de prijs zonder heffingen) op 5,0 ct en de gasprijs op 26,7 ct excl. btw.
- De in het artikel genoemde stijging van de gas en elektriciteitsprijs zou een stijging van respectievelijk 60% en 26% betekenen. Dit lijkt onrealistisch: de raming op basis van de NEV 2017 geeft juist een daling van de elektriciteitsprijs tussen 2018 en 2019 met 0,1 cent en een toename van de gasprijs met slechts 1,2 cent incl. btw.
- Het beleidseffect is opgebouwd uit drie elementen: verhoging ODE-tarieven, schuif in de energiebelasting uit het Regeerakkoord en de verlaging van de belastingvermindering op energie uit het regeerakkoord.
  - De verhoging van de ODE-tarieven op elektriciteit en gas in 2019 ten opzichte van 2018 zorgen voor een verhoging van de energierekening (op basis van verbruiken 2019 in de NEV 2017) met 49 euro incl. btw.
  - De schuif in de energiebelasting uit het regeerakkoord (+3 ct op gas en -0,7 ct op elektriciteit) zorgt voor een verhoging van de energierekening met 20 euro incl. btw.
  - De verlaging van de belastingvermindering met 51 euro uit het regeerakkoord zorgt voor een verhoging van de energierekening met 62 euro incl. btw.
- Het totaal van de beleidsmaatregelen zorgt voor een verhoging van de energierekening met 133 euro incl. btw per jaar. Dit ligt in lijn met eerdere berekeningen van het ministerie van Financiën.
- Indien dit bedrag nog wordt gecorrigeerd voor het volume-effect - een gemiddeld huishouden gebruikt in 2019 minder energie dan in 2018 – zal de rekening naar verwachting conform de methodiek van PBL in de NEV met 108 euro stijgen. Dat getal is eerder ook gecommuniceerd met de Tweede Kamer.

Interpretatie:

- Er lijkt sprake van een dubbeltelling van de beleidseffecten van de verhoging van de ODE-tarieven en de schuif in de energiebelasting. De verhoging van het tarief op gas (+3,6 ct incl. btw) en het ODE-tarief op gas (+2,9 ct incl. btw) komen in totaal afgerond op een verhoging van 7 ct.
- Voor elektriciteit geldt dat de verhoging in het ODE-tarief geheel gecompenseerd wordt door de schuif in de energiebelasting uit het Regeerakkoord. Hier is dus geen sprake van een beleidseffect en zou de volledige stijging voortkomen uit marktfactoren. Dat is zeer onwaarschijnlijk.

Context Klimaatakkoord:

- De voorgestelde schuif in het klimaatakkoord (+4 ct op gas en -2 ct op elektriciteit) zou een lastenverlichting voor huishoudens betekenen van 65 miljoen euro. Dit komt neer op ongeveer 9 euro per huishouden per jaar.
- Bij een schuif met teruggaaf via een verhoging van de belastingvermindering (+4 ct op gas en +65 euro belastingvermindering) loopt de lastenverlichting op tot 18 euro per huishouden per jaar.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 11 december 2018 18:20
 Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
 Onderwerp: Fwd: cijfers

Ter info

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Datum: 11 december 2018 om 18:19:12 CET

Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: cijfers

Ha [REDACTED],
 op verzoek van [REDACTED], n.a.v. het vragenuurtje vanmiddag, bij deze de cijfers die de stas gebruikt heeft in haar spreektekst.

NB: woordvoerder [REDACTED] heeft deze cijfers gedeeld met Nieuwsuur en wellicht belt hier nog over. Stond ook artikel in [ad.nl](https://www.ad.nl/politiek/staatssecretaris-berekening-hogere-energierekening-deugt-niet~acfa616a/)
<https://www.ad.nl/politiek/staatssecretaris-berekening-hogere-energierekening-deugt-niet~acfa616a/>

[REDACTED] stuurt jullie zo door wat hij gedeeld heeft

Reactie op artikel 'Energierkening wordt volgend jaar 360 euro duurder' van gaslicht.com

In het artikel wordt geschreven dat de energierekening van een gemiddeld huishouden stijgt met 360 euro per jaar. Dit wordt opgebouwd uit een stijging van de gas- en elektriciteitsprijzen en beleidseffecten. Hieronder wordt een duiding van het artikel gegeven.

Kern is dat dit bedrag niet klopt voor een gemiddeld huishouden. De toename is veel beperkter indien we uitgaan van het gemiddelde verbruik voor huishoudens zoals dat door PBL wordt becijferd. Men gaat dus van een gemiddeld te hoog energieverbruik uit.

- Het artikel gaat uit van een verbruik van een driepersoons huishouden van 3.500 kWh elektriciteit en 1.500 m3 gas. Dit is ruim 25% hoger dan het gemiddeld verbruik in Nederland. Het gemiddeld verbruik van een Nederlands huishouden wordt voor 2019 ingeschat op 2.580 kWh elektriciteit en 1.170 m3 gas (bron: Nationale Energieverkenning 2017)
- Het artikel stelt dat de elektriciteitsprijs met 3 ct en de gasprijs met 7 ct incl. btw zal stijgen. In 2018 lag de kale elektriciteitsprijs (de prijs zonder heffingen) op 5,0 ct en de gasprijs op 26,7 ct excl. btw.
- De in het artikel genoemde stijging van de gas en elektriciteitsprijs zou een stijging van respectievelijk 60% en 26% betekenen. Dit lijkt onrealistisch: de raming op basis van de NEV 2017 geeft juist een daling van de elektriciteitsprijs tussen 2018 en 2019 met 0,1 cent en een toename van de gasprijs met slechts 1,2 cent incl. btw.

Schatting kabinet

- EZK baseert haar cijfers op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017, zoals gebruikelijk is. (NEV 2017 is openbaar) De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar VEH vanuit is gegaan.
- Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.
- Met deze uitgangspunten, komt EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 12:03
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: mondelinge vraag
Bijlagen: Scan_20181217_114644_MFP-1328_[REDACTED].pdf

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 12:02
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: mondelinge vraag

Hoi [REDACTED]

Bijgaand het telegraaf artikel.

Eric wil mondeling dezelfde drie punten naar voren brengen als die in de brief staan:

Relatief weinig energie-armoede in NL
 Vergelijken met Europa doet NL het goed
 Energie moet je niet geïsoleerd bekijken. Maakt deel uit van breder pakket: inkomensbeleid, woonbeleid etc.

Graag even een korte spreeklijn met deze punten maken.

1 uitzoekpunt: klopt het dan NL het in Europe goed doet omdat we mensen niet snel afsluiten- maar dat mensen wel met de schulden blijven zitten?

Aanvullingen: (1) graag nog wat informatie in spreeklijn over niet afsluiten in winter/zomer en hoeveel er afgesloten wordt

(2) we hebben RA verhogingen gebruikt voor verlagingen inkomstenbelasting – maar niets gedaan voor mensen met uitkeringen toch?

Hartelijke groet

[REDACTED]
 [REDACTED]
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad (BBR)

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 11:34
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: mondelinge vraag

[REDACTED] maak jij antwoord

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]@minez.nl>

Aan: [redacted]@minlnv.nl>

Onderwerp: FW: mondelinge vraag

Goedendag,

Zie hieronder voor de mondelinge vragenuur voor morgen s.v.p.

Graag z.s.m. voorbereiding aanleveren via BBR volgens bijgaand format.

Dank.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

[redacted]

Van: [redacted]@tweedekamer.nl]

Verzonden: maandag 17 december 2018 11:24

Aan: [redacted]

Onderwerp: mondelinge vraag

- het lid **BECKERMAN** (SP) aan de minister van Economische Zaken en Klimaat over de energierekening die voor honderdduizenden tot armoede leidt ([Telegraaf.nl](https://www.telegraaf.nl), 15 december 2018)

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Griffie

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T [redacted] www.tweedekamer.nl

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 17:40
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: aanvulling dossier minister tbv EK 17 dec 2018

Ik vind het prima als jullie onze lijn delen met de andere departementen. FIN kent hem al.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 17:39
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: aanvulling dossier minister tbv EK 17 dec 2018

Krijg nu binnen dat verzoek van AZ is om einde ochtend een afgestemd lijntje te hebben.

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 17:36
Aan: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl)>, [REDACTED] <[\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl)>
CC: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl)>
Onderwerp: RE: aanvulling dossier minister tbv EK 17 dec 2018

Dank [REDACTED]
 [REDACTED] wil graag praten om de spreeklijnen af te stemmen. [REDACTED]
 Morgen is mijn agenda overvol, [REDACTED] plant daarom iets in.

Groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 17 december 2018 17:18
Aan: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl)>
Onderwerp: FW: aanvulling dossier minister tbv EK 17 dec 2018

Ha [REDACTED]
 Hierbij onze redeneerlijn. Als [REDACTED] wil praten sluit ik graag aan.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 18 december 2018 09:06
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Overleg over lijntje energiekosten

Allen,

De 108 euro is de stijging van de energierekening die wordt veroorzaakt door belastingen en bestaat uit de stijging van de EB + ODE. Zie hieronder een nadere duiding. FIN sprak tot nu toe altijd over 133 euro en Vereniging Eigen Huis over 150 euro. Die bedragen verschillen van elkaar om dat iedereen van andere gebruiksgegevens uitgaat. Wij gaan uit van de gebruiksgegevens uit de NEV.

Groet,

Energiebelasting huishoudens	2018	2019	Verskil		
			EZK	Fin	VEH
Gebruik (NEV)					(CBS)
Gas (m3)	1205	1170			1470
Elektrisch (kWh)	2675	2581			3300
EB					
Gas (ct/m3)	26,001	29,001		3	3
Elektrisch (ct/kWh)	10,458	9,738		-0,72	-0,72
Subtotaal gas (€)			€ 26,00	€ 35,10	€ 44,10
Subtotaal elektrisch (€)			-€ 28,41	€ -18,58	€ -23,76
Subtotaal EB (€)			-€ 2,41	€ 16,52	€ 20,34
ODE					
Gas (ct/m3)	2,85	5,24		2,39	2,39
Elektrisch (ct/kWh)	1,32	1,89		0,56	0,56
Subtotaal gas (€)			€ 26,91	€ 27,91	€ 35,07
Subtotaal elektrisch (€)			€ 13,27	€ 14,51	€ 18,56
Subtotaal ODE (€)			€ 40,18	€ 42,43	€ 53,63
Belasting vermindering					
Totaal (€)			€ 51,00	€ 51,00	€ 51,00
Totaal belasting excl BTW (€)			88,77	€ 109,94	€ 124,97
Totaal belasting incl BTW (€)			€ 107,41	€ 133,03	€ 151,21

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 18 december 2018 08:52
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Overleg over lijntje energiekosten

Ik kan ook om 10.30, lijkt me wel goed om vanochtend af te spreken zodat we AZ tijdig kunnen bedienen. Ter voorbereiding: hoe zijn jullie op een stijging van de energiekosten van 108 euro uitgekomen?

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Datum: dinsdag 18 dec. 2018 8:35 AM

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@MINSZW.NL>, [REDACTED]
[REDACTED]@minszw.nl>, [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Re: Overleg over lijntje energiekosten

Goedemorgen,

Ik zou tussen 10.30-11.00u kunnen. Anders wordt het 's middags.

Groet,

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 dec. 2018 om 08:32 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hoi allen, goed om dadelijk even te overleggen. Ik kan naar verwachting om 9:30 uur bij EZK zijn en kan vanaf dan. @ [REDACTED] wat is voor jou passend te maken vanochtend? Mvg [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 17 dec. 2018 om 19:23 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hoi allen,

Goed om morgenochtend tot een gezamenlijke inhoudelijke en spreeklijn te komen. [REDACTED] is morgenochtend bij BZK voor gebouwde omgeving, ik ben bij de CWIZO. [REDACTED] hoe zitten jullie morgenochtend?

Groeten,

Van: [REDACTED]@MINSZW.NL>

Verzonden: maandag 17 december 2018 18:53

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minszw.nl>

Onderwerp: Overleg over lijntje energiekosten

Dag [REDACTED]

Ik begrijp van [REDACTED] dat jij vanuit AEP morgen meekijkt bij de discussie over de energiekosten. Ik werd vandaag door mijn SG, minister, communicatie en AZ

aangesproken over de lijntjes rond energiekosten. Vooral AZ dringt aan op een interdepartementaal afgestemde lijn, afgerond voor morgen einde ochtend. [REDACTED]

Zo mogelijk zou ik graag morgenochtend iets over 9-en willen afspreken met degenen die bij jullie betrokken zijn rond de spreeklijn. Is dat mogelijk?

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 18 december 2018 14:45
Aan: [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]@minfin.nl); [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Woordvoeringslijn energierekening
Bijlagen: Aanvulling spreeklijn - QA stijging energierekening 2019.docx

Allen,

Hierbij mijn tracks. Weet dat onze woordvoering al contact heeft gehad met RVD over spreeklijn dus ik vraag mij af of er niet allemaal dingen dubbelop worden gedaan.

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 18 december 2018 14:27
Aan: [REDACTED]
 [REDACTED]@minfin.nl); [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Woordvoeringslijn energierekening

Dank. Zoals ik het nu begrijp: in de 108 euro zit het 'voordeel' van het lagere energieverbruik, de 133 euro is het zuivere effect van de belastingmaatregelen. [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

Mijn voorstel voor een iets gewijzigde woordvoeringslijn zit in de bijlage. Ik werd net gebeld door AZ met het verzoek of ze voor kwart voor 3 een spreeklijn kunnen hebben die interdepartementaal wordt gedeeld en recht doet aan de realiteit. Zouden jullie hier op mee kunnen kijken?

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 18 december 2018 13:46
Aan: [REDACTED]@MINSZW.NL>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minfin.nl>
Onderwerp: RE: Woordvoeringslijn energierekening

Hallo [REDACTED]

Zie bijgevoegd een overzicht van het verschil tussen de FIN en EZK berekeningen. Zoals aangegeven rekent EZK wel met een volume-effect en wij vanuit FIN niet.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 18 december 2018 13:24

Aan: [Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>
CC: [Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Woordvoeringslijn energierekening

Ha,

[Redacted]. Zoals ik het vanochtend heb uitgelegd gekregen is het verschil tussen 108 euro en 133 euro uitsluitend het gedragseffect (minder verbruik). Incl gedragseffect en gebaseerd op de NEV rekent EZK (zo begrijp ik) voor 2019 met een gemiddeld gasverbruik van 1170 en elektrisch verbruik van 2581. Dat staat ook in het lijstje dat naar AZ is gegaan.

Alleen in bijgaande berekening past dit gasverbruik bij de stijging van de rekening van 133 euro (zie bijlage). Dus wat is nu de juiste berekening?

[Redacted]

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 18 december 2018 12:07

Aan: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@MINSZW.NL>
CC: [Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Woordvoeringslijn energierekening

Hallo allen,

Ik heb van [Redacted] begrepen dat de spreeklijn uit de mail van [Redacted] gehanteerd gaat worden. Vanuit Financien begrijpen wij dat de keuze wordt gemaakt om één bedrag naar buiten te brengen, namelijk in dit geval de stijging van de energierekening met 108 euro (incl. btw) in 2019. Eerder hebben wij vanuit FIN in de Prinsjesdagtool een afwijkende stijging aangekondigd, namelijk een stijging van de energierekening ter hoogte van 133 euro. Het verschil tussen beide berekeningen is goed te verklaren (namelijk het wel of niet meenemen van het volume-effect in de berekeningen). Wel heb ik nog een aantal opmerkingen:

- [Redacted] Zie bijgevoegd de betreffende bijdrage.
- In de Q&A wordt uitgelegd waarom er een verschil optreedt tussen de EZK en FIN berekeningen. Daarnaast kan de premier middels de Q&A uitleggen waarom er in de media (o.a. Pricewise, gaslicht.com) veel hogere stijgingen van de energierekening zijn genoemd. Namelijk stijgingen van +/- 300 euro. Dit komt doordat de door FIN en EZK berekende stijging alleen gebaseerd is op de fiscale beleidswijzigingen (ODE, EB en belastingvermindering). Pricewise en gaslicht.com nemen daarentegen ook nog de stijging van de kale marktprijzen voor aardgas en elektriciteit mee in hun berekeningen en gaan bovendien uit van afwijkende verbruikscijfers.

- In de spreeklijn moet nadrukkelijker benoemd worden waar de stijging van 108 euro (incl. btw) op gebaseerd is. Vanuit EZK is namelijk eerder ook al eens aangekondigd dat de stijging circa 175 euro zou bedragen.

Graag verneem ik of de spreektekst nog verder uitgewerkt gaat worden en of ik daarvoor een bijdrage tegemoet kan zien. Wellicht is het ook goed dat onze afdelingen Communicatie contact met elkaar opnemen. Wie kan daarvoor bij jullie benaderd worden? In dat geval laat ik onze afdeling Communicatie even contact met de andere afdelingen opnemen.

Alvast bedankt,

Met vriendelijke groet,

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: dinsdag 18 december 2018 10:58

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]

[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minfin.nl>; [redacted]

[redacted]@MINSZW.NL>

Onderwerp: FW: Wordvoeringslijn energierekening

Van: [redacted]

Verzonden: dinsdag 18 december 2018 10:57

Aan: [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: FW: Wordvoeringslijn energierekening

Bijgaand de lijn die EZK, BZK en RVD hanteren.

Dit is ook wat in het recente debat in de kamer is gebruikt, en in de persco van MP afgelopen vrijdag.

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 14 december 2018 10:52

Aan: [redacted]@minaz.nl>

Onderwerp: Wordvoeringslijn energierekening

Ha [redacted]

Hieronder de lijn voor de energierekening. Wellicht ten overvloede.

Groeten,

Stijging energierekening 2019 (op basis van NEV 2017)

- De betaalbaarheid van de energietransitie is een belangrijk punt. Iedereen moet kunnen meedoen.
- Als de huishoudportemonnee te veel gaat lijden onder de energietransitie, verdwijnt het draagvlak snel.
- In 2019 gaat de energierekening voor een gemiddeld huishouden met 108 euro omhoog. De ODE stijgt met gemiddeld 49 euro.
- NEV 2017 schat het elektriciteitsverbruik in 2019 op 2581 kWh, het gasverbruik op 1170 m3.
- Dit is het verbruik van een gemiddeld huishouden in Nederland. Dat betekent dat er huishoudens zijn met een hoger verbruik en met een lager verbruik.
- In 2019 publiceert PBL een nieuwe NEV. Dat is later dan gebruikelijk, zodat de maatregelen uit het Klimaatakkoord kunnen worden meegenomen.

PBL-rapport "Meten met twee maten" (betaalbaarheid energierekening)

- Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) bekijkt in dit rapport de kosten van energie in samenhang met de woonlasten. Daarvoor gebruikt het PBL twee indicatoren:
  - De *energiequote*, het aandeel van het besteedbare inkomen dat een huishouden uitgeeft aan energie.
  - Het *betaalrisico*, de mate waarin een huishouden na woon- en energielasten geld overhoudt voor het minimale levensonderhoud.
- Het rapport is gebaseerd op een terugblik. Het is de weerslag van een analyse van energierekeningen uit de periode 2012-2015.
- Een belangrijke conclusie van het rapport is dat de energierekening niet als een afzonderlijk iets gezien kan worden. Op de energierekening komen energiebeleid, woonbeleid én inkomensbeleid samen.
- Het PBL laat zien dat 86,5% van de huishoudens (5,8 miljoen) hun energielasten en woonlasten goed kunnen betalen.
- Bijna 6% van de huishoudens (385.000) heeft een relatief hoge energiequote, maar heeft daar beperkt last van.
- Voor deze groep is het aantrekkelijk om geld te steken in energiebesparing en isolatie.
- De meest kwetsbare groep betreft 4% van de huishoudens (269.000) die én een relatief hoge energiequote én een hoog betaalrisico hebben.
- Het gaat hier met name om huurders met een laag inkomen. Zij hebben beperkte mogelijkheden om zelf aanpassingen te doen. Deze groep vergt aandacht.
- Zoals eerder aangegeven zal ik een verkenning starten naar de lastenverdeling in de Opslag Duurzame Energie (ODE) tussen huishoudens en bedrijven. Dit zal gebeuren in samenhang met de maatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord. Het rapport van PBL dient als nuttige input voor deze verkenning.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

VRAAG

Klopt het dat de energierekening van een Nederlands huishouden komend jaar gemiddeld met 360 euro stijgt?

ANTWOORD

- Het totaal van de (fiscale) **beleidsmaatregelen** in het Belastingplan 2019 zorgt volgens onze berekeningen voor een **stijging van de energierekening** van een huishouden met een **gemiddeld verbruik met € 108** (incl. btw) in 2019.
- Gaslicht.com en Pricewise kijken **naast de effecten** van beleid **ook naar** de ontwikkelingen van **marktprijzen**.
- In hun voorspelling stijgen die prijzen fors. Het effect voor individuele huishoudens zal per geval verschillen, afhankelijk van het individuele verbruik en het contract met hun energieleverancier.
- Indien huishoudens een contract voor meerdere jaren met hun energieleverancier hebben afgesloten, zijn de directe gevolgen van de mutaties in de leveringstarieven beperkt of afwezig.
- De stijging van de energierekening wordt door het CPB meegenomen in de berekening van de koopkracht. Hieruit blijkt dat 96% van de huishoudens er volgend jaar op vooruit gaat.

VRAAG

U geeft aan dat het totaal van de (fiscale) beleidsmaatregelen leidt tot een stijging van de energierekening van een gemiddeld huishouden met circa € 108 (incl. btw). Hoe verhoudt zich dit met de eerder in de Prinsjedagtool aangekondigde stijging van € 133 (incl. btw)?

ANTWOORD

- Gebaseerd op de Nationale Energieverkenning bedraagt de stijging van de energierekening van een huishouden met een gemiddeld verbruik door de (fiscale) beleidswijzigingen in totaal € 108 (incl. btw). Financiën heeft eerder berekend dat deze verhoging € 133 (incl. btw) bedraagt. Dit komt doordat EZK naast het prijseffect ook rekening houdt met het volume-effect: een gemiddeld huishouden gebruikt in 2019 namelijk minder energie dan in 2018.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 19 december 2018 17:19
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Energierekening

Allen,

Goed idee. Ik zal iets inplannen in januari op EZK.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 19 december 2018 16:59
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Energierekening

Goed voorstel, ik (of [REDACTED]) sluit graag aan.
 Groeten, [REDACTED]

Van: [REDACTED]@MINSZW.NL>
Verzonden: woensdag 19 december 2018 16:00
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minbzk.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minbzk.nl>; [REDACTED]@minbzk.nl>;
 [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minfin.nl>;
 [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minfin.nl>;
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: Energierekening

Ha,

[REDACTED]

[REDACTED] beloofd in het nieuwe jaar samen met andere departementen te werken aan meer eenduidige spreeklijnen en bedragen. Zeker met het klimaatakkoord in aankomst wordt dit alleen maar belangrijker. Lijkt me goed om er in januari op terug te komen, bijv in werkgroepsverband.

[REDACTED]

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: [redacted]@minfin.nl>

Datum: woensdag 19 dec. 2018 3:48 PM

Aan: [redacted]@minbzk.nl>, [redacted]@minez.nl>, [redacted]@minez.nl>, [redacted]@MINSZW.NL>
Kopie: [redacted]@minbzk.nl>, [redacted]@minbzk.nl>, [redacted]@minfin.nl>, [redacted]@minfin.nl>, [redacted]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Energierekening

[redacted]
In het overzicht van maandagavond is het basispad weergegeven van de energieprijzen en kosten voor zover wij die op dit moment kennen. Dat betekent dat er twee verschillen zijn met de bekende belastingmutatie door beleidsmaatregelen van € 133 per huishouden in 2019 (volgens Fin; volgens EZ is dit € 108):

- De indexering van de EB-tarieven is meegenomen. Dit betekent dat in 2019 het gastarief excl btw met 3,31 c/m3 is toegenomen en het elektriciteitstarief met 0,6 c/kWh is afgenomen ten opzichte van 2018
- Ook de 'kale' energieprijzen zullen naar verwachting in 2019 stijgen. Hiervoor is de verwachting uit de NEV genomen.

Deze twee elementen verklaren dat het verschil voor het gemiddelde huishouden in 2019 hoger uitkomt dan het door (fiscale) beleidsmaatregelen veroorzaakte verschil.

[redacted]
Zou je voortaan ook [redacted] bij dit soort verzoeken willen inkopiëren?

Vriendelijke groeten,

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 19 december 2018 13:39

Aan: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]@MINSZW.NL>
CC: [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minbzk.nl>
Onderwerp: Energierekening

Allen,

Het is voor onze besluitvorming op dit moment niet urgent, maar ik zou wel graag [redacted]. Ik begreep eerder de discussie tussen de € 130 en € 108 stijging, waarbij in het laatste getal de geprognoseerde vermindering van de vraag op basis van NEV is meegenomen, maar dan begrijp ik niet hoe in bijgaande tabel van maandagavond van 2018 op 2019 een mutatie staat van € 148,57? Dat kon ik mijn minister ook niet uitleggen... Geloof dat er inmiddels nader contact is over de energierekening. Graag worden wij – iig bij uitkomsten – goed betrokken; zie daarvoor ook [redacted].

Dank alvast!

Hartelijke groet,

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 17 december 2018 20:19

Aan: [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minbzk.nl>
CC: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minfin.nl>; [redacted]@minfin.nl>

[redacted]@minfin.nl> [redacted]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: vraag 2 uit de cockpit

Bijgaande versie is nu in 10voud [redacted] meegegeven.

Groeten,

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 17 december 2018 20:00

Aan: [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]

[redacted]@minbzk.nl>

CC: [redacted]@minfin.nl>; [redacted]

[redacted]@minfin.nl>;

[redacted]@minfin.nl>

[redacted]@minfin.nl>

Onderwerp: vraag 2 uit de cockpit

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 18 januari 2019 16:24
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Antwoord op uw vraag over de stijging van de energierekening

Bhm in domus: 18319834

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 18 januari 2019 16:21
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Antwoord op uw vraag over de stijging van de energierekening

Beste heer [REDACTED]

Voordat ik uw vraag beantwoord, bied ik mijn excuus aan voor de vertraging die hierbij is opgetreden.

Uw vraag gaat over de verschillende berichten die naar buiten komen over de stijging van de energierekening. De cijfers die werden toegelicht tijdens het vragenuurtje zijn gebaseerd op de analyses van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in de Nationale Energieverkenning 2017. De cijfers uit de NEV zijn sinds 2014 leidend in alle berekeningen op het gebied van energie.

PBL becijfert de gemiddelde energierekening voor huishoudens in Nederland. Voor een deel van de huishoudens kan het feitelijke energieverbruik hoger uitvallen dan dit gemiddelde, voor anderen zal het feitelijke verbruik juist lager kunnen uitpakken.

Diverse organisaties, waaronder gaslicht.com, proberen duidelijk te maken wat de effecten zijn van het klimaat- en energiebeleid op de energierekening van huishoudens. De uitkomsten verschillen doordat verschillende partijen verschillende cijfers gebruiken, bijvoorbeeld omdat zij uitgaan van een ander gemiddeld energieverbruik en afwijkende leveringsprijzen (voor zowel gas als elektra). Hierdoor komen er soms fors hogere schattingen uit.

Wat betreft de tarieven die energieleveranciers bij hun afnemers in rekening brengen zijn er signalen dat energieleveranciers in 2019 hun tarieven verhogen, waardoor deze hoger uitvallen dan waar PBL in de NEV 2017 vanuit ging. Dit komt onder andere door ontwikkelingen op de internationale energiemarkt, zoals het uitvallen van twee kernreactoren in België waardoor de elektriciteitsprijs op korte termijn stijgt. Indien deze ontwikkeling zich uiteindelijk over heel 2019 voordoet, zal de toename van de energierekening hoger zijn dan door PBL ingeschat. PBL zal komend jaar weer een Nationale Energieverkenning publiceren. Hieruit zal blijken hoe de energieprijzen zich verder zal ontwikkelen.

Ik wil tot slot benadrukken dat het kabinet de signalen dat de energierekening voor de burger stijgt serieus neemt. Draagvlak voor de maatregelen die de komende jaren nodig zijn om de broeikasgasuitstoot te verminderen, is voor het kabinet van groot belang. Daarom wordt bij de nadere uitwerking van het Klimaatakkoord ook zorgvuldig gekeken naar de lastenontwikkeling voor huishoudens en bedrijven.

Ik hoop u met deze reactie van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Directie Elektriciteit

Redeneerlijn betaalbaarheid transitie/lastenverdeling
huishoudens/bedrijven

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
  - [REDACTED]
  - [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
  - [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

•

[REDACTED]

[REDACTED]

Redeneerlijn stijgende energierekening

- Het gemiddelde huishouden bestaat helaas niet, maar ik probeer de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid voor de portemonnee van de huishoudens natuurlijk zo goed mogelijk in kaart te brengen.
- Ik baseer mij daarbij zoveel mogelijk op de analyses van het PBL in de jaarlijkse Nationale energieverkenning.
- De Nationale Energieverkenning geeft jaarlijks inzicht in de gemiddelde energierekening van huishoudens in Nederland.
- Op basis van de gemiddelde verbruiksentwikkeling van aardgas en elektriciteit voor huishoudens nemen in 2019 de gemiddelde lasten als gevolg van extra belasting op het energieverbruik op met circa € 130, waarvan door de ODE circa € 50.
- De ODE zal jaarlijks – ook na 2019 – verder toenemen om daarmee dekking te geven aan de kasuitgaven die met de SDE+ gemoeid zijn. Deze kasuitgaven nemen jaarlijks toe om de energietransitie te stimuleren.
- De toename van de energiebelasting komt neer op gemiddeld circa € 80. Maar de extra opbrengsten uit de energiebelasting (en de opbrengsten uit de BTW-verhoging van 6 naar 9%) worden dit jaar teruggegeven via lagere tarieven in de inkomstenbelasting.
- Uit recente nieuwe informatie van de energieleveranciers blijkt dat hun leveringstarieven sterker stijgen dan waar het PBL in haar raming in de NEV 2017 rekening mee heeft gehouden. De totale energierekening zou daardoor in 2019 hoger kunnen uitvallen dan eerder werd becijferd. (De NEV is wat dat betreft niet meer actueel).
- Dit geldt echter alleen indien een huishouden geen meerjarig contract heeft lopen met zijn energieleverancier. Alleen in dat geval is een hoger leveringstarief voor energie direct voelbaar.
- In de NEV 2017 wordt gerekend met een gemiddeld verbruik per huishouden waarbij ook rekening wordt gehouden met energiebesparing en de aanwezigheid van zonnepanelen op daken van woningen.
- Er circuleren in de pers echter andere cijfers over de stijging van de energierekening.
- Iedereen probeert inzichtelijk te maken wat de effecten van het klimaat- en energiebeleid zijn op de energierekening van huishoudens.
- Helaas doen we dit niet allemaal op dezelfde manier.

- Vereniging Eigen Huis baseert zich op het energieverbruik van koopwoningen volgens het CBS. Vergelijkingssite Pricewise gaat weer van andere gemiddelde cijfers uit. Maar die cijfers wijken sterk af van het gemiddelde beeld dat PBL schetst.
- Ik baseer mij op de cijfers van de NEV. De NEV is sinds 2014 leidend in alle berekeningen op het gebied van energie dus ik zie geen reden om hier vanaf te wijken.
- Er is in de praktijk echter veel spreiding in de verbruikscijfers waardoor niet eenduidig iets te zeggen is over de gevolgen voor specifieke huishoudens.
- Het aardgas- en elektriciteitsverbruik is namelijk afhankelijk van de woonsituatie en de gezinssamenstelling. Maar ook de leeftijd van eventueel aanwezige kinderen in het gezin speelt een rol. Ook zijn woningtype, de grootte van de woning en het bouwjaar van invloed op het energieverbruik.
- Dit heterogene beeld doet zich binnen en tussen alle inkomensgroepen voor en leidt ertoe dat geen eenduidige uitspraken gedaan kunnen worden over het specifieke energieverbruik bij een bepaald inkomensniveau.
- Ik zal PBL vragen om vanaf de NEV later dit jaar meer inzicht te geven in de spreiding van het gemiddelde energieverbruik over inkomensgroepen waardoor ook een beter inzicht ontstaat in de ontwikkeling van de energierekening bij diverse inkomensniveaus.
- Dat inzicht is van belang omdat ik het draagvlak voor de energietransitie en het klimaatakkoord wil bewaken.
- In het kader van de nadere uitwerking van het klimaatakkoord zal de lastenverdeling tussen huishoudens en bedrijven worden betrokken. Dat kan ertoe leiden dat de gemiddelde energierekening minder hard stijgt.
- Tegelijk zal er te allen tijde sprake zijn van een toenemende energierekening omdat de kosten die met de energietransitie gemoeid zijn verder oplopen.
- Maar daarom is kosteneffectiviteit van de maatregelen die aan de orde komen zo belangrijk. Hoe lager de kosten uitvallen, hoe gematigder ook de effecten die via de energierekening zichtbaar worden.

- Er zullen hoe dan ook inkomenseffecten optreden. Ik benadruk dat de ODE en de Energiebelasting zich niet lenen voor het voeren van inkomensbeleid.
- Wel zijn milieubelastingen en heffingen onderdeel van het geheel aan belastingen en premies en werken als zodanig door in de berekening van de koopkrachtplaatjes.
- Het kabinet streeft bij het opstellen van de Miljoenennota naar een evenwichtig koopkrachtbeeld en vangt de gevolgen voor de inkomens daar op voor zover dat nodig is. Hierbij wordt geborgd dat het totaal aan maatregelen tot een evenwichtig beeld leidt, waardoor eventuele onevenwichtigheden als gevolg van maatregelen binnen één enkel beleidsterrein worden opgevangen.

Redeneerlijn lastenverdeling industrie versus andere bedrijven.

- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 maart 2019 13:53
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Reactie: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline vandaag 17:00
Bijlagen: Dossier 190122.docx

Urgentie: Hoog

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 maart 2019 17:04
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: Reactie: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline vandaag 17:00
Urgentie: Hoog

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 22 januari 2019 11:00
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: Reactie: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline vandaag 17:00
Urgentie: Hoog

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 22 januari 2019 10:02
Aan: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: Reactie: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline vandaag 17:00
Urgentie: Hoog

Ha!
 Zoals al aangekondigd, hierbij het verzoek voor aanpassingen
 Zouden jullie deze kunnen aanpassen voor 11u?
 Reacties zijn van [REDACTED] en [REDACTED]
 Laat me weten als het niet duidelijk is.

Groet!

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 21 januari 2019 12:15
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;

[redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minbzk.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minienm.nl>; [redacted]
[redacted]@minienm.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>

CC: ir. D.M.H. [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Reactie: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline vandaag 17:00

Urgentie: Hoog

Ha allen,
Hartelijk dank voor al jullie input voor het dossier!
We hebben alles bij elkaar gevoegd en er nog een kritische blik op geleverd.
Zouden jullie kunnen kijken naar je stuk en onze opmerkingen willen aanpassen?
Aangezien het zsm naar de minister moet, graag uiterlijk 17:00 jullie stukken, over het algemeen zijn het punten die makkelijk zijn aan te passen.
Graag nog jullie aandacht voor de actualiteiten, mocht er iets in nog iets relevants in het nieuws zijn, ontvangen we hier nog een Q&A voor.
Het geldt dat bijvoorbeeld voor een reactie op noodklik VVE's dat het te moeilijk is om te verduurzamen.

Jullie ontvangen uiteindelijk het definitieve dossier en factsheet, en uiteraard de praktische aangelegenheden.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 15 januari 2019 09:31

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>;
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minbzk.nl>; [redacted]@minez.nl>;
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minienm.nl>; [redacted]
[redacted]@minienm.nl>; [redacted]@minez.nl>

C: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Uitvraag input dossier Plenair debat. Deadline woensdag

Urgentie: Hoog

[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

_____

- Redeneerlijn van max. 1 A4, lettertype verdana 11, regelafstand 1.5, nieuwe kopjes = nieuwe pagina.
- Factsheet van max. 1 A4, lettertype verdana 10, regelafstand 1.5, tabellen/grafieken op aparte pagina
- Maximaal 3 Q&A's. Liever minder en geen als niet nodig.

- Stijging energierekening →

3

Alvast bedankt, en als je vragen hebt, dan weet je me te vinden.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Inhoudsopgave

[Redacted text block]

Kosten transitie

- Stijging energierekening

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

~~Wat verder nog in het nie~~

aten

Redeneerlijn stijgende energierekening

- Het gemiddelde huishouden bestaat helaas niet, maar ik probeer de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid voor de portemonnee van de huishoudens natuurlijk zo goed mogelijk in kaart te laten brengen.
- Ik baseer mij daarbij zoveel mogelijk op de analyses van het PBL in de jaarlijkse Nationale energieverkenning.
- De Nationale Energieverkenning geeft jaarlijks inzicht in de gemiddelde energierekening van huishoudens in Nederland.
- Op basis van de gemiddelde verbruiksontwikkeling van aardgas en elektriciteit voor huishoudens nemen in 2019 de gemiddelde lasten als gevolg van extra belasting op het energieverbruik op met circa € 130, waarvan door de ODE circa € 50.
- De ODE zal jaarlijks – ook na 2019 – verder toenemen om daarmee dekking te geven aan de kasuitgaven die met de SDE+ gemoeid zijn. Deze kasuitgaven nemen jaarlijks toe om de energietransitie te stimuleren.
- De toename van de energiebelasting komt neer op gemiddeld circa € 80. Maar de extra opbrengsten uit de energiebelasting (en de opbrengsten uit de BTW-verhoging van 6 naar 9%) worden dit jaar teruggegeven via lagere tarieven in de inkomstenbelasting.
- Uit recente nieuwe informatie van de energieleveranciers blijkt dat hun leveringstarieven sterker stijgen dan waar het PBL in haar raming in de NEV 2017 rekening mee heeft gehouden. De totale energierekening zou daardoor in 2019 hoger kunnen uitvallen dan eerder werd becijferd. (De NEV is wat dat betreft niet meer actueel).
- Dit geldt echter alleen indien een huishouden geen meerjarig contract heeft lopen met zijn energieleverancier. Alleen in dat geval is een hoger leveringstarief voor energie direct voelbaar.

Redeneerlijn verschillende cijfers over de energierekening

- In de NEV 2017 wordt gerekend met een gemiddeld verbruik per huishouden waarbij ook rekening wordt gehouden met energiebesparing en de aanwezigheid van zonnepanelen op daken van woningen.
- Er circuleren in de pers echter andere cijfers over de stijging van de energierekening.
- Iedereen probeert inzichtelijk te maken wat de effecten van het klimaat- en energiebeleid zijn op de energierekening van huishoudens.
- Helaas doen we dit niet allemaal op dezelfde manier.
- Vereniging Eigen Huis baseert zich op het energieverbruik van koopwoningen volgens het CBS. Vergelijkingssite Pricewise gaat weer van andere gemiddelde cijfers uit. Maar die cijfers wijken sterk af van het gemiddelde beeld dat PBL schetst.
- Ik baseer mij op de cijfers van de NEV. De NEV is sinds 2014 leidend in alle berekeningen op het gebied van energie dus ik zie geen reden om hier vanaf te wijken.

Factsheet Stijging energierekening 2019, actualiteit

- EZK baseert haar cijfers op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017, zoals gebruikelijk is. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar Vereniging Eigen Huis vanuit is gegaan.
- Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.
- Met deze uitgangspunten, komt EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019.
- In de raming van de NEV werd uitgegaan van een min of meer gelijkblijvende leveringsprijs van elektriciteit en een matig stijgende leveringsprijs voor aardgas.
- De energieleveranciers brengen echter fors hogere tarieven in rekening als gevolg van ontwikkelingen op de gas- en elektriciteitsmarkten. De inkooprijzen voor leveranciers zijn fors gestegen. Ook de netwerktarieven blijken hoger uit te vallen dan geraamd.
- Deze recente ontwikkeling wijkt ~~fors~~ af van de ramingen door PBL uit 2017 die de basis vormt voor de NEV. Dit betekent dat het effect op de actuele energierekening waarschijnlijk zal afwijken van de eerder genoemde 108 euro per huishouden. Dit hangt erg af van het precieze contract dat een afnemer heeft.
- NUON heeft bijvoorbeeld aangegeven dat door hun hogere leveringstarieven de rekening voor een gemiddelde afnemer bij hen stijgt met 140 euro bovenop de extra ODE en EB. Tegelijkertijd geeft NUON aan dat dit deze aanpassing verschilt afhankelijk van het contract dat een afnemer heeft.
  - Voor het merendeel van deze klanten (circa 70%) is het termijnbedrag aangepast in lijn met de tariefsverhoging.
  - Voor een kwart van die klanten verandert er niets aan het termijnbedrag: de te betalen bedragen sluiten aan op de termijnbedragen die deze klanten reeds betalen of zij hebben met hun termijnbedragen een marge opgebouwd waardoor geen bijbetaling op de jaarnota wordtvolgt. De termijnbedragen hoeven daarom niet te worden aangepast, ondanks dat de tariefsverhoging ook voor deze klanten geldt.
- Het effect op de rekening van EB en ODE blijft hetzelfde, gegeven het door PBL geraamde gemiddelde energieverbruik.
- De ODE stijgt gemiddeld met 49 euro in 2019 en de EB met 80 euro.
- Discussie met externe marktpartijen over het gehanteerde gemiddelde verbruik is niet verstomd. Men gaat uit van een hoger gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik dan PBL.

- In oktober aanstaande zal een nieuwe NEV onder de naam Klimaat- en Energieverkenning (KEV) verschijnen waarin bovenstaande actualisering zal zijn opgenomen.

TER ONDERTEKENING

Aan
wnd. directeur Elektriciteit

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Auteur

██████████@minie.nl

Datum

22 januari 2019

Kenmerk

DGKE / 19013278

nota

antwoord op burgerbrief aandeel belastingen in
energierekening

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

Aanleiding

Op 14 december jl. ontvingen wij een burgerbrief van de heer en mevrouw ██████████ uit ██████████. Men vindt het aandeel belastingen en netwerkkosten veel te hoog en men is boos over "het niet implementeren van echt noodzakelijke maatregelen". Wel worden de lasten van burgers alvast verhoogd.

Advies

U kunt de brief ondertekenen.

Kernpunten

- In de antwoordbrief wordt onderscheid gemaakt tussen elementen van de energierekening die op conto van de overheid kunnen worden geschreven en die worden veroorzaakt door de markt zelf.
- Het aandeel belastingen op de totale energierekening bedraagt in dit geval circa 30% in plaats van de zelf becijferde 65%.
- Je geeft aan dat het kabinet aandacht heeft voor de lastenontwikkeling van burgers en dat draagvlak voor het kabinet van belang is.

Ontvangen BBR

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: DOMUS-19013695-v1-Brief_antwoorden_vragen_Energierkening_50+_
Datum: vrijdag 25 januari 2019 16:11:18
Bijlagen: DOMUS-19013695-v1-Brief_antwoorden_vragen_Energierkening_50+ .docx

---

Ha [REDACTED]

Zie paar vragen en opmerkingen. Zo nog even over sparren?

Verder ter check: afstemming met bijvoorbeeld AEP, BenI en FIN? Onderwerp lijkt immers erg op de brief over ODE.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 14:50
 Aan: [REDACTED]
 Onderwerp: FW: Energierekening verzoek MEZK ikv AO K&E

Hoi [REDACTED] Minister vraagt t.b.v. AO 13-2 om een update van de energierekening die in de NEV is opgenomen. Ik schakel daarover met [REDACTED] en laat je weten of ze op dit vlak iets gaan doen.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 12:37
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: FW: Energierekening verzoek MEZK ikv AO K&E

[REDACTED],
 Nemen jullie dit mee?

Gr [REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 10:43
 Aan: [REDACTED]@minez.nl>
 CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
 Onderwerp: Energierekening verzoek MEZK ikv AO K&E

Ha [REDACTED]

Minister vroeg net tijdens de weekstart in het kader van het AO K&E om een update van onze factsheet over de verwachte energierekening 2019. Hij kent nu onderstaande factsheet vanuit debat KA, waarin staat dat 'de actuele energierekening waarschijnlijk zal afwijken van de eerder genoemde 108 euro per huishouden'. Hij verzocht om voor het debat, bijvoorbeeld door contact op te nemen met PBL, een geactualiseerd beeld te ontvangen van wat het dan wel gaat zijn (eventueel met bandbreedte). Zou jij dit verzoek binnen K&E willen doorzetten naar de juiste medewerkers? Dank!

Groeten,
 [REDACTED]

Factsheet Stijging energierekening 2019, actualiteit

- EZK baseert haar cijfers op het gemiddelde energieverbruik volgens de NEV 2017, zoals gebruikelijk is. De NEV gaat bij het gemiddelde energieverbruik uit van zowel koop als huurwoningen, wat resulteert in een lager gemiddeld verbruik dan waar Vereniging Eigen Huis vanuit is gegaan.
- Tevens gaat de NEV ervan uit dat de dalende trend in het gemiddelde energieverbruik zich doorzet in 2019, doordat steeds meer huishoudens energiebesparing realiseren en bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak leggen.
- Met deze uitgangspunten, komt EZK tot een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 als gevolg van belastingen in 2019.

- In de raming van de NEV werd uitgegaan van een min of meer gelijkblijvende leveringsprijs van elektriciteit en een matig stijgende leveringsprijs voor aardgas.
  - De energieleveranciers brengen echter fors hogere tarieven in rekening als gevolg van ontwikkelingen op de gas- en elektriciteitsmarkten. De inkooprijzen voor leveranciers zijn fors gestegen. Ook de netwerktarieven blijken hoger uit te vallen dan geraamd.
  - Deze recente ontwikkeling wijkt af van de ramingen door PBL uit 2017 die de basis vormt voor de NEV. Dit betekent dat het effect op de actuele energierekening waarschijnlijk zal afwijken van de eerder genoemde 108 euro per huishouden. Dit hangt erg af van het precieze contract dat een afnemer heeft.
  - NUON heeft bijvoorbeeld aangegeven dat door hun hogere leveringstarieven de rekening voor een gemiddelde afnemer bij hen stijgt met 140 euro bovenop de extra ODE en EB. Tegelijkertijd geeft NUON aan dat dit deze aanpassing verschilt afhankelijk van het contract dat een afnemer heeft.
- Het effect op de rekening van EB en ODE blijft hetzelfde, gegeven het door PBL geraamde gemiddelde energieverbruik.
- De ODE stijgt gemiddeld met 49 euro in 2019 en de EB met 80 euro.
  - Discussie met externe marktpartijen over het gehanteerde gemiddelde verbruik is niet verstomd. Men gaat uit van een hoger gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik dan PBL.
  - In oktober aanstaande zal een nieuwe NEV onder de naam Klimaat- en Energieverkenning (KEV) verschijnen waarin bovenstaande actualisering zal zijn opgenomen.

	2018	2019	
elektriciteitslevering in kWh	2675	2581	onzeker
variabele kosten	137	131	onzeker
vaste kosten	243	243	
Energiebelasting	275	247	
belastingvermindering	-301	-246	
opslag duurzame energie	35	49	
BTW	82	89	
subtotaal elektriciteitsrekening	472	512	
gasverbruik in m3	1205	1170	onzeker
variabele kosten	312	314	onzeker
vaste kosten	183	183	
Energiebelasting	308	334	
opslag duurzame energie	34	61	
BTW	176	187	
subtotaal gasrekening	1013	1079	

**totaal gem. energierekening
mutatie**

1484

1592

108

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 17:01
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: vraag MEZK bij Klimaatdebat

[REDACTED] de 108 euro was totale effect op de energierekening dus totaal van belastingen en andere effecten.

- De effecten van de aanpassing van de energiebelasting en ODE in 2019 staan niet ter discussie, uitgaande van het gemiddelde verbruik per huishouden. Die bedragen blijven opgeteld ruwweg €130 voor een gemiddeld huishouden. Onder de streep zou dat cf. de ramingen van PBL leiden tot 108 euro. Dat laatste cijfer is niet langer actueel.
- Het feit dat de energierekening voor huishoudens hoger kan uitvallen komt doordat de energieleveranciers hogere tarieven aan hun klanten berekenen dan waar het PBL in haar raming in de NEV 2017 rekening mee heeft gehouden. Dit komt door een stijging van de inkoop tarieven van gas elektriciteit en de CO2-prijs.
- De totale energierekening zou daardoor in 2019 hoger kunnen uitvallen dan eerder werd becijferd maar de exacte mate waarin dat het geval is, is niet aan te geven. We hebben aan PBL gevraagd wat een goede aanname is, daar verwachten wij morgen reactie op.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 16:55
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: vraag MEZK bij Klimaatdebat

Ha [REDACTED]

Ik wil op onderstaande vraag van MEZK volgende antwoord geven:

- De effecten van de aanpassing van de energiebelasting en ODE in 2019 staan niet ter discussie. Die bedragen blijven opgeteld ruwweg €108 voor een gemiddeld huishouden.
- Het feit dat de energierekening voor huishoudens toch hoger kan uitvallen komt omdat de energieleveranciers hogere tarieven aan hun klanten in berekenen dan waar het PBL in haar raming in de NEV 2017 rekening mee heeft gehouden. Dit komt door een stijging van de inkoop tarieven van gas elektriciteit en de CO2-prijs.
- De totale energierekening zou daardoor in 2019 hoger kunnen uitvallen dan eerder werd becijferd maar de exacte mate waarin dat het geval is, is niet aan te geven. We hebben aan PBL gevraagd wat een goede aanname is, daar verwachten wij morgen reactie op.

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 16:48

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>;
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: Maillijst debat Klimaatakkoord

Van: Wiebes, Ir. E.D. MBA (Eric)

Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 16:45

Aan: [redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Re: Maillijst debat Klimaatakkoord

[redacted]
[redacted] → [redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]

Loop ik met die +€108/jr energierekening niet hopeloos achter de feiten aan? Is er een herijking? → [redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]

Hartelijke groet, Eric Wiebes

Op 5 feb. 2019 om 15:39 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hoi Eric,

Je kunt deze maillijst gebruiken voor vragen tijdens het debat vandaag.

Groet,
[redacted]

Dossier Verzamel AO woensdag 13 februari 2019, 14.00-17.00 uur

1. SDE+

- [REDACTED]
- [REDACTED]

2. Energierekening

- PBL-rapport "meten met twee maten" / Energiearmoede
- Stijgende energierekening
- Relatie beperken stijging energierekening en correctie bredere koopkrachtplaatjes via andere instrumenten
- Relatie beperken stijging energierekening en correctie bredere koopkrachtplaatjes via andere instrumenten
- Lastenverdeling tussen burgers en bedrijven in de opslag voor duurzame energie (ODE)
- Herziening ODE-systematiek

3. Urgenda + Q&A's maatregelen

4. Overig:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

-
- [REDACTED]
[REDACTED]
  - [REDACTED]
  - [REDACTED]

Redeneerlijn PBL-rapport "meten met twee maten" / Energiearmoede

- Het PBL bekijkt in dit rapport de kosten van energie in samenhang met de woonlasten.
- PBL geeft een vergelijking van Nederland met de andere lidstaten van de EU. In die vergelijking scoort Nederland zeer goed op het vlak van energiearmoede.
  - Het aandeel huishoudens dat aangeeft het zich niet te kunnen veroorloven de woning adequaat te verwarmen, is laag ten opzichte van de andere EU-landen.
  - Het aandeel huishoudens met betalingsachterstand van de energierekening is het laagste van alle EU-lidstaten.
  - Een belangrijke conclusie van het rapport is dat de energiearmoede niet als een afzonderlijk iets gezien kan worden. Op de energierekening komen energiebeleid, woonbeleid én inkomensbeleid samen.
- Het PBL laat zien dat 86,5% van de huishoudens (5,8 miljoen) hun energielasten en woonlasten goed kunnen betalen.
- Bijna 6% van de huishoudens heeft een relatief hoge energiequote, maar heeft daar beperkt last van. Voor deze groep is energiebesparing en isolatie aantrekkelijk.
- De meest kwetsbare groep betreft 4% van de huishoudens (269.000) die én een relatief hoge energiequote én een hoog betaalrisico hebben. Het gaat hier met name om huurders met een laag inkomen. Zij hebben beperkte mogelijkheden om zelf aanpassingen te doen. Deze groep vergt aandacht.
- Dit is een groep die overigens over de gehele linie kwetsbaar is, dus niet alleen in verband met de kosten voor energie.
- Het is goed om dit als Rijk gezamenlijk op te pakken met gemeenten en woningbouwcorporaties.

Redeneerlijn stijgende energierekening

- De Nationale Energieverkenning geeft jaarlijks inzicht in de gemiddelde energierekening van huishoudens in Nederland.
  - Cf. de ramingen van PBL in de NEV 2017 stijgt de energierekening op basis van de gemiddelde verbruiksontwikkeling van aardgas en elektriciteit in 2019 met gemiddeld circa 108 euro. In dit bedrag is de toename van de energibelasting en de toename van de ODE opgenomen.
- De aanpassing van de energibelasting in 2019 is onderdeel van een breder pakket aan fiscale maatregelen. De opbrengst van de verandering in de energibelasting wordt ingezet om de inkomstenbelasting. Dit geldt voor ruwweg de helft van de stijging van €108.
- De meeste inkomens gaan er daardoor onder de streep op vooruit. Dit is door het CPB berekend en onlangs bevestigd door het NIBUD.
- Uit recente nieuwe informatie van de energieleveranciers blijkt dat zij hun leveringstarieven sterker verhogen dan waar het PBL in haar raming in de NEV 2017 rekening mee heeft gehouden. Dit komt door een stijging van de inkooptarieven van gas elektriciteit en de CO2-prijs. Er is echter wel sprake van een forse spreiding in de verhoging van deze tarieven.

Energierkening 2019

- De totale energierekening zou daardoor in 2019 hoger kunnen uitvallen dan eerder werd becijferd. De berekening die wij zelf hebben gemaakt op basis van de cijfers die PBL als input gebruikt voor de NEV 2019 komt uit op een stijging van 227 euro op jaarbasis bij gemiddeld gebruik. Daarvan is 113 euro het gevolg van overheidsbeleid, in de vorm van energiebelasting en opslag duurzame energie, en 114 euro het gevolg van prijsstijgingen bij energieleveranciers.
- Zoals ook aan de Kamer gemeld heb ik overleg gestart met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en Financiën alsook met externe organisaties om komend jaar – meer nog dan nu het geval is – eenduidigheid in het cijferbeeld rondom de energierekening te realiseren.

Factsheet stijgende energierekening 2019, actualisatie

- In de NEV 2017 werd uitgegaan van een min of meer gelijkblijvende leveringsprijs van elektriciteit en een matig stijgende leveringsprijs voor aardgas. Daarnaast werd uitgegaan van een fors dalend verbruik van elektriciteit en in mindere mate van aardgas.
- De energieleveranciers brengen echter hogere tarieven in rekening als gevolg van ontwikkelingen op de gas- en elektriciteitsmarkten. De inkooprijzen voor leveranciers zijn fors gestegen. Ook de netwerktarieven blijken hoger uit te vallen dan eerder ingeschat.
- Op ons verzoek hebben RVO en PBL zowel het energieverbruik als de tarieven herzien, vooruitlopend op de nadere analyses voor de NEV 2019.
- Met de raming voor de NEV 2017 werd onder de streep een stijging van 108€ ten opzichte van 2018 geraamd.
- De actualisatie van de cijfers leidt ertoe dat dit beeld fors moet worden bijgesteld. De energierekening stijgt in 2019 op grond van de actualisering met gemiddeld circa 225 euro per jaar.
  - Bij een gemiddeld verbruik van 3000 kWh elektriciteit en 1500 m³ aardgas (zoals vaak in de media wordt gesuggereerd) zou de energierekening in 2019 zelfs stijgen met 300 euro.
- De raming van het gemiddelde elektriciteitsverbruik is naar boven aangepast mede doordat de energiebesparing lager wordt ingeschat. Dit is consistent met de recente actualisatie van de NEV ramingen t.b.v. Urgenda waar deze bijstelling bijdraagt aan een hoger CO₂-emissiecijfer in 2020.
- De leveringstarieven voor gas en elektriciteit zijn naar boven bijgesteld, evenals vaste netwerktarieven en vastrecht.

Herziene analyse PBL energierekening 2019

	NEV 2017			actualisering RVO/PBL		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Elektriciteit						
gemiddeld verbruik per huishouden (KWh)	2.768	2.675	2.581	2.995	2.946	2.892
leveringstarief in ct/kWh	5,25	5,26	5,25	5,26	5,63	6,85
vaste netwerkkosten en vastrecht	233	249	252	233	247	260
Aardgas						
gemiddeld verbruik per huishouden (m3)	1.241	1.205	1.170	1.241	1.209	1.173
leveringstarief in ct/m3	25,11	26,51	27,86	25,12	26,46	30,37
vaste netwerkkosten en vastrecht	185	188	190	184	200	212

Het effect op de energierekening van EB en ODE blijft ongeveer hetzelfde, gegeven het door PBL geraamde gemiddelde energieverbruik: de ODE stijgt gemiddeld met 52 euro in 2019 en de EB met circa 61 euro.

	2018	2019	mutatie
energierekening o.b.v. NEV 2017	1.484	1.592	108
effect hogere leverancierstarieven dan geraamd	53	160	106
effect hoger gemiddeld energieverbruik	60	72	13
actualisatie gemiddelde energierekening	1.597	1.824	227
<i>wv door verhoging EB en ODE</i>	469	582	113

Redeneerlijn relatie energielasten en koopkracht

- Voor de jaarlijkse koopkrachtramingen maakt het CPB gebruik van verschillende methodieken. Hierin zitten aannames verwerkt, zoals dat de energielasten meelopen met het algemene inflatiecijfer. Dat geldt ook voor andere kostenposten, zoals de kosten voor boodschappen en benzine.
- In de koopkrachtplaatjes wordt wel onderscheid gemaakt in verschillende grootte van huishoudens en hun inkomen, maar wordt niet naar verschillen in energieverbruik gekeken die bijvoorbeeld voortkomen uit de mate van isolatie van een woning of het type woning.
- Ik verwijs uw Kamer voor meer informatie over de precieze methodiek waarmee de energierekening is meegewogen in de koopkrachtontwikkeling naar de brief van de minister van Financiën van 20 december 2018.
- Het kabinet vindt het belangrijk om goed zicht te hebben op de energielasten bij huishoudens en bedrijven. Het kabinet heeft daarom het CPB verzocht om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord eenmalig integraal in beeld brengen. Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld. Op basis van de doorrekening van het CPB zal het kabinet bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn en of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: bericht NOS over energierekening
Datum: zaterdag 16 februari 2019 15:43:49

Ter aanvulling:

[REDACTED]

-Suggestie: door marktomstandigheden hogere rekening dan we eerder dachten, hoeveel precies is onzeker en hangt af van huishouden en type energiecontract; samen met Nibud etc. bezig om effecten beter in kaart te brengen. Afsluiten met doorrekening KA en mogelijke aanpassing EB [??] en ODE. Daarin nemen we ook het actuele beeld mee van de energierekening.

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: zaterdag 16 februari 2019 15:32
Aan: [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: bericht NOS over energierekening

Kort mijn reactie, ik laat verder het bij jullie, want ziet er, [REDACTED] gedegen uit. Maar wellicht helpen de volgende punten die het bij mij oproept:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Laat maar weten als ik jullie nog hulp nodig hebben.

Groet,

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 16 feb. 2019 om 15:19 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha [REDACTED]

Met dank aan [REDACTED] zijn we tot onderstaande concept-mail die we icm factsheet in de bijlage naar de PA willen sturen. Heb jij nog aanvullingen?

Met BBR afgesproken dat we uiterlijk 16.00u dit stuk zullen doorzetten naar PA
dus graag per ommekeer reactie als dat lukt.

Dank

Groet,

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[REDACTED]

Groet,

[REDACTED]

<factsheet energierekening 2019 nav bericht CBS en verschil met NEV 2017.docx>

Factsheet cijfers energierekening

Aanleiding

- Cf. NEV 2017 zou de gemiddelde energierekening toenemen met 108 euro in 2019 t.o.v. 2018.
- Dit was een cijfer o.b.v.:
  - Gemiddeld fors dalend verbruik van met name elektriciteit;
  - Gematigde toename leveringstarieven gas en gelijkblijvend tarief elektriciteit.
- Nu wordt er in berichtgeving van CBS een getal genoemd van 334 euro. In dit memo wordt uiteengezet hoe de 334 euro en 108 euro zich tot elkaar verhouden.

Kern

- CBS komt op 334 euro. Dat cijfer is gebaseerd op het hogere verbruikscijfer voor gas en elektriciteit door CBS en de inschatting van het CBS t.a.v. de leveringstarieven per 1 januari 2019. Daarbij veronderstelt CBS geen verdere mutaties in de loop van het jaar. Per 1 juli worden de leveringstarieven opnieuw vastgesteld waardoor het jaargemiddelde alsnog wat lager kan uitvallen. Dit laatste gegeven de recente ontwikkelingen op de oliemarkt.
- Op basis van de NEV 2017 zou de gemiddelde mutatie in de energierekening circa 108 euro bedragen.
- Door EZK zelf is recent een actualisering gemaakt n.a.v. de berichten dat de leveringstarieven dit jaar fors zouden zijn gestegen. Deze actualisatie is door ons gemaakt op basis van het bronbestand dat PBL normaliter gebruikt voor NEV, maar is dus niet door PBL zelf gemaakt. PBL is gevraagd om zo snel mogelijk met een update te komen zodat wij die raming extern kunnen gaan communiceren.
- Na actualisering is dat gemiddelde effect 225 euro. Dat komt door hoger verondersteld gemiddeld verbruik van met name elektriciteit en een bijstelling van de leveringstarieven voor gas en elektriciteit. Deze actualisatie leidt tot herziening van het beeld:
  - Dalend verbruik gas en elektriciteit maar minder snel dan eerder voorzien (zie tabel 1);
  - Stijgende leveringstarieven: + 15% aardgas; + 20% elektriciteit (zie tabel 2).
- CBS is op zaterdag 16 februari met een eigen actualisatie gekomen:
  - gemiddeld fors hoger verbruik voor aardgas en elektriciteit in zowel 2018 als 2019, een gelijkblijvend verbruik tussen 2018 en 2019, dus geen afname van verbruik, anders dan in de NEV 2017 en de actualisering van PBL. (zie tabel 1);
  - Stijgende leveringstarieven: + 20% aardgas; + 31% elektriciteit. (zie tabel 2)
- In de toelichting is een volledige uitsplitsing van de getallen opgenomen.

Tabel 1

	NEV 2017		Actualisering		CBS	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
gasverbruik in m3	1.205	1.170	1.209	1.173	1.466	1.466
elektriciteitsverbruik in KWh	2.675	2.581	2.946	2.892	3.034	3.034

Tabel 2

mutatie leveringstarieven 2018-2019	gas	elektriciteit
NEV 2017	5%	0%
Actualisering	15%	22%
CBS	20%	31%

Welke factoren spelen een rol bij de inkoopkosten van gas en elektriciteit?

- De inkoopkosten die energieleveranciers moeten betalen vertalen zich direct in de leveringstarieven die zij bij hun afnemers in rekening brengen. Die inkoopkosten zijn o.a. afhankelijk van:
  - De hoogte van de CO2 prijs. Deze is het laatste jaar fors gestegen van circa € 5 per ton CO2 naar ruim boven € 20;

- De ontwikkelingen op de Noordwest Europese elektriciteitsmarkt. De ontwikkelingen in België zorgen op zichzelf voor hogere leveringstarieven voor elektriciteit;
- De ontwikkelingen op de oliemarkt en de gasmarkt. Die hebben invloed op de inkoopkosten van aardgas.

Toelichting op totale stijging van de energierekening

	2018	2019		CBS- 2018	CBS- 2019
	OBV actualisering bronbestand PBL/RVO				
elektriciteitslevering in kWh	2.946	2.892		3.034	3.034
variabele kosten	166	198		171	224
vaste kosten	247	260		247	260
Energiebelasting	308	282		317	296
Belastingvermindering	-308,54	-257,54		-308,54	-257,54
opslag duurzame energie	39	55		40	57
BTW	95	113		98	122
subtotaal elektriciteitsrekening	546	650		564	701
gasverbruik in m3	1.209	1.173		1.466	1.466
variabele kosten	320	356		388	465
vaste kosten	200	212		200	207
Energiebelasting	314	340		381	425
opslag duurzame energie	34	61		42	77
BTW	182	204		212	247
subtotaal gasrekening	1051	1174		1223	1421
totaal energierekening	1597	1824		1788	2122
<i>waarvan ODE incl. BTW</i>		141			163
<i>waarvan EB incl. BTW</i>		441			561
mutatie energierekening		227			334
<i>wv ODE</i>		52			64
<i>wv EB</i>		61			89
<i>wv totaal ODE +EB</i>		113			152

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 13 juni 2019 14:11
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: CBS energierekening

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)

Verzonden: zondag 17 februari 2019 19:46

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: CBS energierekening

Beste mensen,

Kan iemand mij toelichten hoe het onderzoek dat het CBS gedaan heeft naar de energierekening (en dat afgelopen week openbaar werd) zich verhoudt tot de cijfers die ik kreeg en gebruikt heb toen dit onderwerp op het mondelinge vragenuurtje aan de orde was?

Groet,
Mona

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 11:07
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: energieverbruik t.b.v. energierekening

Hoi [REDACTED] weet jij of vanuit MT of hoger al contact is gelegd met het CBS over hun cijfers. Ik sprak zojuist [REDACTED]. Over deze cijfers is met PBL niet overlegd. [REDACTED]
Ik wil best even bellen met CBS maar dan wel als blijkt dat er nog geen contact is geweest uiteraard.
Groet
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 12:45
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: bericht NOS over energierekening

Zoiets?

- Op basis van de NEV 2017 zou de gemiddelde mutatie in de energierekening **circa 108 euro** bedragen.
- Dit was een cijfer o.b.v. de ramingen van PBL, RVO, en CBS zelf:
  - Gemiddeld fors dalend verbruik van met name elektriciteit: **1.205 m3 gas en 2.675 KWh elektriciteit in 2018**, verder dalend in 2019;
  - Gematigde toename **leveringstarief gas (+5%)** en een gelijkblijvend **leveringstarief elektriciteit (0%)**.
- CBS publiceerde zaterdag 16 februari jl. een persbericht met een in het oog springend fors afwijkend verbruik dat niet spoort met de bevindingen van PBL, RVO, en CBS zelf:
  - gemiddeld fors hoger verbruik voor aardgas en elektriciteit in **zowel 2018 als 2019: 1.466 m3 gas en 3.034 KWh**. Dit spoort dus niet met de cijfers van PBL in de ramingen voor de NEV;
  - Geen daling van het verbruik tussen 2018 en 2019: ook dit is in afwijking van de jaarlijkse inschatting van PBL;
  - Stijgende **leveringstarieven: + 20% aardgas; + 31% elektriciteit**.
  - Daardoor komt **CBS** uit op ongeveer **334 euro** mutatie op de energierekening.
- Verklaring hogere leveringstarieven zijn:
  - De inkoopkosten die energieleveranciers moeten betalen vertalen zich direct in de leveringstarieven die zij bij hun afnemers in rekening brengen. Die inkoopkosten zijn o.a. afhankelijk van:
  - De hoogte van de CO2 prijs. Deze is het laatste jaar fors gestegen van circa € 5 per ton CO2 naar ruim boven € 20;
  - De ontwikkelingen op de Noordwest Europese elektriciteitsmarkt. De ontwikkelingen in België zorgen op zichzelf voor hogere leveringstarieven voor elektriciteit;
  - De ontwikkelingen op de oliemarkt en de gasmarkt. Die hebben invloed op de inkoopkosten van aardgas.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 12:19
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: Fwd: bericht NOS over energierekening

Ha [REDACTED]

De Stas heeft aan BBR gevraagd om uitleg over bericht CBS. Dit uiteraard omdat zij in december vragenruimte heeft gedaan over dit onderwerp. Zij wil (kort) weten hoe NEV 2017 en cijfers CBS zich tot elkaar verhouden en wat de opbouw is van de stijging. Alleen het factsheet was niet voldoende ([REDACTED]), een kort mailtje met duiding kan helpen. Zou jij een voorzet kunnen doen voor een mail?

Groet,

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
 Datum: 16 februari 2019 om 16:56:49 CET

Aan: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: FW: bericht NOS over energierekening

Allen,

Dank voor alle input en bijdragen. Onderstaande versie stuurt [REDACTED] naar [REDACTED]
[REDACTED]

Ha [REDACTED]

In de bijlage vind je een factsheet met daarin uiteengezet hoe de stijging van de energierekening uit de NEV 2017 (108 euro) zich verhoudt tot het getal dat het CBS nu noemt (334 euro). Wij hebben zelf een update gemaakt van de NEV 2017 (zie factsheet), dit leidt weer tot een ander getal. Ik zou je adviseren [REDACTED]
[REDACTED]

Wij raden je daarnaast aan om volgende lijn te hanteren:

1. Het klopt dat de energierekening sterker stijgt dan op basis van de NEV 2017 voorzien. Deze extra stijging komt door marktomstandigheden, niet door overheidsbeleid: leveringstarieven voor gas en elektriciteit stijgen sterker dan verwacht en het verbruik van gas en elektriciteit daalt minder snel dan eerder voorzien. Hoeveel de rekening precies stijgt is onzeker en afhankelijk van wat voor type huishouden je bent en wat voor contract je hebt met je energieleverancier.
2. Door allerlei partijen (CBS, Nibud, PBL, VEH) worden allemaal verschillende voorbeeldhuishoudens gehanteerd bij het in kaart brengen van de effecten van de energierekening die per definitie verschillende getallen opleveren (want ze verbruiken verschillende hoeveelheden gas/elektriciteit). Omdat dit leidt tot verwarring proberen we dit volgend jaar te voorkomen. Hiertoe lopen er op dit moment gesprekken tussen PBL, CBS, Nibud, SZW, FIN, BZK en EZK om te kijken of we in de NEV 2019 een aantal voorbeeldhuishoudens (stuk of 6) kunnen opnemen waar iedereen zich in herkent en waardoor we vanaf komend jaar wat meer eenduidig kunnen communiceren over de effecten. We willen hierbij ook in gesprek gaan met VEH en gaslicht.com om te kijken of zij deze voorbeeldhuishoudens ook willen gaan gebruiken.
3. Uiteraard is het zo dat de stijgende energierekening niet alleen wordt veroorzaakt door leveringstarieven maar ook door overheidsbeleid. De stijgende energiebelasting en Opslag duurzame energie (ODE) hebben een oprijvend effect hebben op de energierekening. Hierbij is het van belang te blijven benadrukken dat stijging EB in bredere context moet worden gezien omdat deze (gedeeltelijk) wordt gecompenseerd door daling inkomstenbelasting. Daarnaast zijn we bezig met traject om de ODE toekomstbestendig te maken. De Kamer is geïnformeerd over hoe we dit traject willen aanpakken in de [kamerbrief van 30 januari](#). Ons voorstel hoe om te gaan met de korte termijn aanpassing van de ODE zal samen met de kabinetsappreciatie van het Klimaatakkoord aan de Kamer worden verstuurd.
4. CPB en PBL zijn op dit moment bezig met een doorrekening van de voorstellen van het Klimaatakkoord. De effecten op de koopkracht van het klimaatbeleid dat voortvloeit uit het RA en het Klimaatakkoord voor de komende jaren worden hierbij in kaart gebracht en komen op 13 maart naar buiten. Hierbij zal het CPB eenmalig een integraal beeld per inkomensgroep schetsen van het effect van klimaatbeleid uit het RA en Klimaatakkoord. Daarna zal het kabinet in de kabinetsappreciatie van het Klimaatakkoord aangeven hoe zij deze effecten wil mitigeren.

Groet,
[REDACTED]

Mutatie energierekening 2019 n.a.v. bericht CBS en actualisering cijfers NEV 2017

Aanleiding

- Cf. NEV 2017 zou de gemiddelde energierekening toenemen met 108 euro in 2019 t.o.v. 2018.
- Dit was een cijfer o.b.v.:
  - Gemiddeld fors dalend verbruik van met name elektriciteit;
  - Gematigde toename leveringstarieven gas en gelijkblijvend tarief elektriciteit.
- Nu wordt er in berichtgeving van CBS een getal genoemd van 334 euro. In dit memo wordt uiteengezet hoe de 334 euro en 108 euro zich tot elkaar verhouden.

Kern

- CBS komt op 334 euro. Dat cijfer is gebaseerd op het hogere verbruikscijfer voor gas en elektriciteit door CBS en de inschatting van het CBS t.a.v. de leveringstarieven per 1 januari 2019. Daarbij veronderstelt CBS geen verdere mutaties in de loop van het jaar. Per 1 juli worden de leveringstarieven opnieuw vastgesteld waardoor het jaargemiddelde alsnog wat lager kan uitvallen. Dit laatste gegeven de recente ontwikkelingen op de oliemarkt.
- Op basis van de NEV 2017 zou de gemiddelde mutatie in de energierekening circa 108 euro bedragen.
- Door EZK zelf is recent een actualisering gemaakt n.a.v. de berichten dat de leveringstarieven dit jaar fors zouden zijn gestegen. Deze actualisatie is door ons gemaakt op basis van het bronbestand dat PBL normaliter gebruikt voor NEV, maar is dus niet door PBL zelf gemaakt. De officiële doorrekening komt met de NEV 2019.
- Na actualisering is dat gemiddelde effect 225 euro. Dat komt door hoger verondersteld gemiddeld verbruik van met name elektriciteit en een bijstelling van de leveringstarieven voor gas en elektriciteit. Deze actualisatie leidt tot herziening van het beeld:
  - Dalend verbruik gas en elektriciteit maar minder snel dan eerder voorzien (zie tabel 1);
  - Stijgende leveringstarieven: + 15% aardgas; + 20% elektriciteit (zie tabel 2).
- CBS is op zaterdag 16 februari met een eigen actualisatie gekomen:
  - gemiddeld fors hoger verbruik voor aardgas en elektriciteit in zowel 2018 als 2019, een gelijkblijvend verbruik tussen 2018 en 2019, dus geen afname van verbruik, anders dan in de NEV 2017 en de actualisering van PBL. (zie tabel 1);
  - Stijgende leveringstarieven: + 20% aardgas; + 31% elektriciteit. (zie tabel 2)
- In de toelichting is een volledige uitsplitsing van de getallen opgenomen.

Tabel 1

	NEV 2017		Actualisering		CBS	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
gasverbruik in m3	1.205	1.170	1.209	1.173	1.466	1.466
elektriciteitsverbruik in KWh	2.675	2.581	2.946	2.892	3.034	3.034

Tabel 2

mutatie leveringstarieven 2018-2019	gas	elektriciteit
NEV 2017	5%	0%
Actualisering	15%	22%
CBS	20%	31%

Welke factoren spelen een rol bij de inkoopkosten van gas en elektriciteit?

- De inkoopkosten die energieleveranciers moeten betalen vertalen zich direct in de leveringstarieven die zij bij hun afnemers in rekening brengen. Die inkoopkosten zijn o.a. afhankelijk van:
  - De hoogte van de CO2 prijs. Deze is het laatste jaar fors gestegen van circa € 5 per ton CO2 naar ruim boven € 20;

- De ontwikkelingen op de Noordwest Europese elektriciteitsmarkt. De ontwikkelingen in België zorgen op zichzelf voor hogere leveringstarieven voor elektriciteit;
- De ontwikkelingen op de oliemarkt en de gasmarkt. Die hebben invloed op de inkoopkosten van aardgas.

Toelichting op totale stijging van de energierekening

	2018	2019		CBS- 2018	CBS- 2019
	OBV actualisering bronbestand PBL/RVO				
elektriciteitslevering in kWh	2.946	2.892		3.034	3.034
variabele kosten	166	198		171	224
vaste kosten	247	260		247	260
Energiebelasting	308	282		317	296
Belastingvermindering	-308,54	-257,54		-308,54	-257,54
opslag duurzame energie	39	55		40	57
BTW	95	113		98	122
subtotaal elektriciteitsrekening	546	650		564	701
gasverbruik in m3	1.209	1.173		1.466	1.466
variabele kosten	320	356		388	465
vaste kosten	200	212		200	207
Energiebelasting	314	340		381	425
opslag duurzame energie	34	61		42	77
BTW	182	204		212	247
subtotaal gasrekening	1051	1174		1223	1421
totaal energierekening	1597	1824		1788	2122
<i>waarvan ODE incl. BTW</i>		141			163
<i>waarvan EB incl. BTW</i>		441			561
mutatie energierekening		227			334
<i>wv ODE</i>		52			64
<i>wv EB</i>		61			89
<i>wv totaal ODE +EB</i>		113			152

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 14:40
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Energierkening

Allen,

Verzoek [REDACTED] is om in brief die we nog naar TK sturen tbv 2e termijn AO K&E we ook reactie opnemen op bericht CBS over de energierkening. Lijkt me wel verstandig.

Kunnen jullie hiervoor zorgen?

MEZK gaf in weekstart aan dat hij redenering graag opgebouwd wil hebben langs de lijn:

- wat zegt CBS
- wat zat hiervan al in NEV
- wat zat hiervan al in RA
- wat is invloed nettarieven en marktprijzen vs overheidsbeleid
- wat is effect van KA?
- een en ander helder in proces zetten wanneer wat komt: CEP, doorrekening KA, NEV2019 etc.

Groet,
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 15:41
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: energierekening
Bijlagen: h-tk-20182019-34-2.pdf; ATT00001.htm

HA [REDACTED]
 Kunnen jullie zsm checken/kijken, het AD is druk met rondjes bellen, kunnen jullie even kijken of de voorbereiding van ons voor het vragenuurtje, overeenkomt met datgene dat is uitgesproken door de stas?

Dank!

Grt [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 15:39
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]@minez.nl
Onderwerp: Fwd: energierekening

Hi [REDACTED]

Hier de handelingen waar ik je net over sprak. Journalist vraagt kamerleden of de stas de kamer verkeerd geïnformeerd heeft. Wil je de handeling doorvlooien en kijken of dat ergens het geval is?

Dank!

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 18 februari 2019 om 14:58:10 CET
Aan: "Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)" [REDACTED]@minez.nl>
Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Antw. [REDACTED] energierekening [REDACTED].pdf

Hierbij de bijbehorende handelingen. In relatie tot wat vanochtend aan de orde kwam, zijn op p. 3 de volgende passages te vinden:

Ik hecht er alleen wel aan om hier nogmaals te benadrukken dat de rekensommen die onder het krantenartikel zitten dat aanleiding is voor deze vraag tijdens dit vragenuurtje, uitgaan van een veel hogere gemiddelde stijging dan er daadwerkelijk is 2017 was. En het artikel gaat ook uit van een veel hogere prijs voor diezelfde energie. Dus laten we mensen ook niet bang maken.

In de berekening die De Telegraaf gebruikt heeft, wordt uitgegaan van andere cijfers dan waar wij mee rekenen: de Nationale Energieverkenning uit 2017 en de daadwerkelijke elektriciteitsprijs in 2018. De zorgen van mensen zijn reëel. Tegelijkertijd zou ik de mensen thuis niet onderschatten, want die kunnen

ook goed rekenen. Als ze teruglezen of -luisteren wat ik nu gezegd heb, zullen ze merken dat het in die zin ook nog niet vaststaat wat het bedrag uiteindelijk zal zijn. Het enige wat ik hier namens het kabinet betoog, is dat we deze mensen in de gaten hebben.

Groet,

■

Van: ■

Verzonden: maandag 18 februari 2019 14:39

Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona) ■ @minez.nl>

CC: ■ @minez.nl>; ■ @minez.nl>;

■ @minez.nl>

Onderwerp: Fwd: energierekening

Eerste reactie. Ik of ■ sturen je zo stenogram.

Begin doorgestuurd bericht:

Beste Mona,

Je vroeg naar de cijfers over de energierekening.

Het klopt dat de energierekening sterker stijgt dan eerder voorzien. De cijfers van najaar 2018 waren gebaseerd op de cijfers van de Nationale Energieverkenning 2017, opgesteld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) samen. Op dat moment (najaar 2018) waren geen andere cijfers beschikbaar. De Kamer is dus geïnformeerd met de cijfers die toen beschikbaar waren.

De officiële cijfers komen pas najaar 2019, Nationale Energieverkenning 2019. Door EZK zelf is recent (begin februari) een informele actualisering gemaakt n.a.v. de berichten dat de leveringstarieven dit jaar fors zouden zijn gestegen. In deze berekening komt EZK ook hoger uit dan de cijfers van najaar 2018. Dit is een eigen berekening en dus minder geschikt om te publiceren.

Deze extra stijging komt door marktomstandigheden: leveringstarieven voor gas en elektriciteit stijgen sterker dan verwacht en het verbruik van gas en elektriciteit daalt minder snel dan eerder voorzien. De energieleveranciers verhogen deze tarieven als zij hogere inkoopkosten hebben voor energie. Dit komt door stijgingen op de internationale markt voor gas, elektriciteit en CO2 die hoger zijn dan bij de NEV 2017 voorzien.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 18:26
 Aan: [REDACTED]
 Onderwerp: Fwd: energierekening
 Bijlagen: uitspraken stas vragenuurtje en reactie.docx; ATT00001.htm

BBR heeft mij gebeld en samen hebben we woordvoeringslijn aangepast. Versie in bijlage ligt nu bij DC.

Groet,

erstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
 Datum: 18 februari 2019 om 18:16:50 CET
 Aan: [REDACTED]@minez.nl>
 Onderwerp: FW: energierekening

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 18:03
 Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
 CC: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
 Onderwerp: RE: energierekening
 Hi [REDACTED]

De versie van net was prima als achtergrond, maar we hebben afgesproken geen nieuwe cijfers te communiceren, ook niet de actualisatie die op 225 euro stijging uitkomt. [REDACTED]

Bij deze een versie die je wél kan gebruiken om te communiceren (uiteraard afgestemd met [REDACTED] en kort doorgesproken met [REDACTED])

Groet

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad (BBR)

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 18 februari 2019 17:43
 Aan: [REDACTED]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl; [redacted]@minez.nl; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening

Urgentie: Hoog

Hi [redacted]

Hierbij de analyse met feitelijke check op de uitspraken in het vragenuurtje, inclusief antwoord op onderstaande vraag.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 18 februari 2019 17:21

Aan: [redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl; [redacted]@minez.nl; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Re: energierekening

Hi,

Hoe varen jullie met de analyse?

Aanvullende vraag: Hoe legt Mona aan het AD uit hoe 108€ opeens 330€ is geworden en welk deel buiten onze invloed ligt?

Groet,
[redacted]

Op 18 feb. 2019 om 15:39 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hi [redacted]

Hier de handelingen waar ik je net over sprak. Journalist vraagt kamerleden of de stas de kamer verkeerd geïnformeerd heeft. Wil je de handeling doorvlooien en kijken of dat ergens het geval is?

[redacted]
Dank!

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]@minez.nl>

Datum: 18 februari 2019 om 14:58:10 CET

Aan: "Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)"

[redacted]@minez.nl>

Kopie: [redacted]@minez.nl>, [redacted]

[redacted]@minez.nl>, [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Antw.: ~~FS~~energierekening~~PDI~~

Hierbij de bijbehorende handelingen. In relatie tot wat vanochtend aan de orde kwam, zijn op p. 3 de volgende passages te vinden:
Ik hecht er alleen wel aan om hier nogmaals te benadrukken dat de rekensommen die onder het krantenartikel zitten dat aanleiding is voor deze vraag tijdens dit vragenuurtje, uitgaan van een veel hogere gemiddelde stijging dan er daadwerkelijk is 2017 was. En het artikel gaat ook uit van een veel hogere prijs voor diezelfde energie. Dus laten we mensen ook niet bang maken.

In de berekening die De Telegraaf gebruikt heeft, wordt uitgegaan van andere cijfers dan waar wij rekenen: de Nationale Energieverkenning uit 2017 en de daadwerkelijke elektriciteitsprijs in 2018. I van mensen zijn reëel. Tegelijkertijd zou ik de mensen thuis niet onderschatten, want die kunnen ook rekenen. Als ze teruglezen of -luisteren wat ik nu gezegd heb, zullen ze merken dat het in die zin ook vaststaat wat het bedrag uiteindelijk zal zijn. Het enige wat ik hier namens het kabinet betoog, is dat mensen in de gaten hebben.

Groet,

■

Van: ■

Verzonden: maandag 18 februari 2019 14:39

Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona) ■ @minez.nl>

CC: ■ @minez.nl>; ■ @minez.nl>

■ @minez.nl>

■ @minez.nl>

Onderwerp: Fwd: energierekening

Eerste reactie. Ik of ■ sturen je zo stenogram.

Begin doorgestuurd bericht:

Beste Mona,

Je vroeg naar de cijfers over de energierekening. Het klopt dat de energierekening sterker stijgt dan eerder voorzien. De cijfers van najaar 2018 waren gebaseerd op de cijfers van de Nationale Energieverkenning 2017, opgesteld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) samen. Op dat moment (najaar 2018) waren geen andere cijfers beschikbaar. De Kamer is dus geïnformeerd met de cijfers die toen beschikbaar waren. De officiële cijfers komen pas najaar 2019, Nationale Energieverkenning 2019. Door EZK zelf is recent (begin februari) een informele actualisering gemaakt n.a.v. de berichten dat de leveringstarieven dit jaar fors zouden zijn gestegen. In deze berekening komt EZK ook hoger uit dan de cijfers van najaar 2018. Dit is een eigen berekening en dus minder geschikt om te publiceren.

Deze extra stijging komt door marktomstandigheden: leveringstarieven voor gas en elektriciteit stijgen sterker dan verwacht en het verbruik van gas en elektriciteit daalt minder snel dan eerder voorzien. De energieleveranciers verhogen deze tarieven als zij hogere inkoopkosten hebben voor energie. Dit komt door stijgingen op de internationale markt voor gas, elektriciteit en CO2 die hoger zijn dan bij de NEV 2017 voorzien.

■

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening
Datum: maandag 18 februari 2019 20:25:04

[REDACTED] Zal dit laten checken.
 Maar in kk doen ze niks met volume.

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 20:17
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: energierekening

Goede aanpak.

[REDACTED] (ik loop nu door al mn mails van vandaag heen). Maar het lijkt mij

Groet,

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 feb. 2019 om 20:00 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Dank! Zojuist nog even met [REDACTED] besproken. Ik wil morgen bij PBL checken of/wanneer zij een update kunnen maken. Ook voor de discussie over KA en ODE lijkt het me

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 18 februari 2019 19:42
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: energierekening

Doe ik!

Op 18 feb. 2019 om 19:19 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Goed voorstel. En als ze per se wil bellen over de nieuwe inzichten, dan kan dat met mij of met [REDACTED]. Als ze vragenuurtje van vorig jaar erbij wil halen, dan mogelijk wel rol voor jou [REDACTED].

Verder mist [REDACTED] dus telkens in de mails van [REDACTED] omdat zij een verkeerd adres gebruikt.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: maandag 18 februari 2019 22:22
Aan: [REDACTED]@cbs.nl
Onderwerp: Energierekening

Beste [REDACTED]
[REDACTED] Kun jij nog laten nagaan waarom men uitgaat van het hoge verbruik met name van aardgas Dat spoort niet met trendmatige daling energieverbruik waar CBS en Pbl samen van uitgaan in analyse NEV Ik hoop dat dit morgenochtend lukt want rond middag waarschijnlijk vragenuurtje in de Kamer.
Groet
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: energierekening
Datum: maandag 18 februari 2019 23:14:34

Dag [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED] Met alle publiciteit, ook vanavond weer in het AD, wilde ik even bij je
checken welke signalen jij opvangt. [REDACTED]
[REDACTED]

Wij gaan morgenvroeg weer verder met dit thema.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED] J.H.A. [REDACTED]
Onderwerp: RE: URGENT energierekening
Datum: dinsdag 19 februari 2019 09:19:05

Zie onderstaand toevoeging en vraag.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 07:31

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: URGENT energierekening

Ha [REDACTED],

De stas had nog een aantal vragen waar wij een antwoord op zouden maken. Hieronder een voorzet voor beantwoording. Hebben jullie nog aanvullingen? Ik had zelf 2 vragen [REDACTED]: 1. rekenen wij nu ook met andere leveringstarieven dan CBS? 2. Zit in de leveringstarieven nu ook een stijging van de tarieven van de netbeheerders verrekend? Als dit zo is vergt het ook aanpassing van de brief.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

1. welke marktomstandigheden gaat het om?

De leveringstarieven van energieleveranciers zijn gestegen omdat hun inkooprijzen zijn gestegen. Dit komt door stijgingen van de elektriciteitsprijzen, gasprijzen en CO2 prijzen.

-wat is de aanname waar het CBS zich op baseert?

Het CBS baseert zich voor het gas en elektriciteitsverbruik op een gezin met 2 kinderen. Voor de prijs baseert het CBS zich op...

-ik lees nu 225, hoe kan het dat dat weer verschilt van het CBS?

Het CBS rekent met een hoger gas- en elektriciteitsverbruik dan dat wij rekenen voor een gemiddeld huishouden. Dat leidt tot een verschil in de (mutatie) van de energierekening. Ook rekent het CBS met hogere prijzen.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 feb. 2019 om 22:33 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende

geschreven:

Dag [REDACTED]

We hebben de vragen in het vizier en zorgen voor een antwoord morgenvroeg.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 18 februari 2019 22:13

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Re: energierekening

Dag [REDACTED],

Even voor de zekerheid, wellicht ten overvloede; hebben jullie onderstaande vragen van de staatssecretaris die in de mailwisseling zaten in het vizier, en lukt het hier morgenochtend snel een antwoord op te hebben?

Groet,
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 feb. 2019 om 18:05 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hi,

[REDACTED]

Voor nu nog een paar verduidelijkende vragen:

- welke marktomstandigheden gaat het om?
- wat is de aanname waar het CBS zich op baseert?
- ik lees nu 225, hoe kan het dat dat weer verschilt van het CBS?

Dank en fijne avond!
[REDACTED]

Op 18 feb. 2019 om 17:43 heeft [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hi [REDACTED]

Hierbij de analyse met feitelijke check op de uitspraken in het vragenuurtje, inclusief antwoord op onderstaande vraag.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 10:48
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Antwoord op vragen m.b.t. berekening energierekening

Dag Mona,

Hieronder antwoord op de vragen die gisteren geformuleerd zijn.

Groet,
[REDACTED]

1. Welke marktomstandigheden gaat het om?

- De leveringstarieven (inclusief transportkosten) van energieleveranciers zijn gestegen omdat hun inkooprijzen zijn gestegen. Dit komt door stijgingen van de elektriciteitsprijzen, gasprijzen en CO2-prijzen.

2. Wat is de aanname waar het CBS zich op baseert?

- Het CBS baseert zich voor het gas- en elektriciteitsverbruik op een hoger gemiddeld verbruik dan de NEV, namelijk dat van een gezin met 2 kinderen. De NEV deelt het totale verbruik door het aantal huishoudens. Beide zijn valide, dit is een methodologische keuze.

3. Ik lees nu 225, hoe kan het dat dat weer verschilt van het CBS?

- Het CBS rekent met een hoger gas- en elektriciteitsverbruik dan dat wij rekenen voor een gemiddeld huishouden. Dat leidt tot een verschil in de (mutatie) van de energierekening. Ook rekent het CBS met hogere leveringsprijzen.
- 225 is de uitkomst van het doortrekken van de berekeningswijze van PBL voor de NEV. Dit getal wordt nu niet gecommuniceerd als zodanig; PBL is gevraagd om op korte termijn een tussentijdse update van de NEV op te leveren.
- Er wordt gewerkt aan het samenbrengen van de verschillende berekeningswijzen in één systematiek (c.q. gemiddeld huishouden) voor de NEV 2019.

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 1 april 2019 23:25
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: leveringstarieven 2018 en 2019 in cent/KWh

[REDACTED]
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad
 [REDACTED]

Van: Wiebes, Ir. E.D. MBA (Eric)
Verzonden: donderdag 21 maart 2019 15:50
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: leveringstarieven 2018 en 2019 in cent/KWh

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 13:51
Aan: Wiebes, Ir. E.D. MBA (Eric)
Onderwerp: leveringstarieven 2018 en 2019 in cent/KWh

Bijgaand de leveringstarieven 2018/2019:

CBS, februari 2019	2018	2019	
leveringstarief elektriciteit In ct/KWh	5,63	7,37	31%
leveringstarief aardgas In ct/m3	26,5	31,75	20%
NEV 2017	2018	2019	
leveringstarief elektriciteit In ct/KWh	5,63	5,63	0%
leveringstarief aardgas In ct/m3	26,50	27,83	5%

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 12:13
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: dossier mondelinge vraag

Allen heel veel dank!
We verzamelen 12:35 bij de foto's.

Ik heb de redeneerlijn nog iets aangepast, bijgaand.

[Redacted]

Ik heb de QAs eruit gehaald, daar stuur ik nog los reactie op, kan iets later.
Koopkracht in redeneerlijn gezet aangezien daar zeker naar gevraagd wordt.

Groet

[Redacted]

[Redacted]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bureau Bestuursraad (BBR)

[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 11:58

Aan: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>
[Redacted]@minez.nl>

CC: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>
[Redacted]@minez.nl> [Redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: dossier mondelinge vraag

Dank. Aanpassing, mocht dat nog kunnen:

[Redacted]

- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 11:52

Aan: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>

CC: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>
[Redacted]@minez.nl> [Redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: dossier mondelinge vraag

Allen,

Dank voor alle input. Ik heb het zo goed mogelijk verwerkt. De versie in de bijlage wordt nu voorgelegd aan de stas. Tijdens voorbespreking om 12.30u kunnen we evt aanvullende wijzigingen mondeling meegeven.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 11:41

Aan: [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED] @minez.nl>

CC: [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED] @minez.nl> [REDACTED] @minez.nl>

Onderwerp: RE: dossier mondelinge vraag

Voor wat betreft pt. 3, (doorrekening KA en monitoring koopkrachtontwikkeling):

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 11:29

Aan: [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED] @minez.nl>

CC: [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED] @minez.nl>; [REDACTED] @minez.nl>

Onderwerp: RE: dossier mondelinge vraag

Collega's,

De stas wil graag snel lezen, maar volgens mij moet de spreeklijn geschreven zijn conform de indeling die we bespraken, ongeveer het volgende:

(1) Systematiek, waar komt de verhoging door (vooral door gestegen prijzen en hoger verbruik dan gedacht, komt dus niet door dit kabinet/klimaatakkoord) Kwantitatieve effecten van de energierekening. Geen nieuwe cijfers erin gooien, tenzij formeel iets van pbl. Huishouden verschil, waarom sommige partijen wel goed voorspeld, waarom nooit gecommuniceerd over dat dit per jaar op 1 januari aangekondigd.

(2) Communicatie in verleden was te stellig; gebaseerd op de cijfers die we toen hadden. We volgen prognoses van planbureau. Het is een prognose die is inherent onzeker, daar hebben we ons te stellig over uitgedrukt. Achteraf beschouwd teveel uitgestraald dat cijfers nog actueel genoeg waren.

(3) Acties voor de toekomst:

- a. inkomens effecten voor burgers. Koopkracht in jaarlijkse cyclus. In augustus. bij doorrekeningen medio maart berekent CPB eenmalig de inkomenseffecten van energie en klimaat maatregelen regeerakkoord en klimaatakkoord.
- b. 6 huishoudens etc.

Kan je de tekst aanpassen met deze systematiek en aanvullen met deze punten?

Groet

[Redacted]

[Redacted]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bureau Bestuursraad (BBR)

[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 11:16

Aan: [Redacted]

@minez.nl>

CC: [Redacted]

Onderwerp: dossier mondelinge vraag

Ha [Redacted],

Hierbij ontvangen jullie het concept-dossier voor het vragenuurtje. Graag ontvangen we jullie aanvullingen. Het is een beetje een haastklus dus ik sta open voor goede suggesties!
@BBR: hoe laat hebben jullie eea uiterlijk nodig?

Groet,

[Redacted]

[Redacted]

Mondelinge vraag van het lid **MOORLAG** (PvdA) aan de minister van Economische Zaken en Klimaat over het bericht 'Ministerie erkent blunder met energierekening: Tweede Kamer boos' ([Ad.nl](#), 18 februari 2019)

Redeneerlijn Energierekening

Systematiek

- De energierekening stijgt sterker dan door het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) in de Nationale Energieverkenning (NEV) 2017 werd voorzien.
- Het Centraal Bureau voor de Statistiek berekent een stijging van 334 euro in 2019, tegenover een verwachte stijging van 108 euro in de NEV 2017.
- Deze hogere stijging komt door marktomstandigheden en verschil in aannames, niet door overheidsbeleid: leveringstarieven voor gas en elektriciteit stijgen sterker dan verwacht.
- Het CBS gaat in haar persbericht uit van een beduidend hoger verbruik. Dat komt doordat CBS bij deze berekeningen is uitgegaan van een gemiddeld gasverbruik over de jaren 2013-2017 en voor elektriciteit over de jaren 2015-2017.
- In 2017 ging het PBL in de NEV uit van een gematigde toename van de leveringstarieven (gas: +5% en elektriciteit: +0%) terwijl het CBS nu rekent met een forse stijging van de tarieven (gas: +20% en elektriciteit +31%). De energieleveranciers verhogen deze tarieven als zij hogere inkoopkosten hebben voor energie. Dit komt door stijgingen op de gas-, de elektriciteits-, en CO₂ markt die hoger uitvallen dan bij de NEV 2017 werd voorzien. Hoeveel de rekening van een huishouden precies stijgt is onzeker en mede afhankelijk van het type huishouden en het energiecontract bij de energieleverancier. Ook is de hoogte van de leveringstarieven per 1 juli aanstaande nog een onzekere factor.

Hoe hebben we gecommuniceerd?

- Heel vervelend voor burgers dat de energierekening hoger uitvalt.
- Kabinet neemt dit heel serieus.
- Met de kennis van nu hadden we eind vorig jaar nadrukkelijker moeten benadrukken dat het hier een raming betreft uit 2017.

Wat gaan we naar toekomst doen?

- Om meer helderheid te verschaffen over de energierekening heb ik het PBL gevraagd om tussentijds een extra raming te maken van de ontwikkeling van de energierekening in 2019. En deze gelijktijdig beschikbaar te hebben met de doorrekening van het ontwerp van het Klimaatakkoord. [REDACTED]
- Het kabinet vindt het belangrijk om goed zicht te houden op hoe de energielasten neerslaan bij de verschillende huishoudens. Daarom is er aandacht voor de geïsoleerde inkomenseffecten van veranderingen in energielasten.
- Het kabinet heeft daarom het CPB verzocht om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord eenmalig integraal in beeld brengen. Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld, en zal op basis van de doorrekening van het CPB bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn.
- Deze doorrekening vindt parallel plaats met de doorrekening van het klimaatakkoord. De inkomenseffecten van het klimaatbeleid die voortvloeien uit het Regeerakkoord en het Klimaatakkoord worden op 13 maart aanstaande gepubliceerd.
- Het kabinet streeft ernaar om de inkomenseffecten van het klimaatakkoord evenwichtig te verdelen en zal op basis van de doorrekening bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn.
- Verschillende partijen hanteren verschillende voorbeeldhuishoudens bij het in kaart brengen van de effecten van de energierekening. Dat leidt per definitie tot verschillende getallen. Aangezien dit verwarring geeft, voer ik op dit moment gesprekken met het PBL, het CBS, Nibud en de betrokken ministeries om te bezien of de NEV 2019 een aantal voorbeeldhuishoudens kan opnemen, waardoor ook eenduidiger over de effecten voor verschillende huishoudens kan worden gecommuniceerd. In de NEV 2019 zal PBL een definitieve inschatting van de mutaties van de energierekening in 2019 geven. Deze verschijnt in oktober van dit jaar.

Koopkracht

- In de reguliere koopkrachtramingen van het CPB lopen de hogere energielasten mee via de inflatie. Hogere energiebelastingen leiden tot een hogere inflatie, hetgeen een negatief effect heeft op de koopkracht van huishoudens.
- Voor de koopkrachtraming voor 2019 is het CPB uitgegaan van een relatief forse inflatie van 2,4%. Hierin hebben we onder andere rekening gehouden met de effecten van beleid, zoals de verhoging van de btw en de hogere energiebelasting. Verder is rekening gehouden met reguliere prijsstijgingen hier boven op.
- In maart komt het CPB met een nieuwe raming van de koopkracht in het Centraal Economisch Plan (CEP), waarin alle nieuwe informatie is verwerkt. De inflatie die het CPB eerder raamde voor 2019 ligt vooralsnog nog steeds in lijn met de realisatie die het CBS nu laat zien. Daarin is ook de energierekening meegenomen.
- Het kabinet vindt het belangrijk om goed zicht te houden op hoe de energielasten neerslaan bij de verschillende huishoudens. Daarom is er aandacht voor de geïsoleerde inkomenseffecten van veranderingen in energielasten. Het kabinet heeft daarom het CPB verzocht om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord eenmalig integraal in beeld brengen. Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld, en zal op basis van de doorrekening van het CPB bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn.
- Het CPB zal in de doorrekening zowel maatregelen die al onderdeel uitmaken van het Regeerakkoord meenemen (waaronder toenemende ODE-kosten en de schuif energiebelasting), als de aanvullende maatregelen uit het Ontwerp-Klimaatakkoord. De doorrekening zal inzichtelijk maken welke effecten de maatregelen uit het basispad hebben, welke effecten de maatregelen uit het Klimaatakkoord hebben en wat de totale effecten van het basispad en het Klimaatakkoord gezamenlijk zijn.

Q en A's

Algemeen

Q: Wat is hier precies gebeurd? Wat is er misgegaan?

A

- Heel vervelend voor burgers dat de energierekening hoger uitvalt.
- Kabinet neemt dit heel serieus.
- Met de kennis van nu hadden we eind vorig jaar nadrukkelijker moeten benadrukken dat het hier een raming betreft uit 2017.
- Het kabinet baseert zich op de NEV, de jaarlijkse ramingen van het PBL, waar het CBS overigens ook aan meewerkt.
- Het kabinet wil in de toekomst blijven vertrouwen op een onafhankelijke rekenmeester
- Ik heb PBL inmiddels gevraagd om zo spoedig mogelijk een geactualiseerd beeld te geven. PBL is echter ook druk doende om de effecten van het concept klimaatakkoord in kaart te brengen, maar ik heb al aangedrongen op de urgentie.
- Het CBS komt nu tot andere cijfers dan de jaarlijkse ramingen van het PBL in samenwerking met het CBS
- PBL signaleert in haar ramingen een trendmatige daling van het gas- en elektriciteitsverbruik.
- Het CBS gaat in haar persbericht uit van een beduidend hoger verbruik. Dat komt doordat CBS bij deze berekeningen is uitgegaan van een gemiddeld gasverbruik over de jaren 2013-2017 en voor elektriciteit over de jaren 2015-2017.
- Dat is qua methodiek dus afwijkend van de ramingen van PBL. Er zit dus licht tussen de benadering van het CBS met gemiddeld oude cijfers en de cijfers van PBL voor 2018 en 2019 waarbij trendmatige daling van het verbruik wordt gesignaleerd.
- Daarnaast zijn de leveringstarieven door CBS geactualiseerd. Deze zijn ten opzichte van de NEV 2017 relatief fors gestegen. Daar is tot en met december van het vorige jaar geen rekening mee gehouden. Ten onrechte, zo nu blijkt.

Raming PBL

Q: Kunt u aangeven welke raming er op welk moment gehanteerd en gebruikt werd?

A

- Wij hebben ons tot in december jl. aan toe gebaseerd op de cijfers conform de NEV 2017. De reden daarvoor was dat PBL in 2018 geen nieuwe NEV kon opstellen vanwege het werk aan het Klimaatakkoord. Maar een nieuw beeld was niet zomaar voorhanden.
- Achteraf gezien had ik de onzekerheden die met deze raming waren omgeven helderder moeten communiceren.

Q: Hoe komt het dat er gedateerde ramingen van het PBL werden gebruikt? In hoeverre waren deze ramingen van het PBL überhaupt betrouwbaar en valide?

A

- Ik baseer mij jaarlijks op de ramingen van het PBL, waar het CBS overigens ook aan meewerkt. PBL is de rekenmeester. Ik vaar op hun analyses.
- De reden voor het gebruiken van achteraf gedateerde ramingen was dat PBL in 2018 geen nieuwe NEV kon opstellen vanwege het werk aan het Klimaatakkoord. Maar een nieuw beeld was bij derden niet zomaar voorhanden. Daarnaast moet bij het actualiseren van cijfers de consistentie worden bewaakt. Anders wordt een diffuus beeld gecreëerd.

Q: Is het gesprek met het PBL aangegaan over de gedateerde ramingen? Is aangedrongen op nieuwere ramingen en het belang daarvan?

A

- Ja, ik heb PBL inmiddels gevraagd om zo spoedig mogelijk een geactualiseerd beeld te geven. PBL is echter ook druk doende om de effecten van het concept klimaatakkoord in kaart te brengen, maar ik heb al aangedrongen op de urgentie.

Overheidsbeleid vs. Marktomstandigheden

Q: welk gedeelte van de stijging komt er door overheidsbeleid

A

- Ongeveer de helft van de stijging van de energierekening komt voort uit overheidsbeleid, door de stijgende energiebelasting (EB) en Opslag duurzame energie (ODE) verhogen de energierekening.
- Het overheidsbeleid was bekend en is gecommuniceerd aan de Tweede Kamer. De actualisering die het CBS naar buiten heeft gebracht, betreft met name hogere leveringstarieven en een hoger verbruik. Dat staat dus los van overheidsbeleid. [Uiteraard is de hoeveelheid EB en ODE die iemand betaalt wel afhankelijk van het energieverbruik, als dat hoger uitvalt betaalt iemand ook meer ODE en EB].
-
- Hierbij is het van belang de koopkrachteffecten van de toename van de EB in een bredere context te bezien. Deze is immers gecompenseerd door daling van de tarieven in de inkomstenbelasting en door hogere belastingkortingen.
- De prijsontwikkeling van energie loopt via de inflatie mee in het koopkrachtbeeld. De stijging van de Energiebelasting komt voort uit het Regeerakkoord, de stijging van de ODE voor de komende jaren hangt samen met de maatregelen van het Energieakkoord van het vorige kabinet.
- Momenteel loopt een traject om de ODE toekomstbestendig te maken. De Kamer is hier over geïnformeerd in mijn brief van 30 januari jl. Het voorstel voor de aanpassing van de ODE in 2020 zal samen met de kabinetsappreciatie van het Klimaatakkoord aan de Kamer verstuurd. Daarbij wordt de lastenverdeling tussen burgers en bedrijven en tussen huishoudens onderling in ogenschouw genomen.

**Q: Wat is het effect op de maatregelen in het Belastingplan 2019?
Waarop is de terugsluis van de publieke maatregelen in de
inkomstenbelasting gebaseerd?**

A

- Waarschijnlijk is het effect van een en ander op de maatregelen in de energiebelasting en de ODE klein. De actualisering betreft met name de hogere leveringstarieven, waar deze beleidsmaatregelen niets mee van doen hebben.
- De terugsluis is gebaseerd op het totale budgettaire effect van de maatregelen in de sfeer van de energiebelasting. Dat beeld zal niet wijzigen.

Q: Welke delen van de publieke en private stijging waren eerder niet te voorzien? Waarom niet?

A

- De publieke stijging is stelselmatig voorzien want deze hangt immers direct samen met de aanpassingen in de sfeer van de energielasting en de verhoging van de ODE in 2019.
- De private stijging betreft de mutatie in de leveringstarieven en de netwerktarieven. Deze waren pas eind december/begin januari bij ons bekend. Daarvoor betrof het berichten in de pers die wij niet konden staven. De impact daarvan konden wij niet goed overzien zonder daarbij de analyses van PBL te betrekken.

Q: Welk deel van de stijging van de energierekening is te wijten aan publieke maatregelen (zoals de maatregelen in het Belastingplan 2019) en welke deel is te wijten aan private maatregelen (zoals wijzigingen in de toeleveringskosten en transportkosten)?

A

- Ongeveer de helft van de stijging van de energierekening komt voort uit overheidsbeleid, door de stijgende energielasting (EB) en Opslag duurzame energie (ODE) verhogen de energierekening.
- Het overheidsbeleid was bekend en is gecommuniceerd aan de Tweede Kamer. De actualisering die het CBS naar buiten heeft gebracht, betreft met name hogere leveringstarieven en een hoger verbruik. Dat staat dus los van overheidsbeleid.
- Uiteraard is de hoeveelheid EB en ODE die iemand betaalt wel afhankelijk van het energieverbruik, als dat hoger uitvalt betaalt iemand ook meer ODE en EB.
- Ook deze vraag zal na de analyse van PBL duidelijk worden. Wel kan ervan uit worden gegaan dat de verschillen vooral zitten in de hogere leveringstarieven, en voor een ander deel in andere inschattingen omtrent het gemiddelde verbruik.

Q: Kunt u aangeven wat de geraamde stijging van de energierekening was ten tijde van het vaststellen van de begroting? Wat is de precieze geraamde stijging nu? Wat verklaart het verschil?

A

- Ten tijde van het opstellen van de wet ODE voor 2019 was de geraamde toename van de totale energierekening ongeveer 110 euro. Ten grondslag daaraan lag een dalend verbruik van elektriciteit en gas en een min of meer gelijkblijvende leveringstarief voor gas en elektriciteit.
- Ik kan nu geen precieze raming geven voor 2019. Ik zal PBL verzoeken om dat geactualiseerde beeld binnen een paar weken op te stellen. Dat zal leiden tot verschillen met de raming uit de NEV 2017 aangezien de leveringstarieven voor gas en elektriciteit hoger uitvallen dan eerder ingeschat.

Koopkracht

Q: Is er duidelijkheid over de effecten van deze hoger dan voorziene stijging op de koopkracht?

A

- In de reguliere koopkrachtramingen van het CPB lopen de hogere energielasten mee via de inflatie. Hogere energiebelastingen leiden tot een hogere inflatie, hetgeen een negatief effect heeft op de koopkracht van huishoudens.
- Voor de koopkrachtraming voor 2019 is het CPB uitgegaan van een relatief forse inflatie van 2,4%. Hierin hebben we onder andere rekening gehouden met de effecten van beleid, zoals de verhoging van de btw en de hogere energiebelasting. Verder is rekening gehouden met reguliere prijsstijgingen hier boven op.
- In maart komt het CPB met een nieuwe raming van de koopkracht in het Centraal Economisch Plan (CEP), waarin alle nieuwe informatie is verwerkt. De inflatie die het CPB eerder raamde voor 2019 ligt vooralsnog nog steeds in lijn met de realisatie die het CBS nu laat zien. Daarin is ook de energierekening meegenomen.

Q: Had het kabinet met de wijsheid van nu iets anders besloten in de Augustusbesluitvorming?

A

- Voor de koopkrachtraming voor 2019 is het CPB uitgegaan van een relatief forse inflatie (2,4%). Hierin is rekening gehouden met de effecten van beleid, waaronder beleid rond de energiebelasting. Ook is rekening gehouden met reguliere prijsstijgingen.
- De extra stijging is een relatief klein aandeel in de totale inflatie. De inflatie die het CPB eerder raamde voor 2019 ligt vooralsnog nog steeds in lijn met de realisatie die het CBS nu laat zien. Daarin is ook de energierekening meegenomen.
- Dus ook met de wijsheid van nu, had het kabinet in de Augustusbesluitvorming niet iets anders besloten.

Q: Hoe wordt in de koopkracht rekening gehouden met energielasten?

A

- Het CPB raamt regulier de koopkrachtontwikkeling. Aan de hand van ramingen van het CPB (cMEV) worden in de augustusbesluitvorming integraal de koopkrachtontwikkeling gewogen. Hierin wordt onder andere rekening gehouden met de effecten van beleid, zoals de verhoging van de btw en de hogere energiebelasting. Hogere energieprijzen leiden hier tot hogere inflatie. Dit heeft een negatief effect op de koopkracht van huishoudens. Aan deze keuze ligt een goede motivering ten grondslag. Deze is in een kamerbrief van MFIN uiteen gezet (20 december 2018). Het kabinet staat achter deze motivering en acht het daarom niet verstandig om de huidige systematiek aan te passen. Ook is het energieverbruik voor individuele huishoudens niet bekend in de brondata die voor de koopkrachtberekeningen wordt gebruikt.
- Het kabinet vindt het wel belangrijk om goed zicht te houden op hoe de energielasten neerslaan bij de verschillende huishoudens. Daarom is er aandacht voor de geïsoleerde inkomenseffecten van veranderingen in energielasten. Het kabinet heeft daarom het CPB verzocht om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord eenmalig integraal in beeld brengen. Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld, en zal op basis van de doorrekening van het CPB bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn.

Q: Wat doet het CPB rond het Klimaatakkoord

A

- In de reguliere koopkrachtramingen van het Centraal Planbureau loopt de ontwikkeling van energielasten altijd mee via het algehele inflatiecijfer. Veranderingen in energielasten slaan in de praktijk echter niet evenredig neer bij iedere inkomensgroep.
- Het kabinet vindt het daarnaast belangrijk om goed zicht te houden op hoe de energielasten neerslaan bij de verschillende huishoudens. Daarom is ook aandacht voor de geïsoleerde inkomenseffecten van veranderingen in energielasten. Het kabinet heeft het CPB verzocht om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord eenmalig integraal in beeld brengen. Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld, en zal op basis van de doorrekening van het CPB bekijken of de inkomenseffecten aanvaardbaar zijn.
- Het CPB zal in de doorrekening zowel maatregelen die al onderdeel uitmaken van het Regeerakkoord meenemen (waaronder toenemende ODE-kosten en de schuif energiebelasting), als de aanvullende maatregelen uit het Ontwerp-Klimaatakkoord. De doorrekening zal inzichtelijk maken welke effecten de maatregelen uit het basispad hebben, welke effecten de maatregelen uit het Klimaatakkoord hebben en wat de totale effecten van het basispad en het Klimaatakkoord gezamenlijk zijn.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Re: vragen [REDACTED] / energierekening vragen Kops
Datum: dinsdag 19 februari 2019 14:18:13
Bijlagen: [image001.png](#)

Eens en dank! Veel techniek, komt er ook nog een korte begeleiding bij? Of laten we het bij droge feiten?

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 19 feb. 2019 om 14:12 heeft [REDACTED] [\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl) het volgende geschreven:

Ha [REDACTED]

Heb jij nog aanvullingen bij onderstaande beantwoording van vragen [REDACTED], moeten zsm terug naar DC.

Groet,

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Onderwerp: Antw.:[FSI] vragen [REDACTED] energierekening vragen Kops:[PDI]

- De inschatting van EZK en het CBS wijkt in ieder geval af wat betreft het elektriciteit- en gasgebruik van huishoudens. Staatssecretaris Keijzer: "Het gemiddeld verbruik van een Nederlands huishouden wordt voor 2019 namelijk geschat op iets meer dan 2.500 kWh elektriciteit en iets meer dan 1.100 m³ gas." Wiens schatting is dat?

Antwoord:

Schatting o.b.v. de NEV 2017 met een interpolatie van het verbruik in 2018 en 2019 o.b.v. de ramingen voor 2017 en 2020 in tabel 5.2 van de NEV2017.

- Daarna spreekt staatssecretaris Keijzer over de elektriciteits- en gasprijzen. "De raming op basis van de Nationale Energieverkenning 2017 laat juist een daling zien van de elektriciteitsprijs tussen 2018 en 2019." In de NEV 2017 staat echter – zover ik kan zien – geen raming van de elektriciteitsprijs in 2018 en 2019, maar alleen in 2017 en 2020 (zie p 153/154 van de NEV 2017

https://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-nationale-energieverkenning-2017_2625.PDF . Ik heb het nagevraagd bij het PBL maar ook daar is het niet duidelijk. Is er door EZK

geïnterpoleerd tussen 2017 en 2020, en hoe dan?

Antwoord:

Ja, interpolatie o.b.v. cijfers 2017 en 2020. Lineaire interpolatie.

- Ook zegt ze: "In de Nationale Energieverkenning 2017 stonden veel lagere gemiddelde verbruiksgegevens. Ook de energieprijs was in 2018 veel lager dan waar in het artikel van wordt uitgegaan. Dat is ook waarom het bedrag waar De Telegraaf op uitkomt €360 is en wij met €108 rekenen." Wat is de 108 euro?

Antwoord:

108 euro is de gemiddelde mutatie van de totale energierekening tussen 2018 en 2019 obv het dalende energieverbruik in deze jaren en de niet/nauwelijks toenemende leveringstarieven cf. de raming in de NEV2017

- En nog 1 vraag: De staatssecretaris verwijst naar een aanstaande analyse van het PBL: "Het PBL komt binnenkort met een analyse hoe de huishoudens de afgelopen tijd hun rekeningen hebben kunnen betalen." Is dat dit rapport?

Antwoord:

Zie het rapport "Meten met twee Maten."

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 13:58

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Fwd: vragen [REDACTED] / energierekening vragen Kops

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Datum: 19 februari 2019 om 12:42:44 CET

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Doorst.^(FSI) vragen [REDACTED] / energierekening vragen Kops^(PDI)

Kunnen jullie onderstaande vragen uitzetten bij de juiste personen?

Dank

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]
[REDACTED]

Datum: 19 februari 2019 om 12:38:34 CET

Aan: [REDACTED]
[REDACTED]

@minez.nl>

Onderwerp: vragen [REDACTED] /
energierekening vragen Kops

Beste [REDACTED]

Mijn vragen op een rij, zoals je vroeg.
Naar aanleiding van het rumoer
vanochtend over de discrepantie tussen de
inschatting van EZK en het CBS over de
energierekening heb ik een paar vragen
over de antwoorden van staatssecretaris
Keijzer op vragen van Kamerlid Kops
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/h-tk-20182019-34-2.html>

- De inschatting van EZK en het CBS wijkt in
ieder geval af wat betreft het elektriciteit-
en gasgebruik van huishoudens.
Staatssecretaris Keijzer: "Het gemiddeld
verbruik van een Nederlands huishouden
wordt voor 2019 namelijk geschat op iets
meer dan 2.500 kWh elektriciteit en iets
meer dan 1.100 m³ gas." Wiens schatting is
dat?

- Daarna spreekt staatssecretaris Keijzer
over de elektriciteits- en gasprijzen. "De
raming op basis van de Nationale
Energieverkenning 2017 laat juist een
daling zien van de elektriciteitsprijs tussen
2018 en 2019." In de NEV 2017 staat echter
– zover ik kan zien – geen raming van de
electriciteitsprijs in 2018 en 2019, maar
alleen in 2017 en 2020 (zie p 153/154 van
de NEV 2017

https://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-nationale-energieverkenning-2017_2625.PDF . Ik heb het nagevraagd bij
het PBL maar ook daar is het niet duidelijk.

Is er door EZK geïnterpoleerd tussen 2017 en 2020, en hoe dan?

- Ook zegt ze: "In de Nationale Energieverkenning 2017 stonden veel lagere gemiddelde verbruiksgegevens. Ook de energieprijs was in 2018 veel lager dan waar in het artikel van wordt uitgegaan. Dat is ook waarom het bedrag waar De Telegraaf op uitkomt €360 is en wij met €108 rekenen." Wat is de 108 euro?

- En nog 1 vraag: De staatssecretaris verwijst naar een aanstaande analyse van het PBL: "Het PBL komt binnenkort met een analyse hoe de huishoudens de afgelopen tijd hun rekeningen hebben kunnen betalen." Is dat dit rapport?
<https://www.pbl.nl/publicaties/betaalbaarheid-energierekening-in-breder-perspectief>

Ik hoop dat je mijn vragen op korte termijn kunt beantwoorden. Als het voor 15 uur lukt, zou dat heel welkom zijn.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re: Vraag over energienota
Datum: dinsdag 19 februari 2019 14:27:12

Mooi!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 19 feb. 2019 om 14:25 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Deze, stond geen aanhef in mail.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 19 februari 2019 om 14:12:39 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Antw.: Vraag over energienota

Ik vroeg me af waar die €108 vandaan komt. Ik zie in de NEV 2017 alleen maar bedragen over 2016, 2017 en 2020 staan. Ik zie bijvoorbeeld onderstaande tabel in de NEV 2017 staan. Is er ook een soortgelijke uitsplitsing van bedragen over 2019 en zou ik die kunnen inzien? En als die uitsplitsing er niet is: waar is die €108 dan op gebaseerd?

1. Verbruikscijfers 2018 en 2019 zijn geïnterpoleerd aan de hand van de cijfers over 2017 en 2020;
2. In de NEV 2017 zat nog geen doorrekening van het Regeerakkoord, in concreto de aanpassing van de energiebelasting. De ODE was al wel meegenomen. Wij hebben o.b.v. de NEV2017 in december 2017 een actualisatie naar de Kamer gestuurd waarin RA verwerkt is.
3. Onder de streep leidt dit tot een mutatie van 108 euro, cf. de berekeningswijze van PBL.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 14:11
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Vraag over energienota

Kan je dit nog even toevoegen aan antwoord van [REDACTED] en dat dan voorleggen aan [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 19 feb. 2019 om 14:09 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ja, juist wel. Zie onder punt (2). Niet in de NEV2017 maar door ons geactualiseerd t.b.v. de brief die we toen in december 2017 naar de Kamer hebben gestuurd. Dus de 108 euro is incl. aanpassing EB!

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 14:07
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Vraag over energienota

Ha [REDACTED]

Dank. Maar de aanpassing van de EB uit RA zat dus niet in 108?

Gr

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 19 feb. 2019 om 14:01 heeft [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ik vroeg me af waar die €108 vandaan komt. Ik zie in de NEV 2017 alleen maar bedragen over 2016, 2017 en 2020 staan. Ik zie bijvoorbeeld onderstaande tabel in de NEV 2017 staan. Is er ook een soortgelijke uitsplitsing van bedragen over 2019 en zou ik die kunnen inzien? En als die uitsplitsing er niet is: waar is die €108 dan op gebaseerd?

1. Verbruikscijfers 2018 en 2019 zijn geïnterpoleerd aan de hand van de cijfers over 2017 en 2020;
2. In de NEV 2017 zat nog geen doorrekening van het Regeerakkoord, in concreto de aanpassing van de energiebelasting. De ODE was al wel meegenomen.
3. Onder de streep leidt dit tot een mutatie van 108 euro, cf. de berekeningswijze van PBL.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 13:57
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: Vraag over energienota

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Datum: 19 februari 2019 om 12:43:39 CET
Aan: [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Doorst.: [FSI] Vraag over energienota [POI]

En nog eentje van [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]
[REDACTED]
Datum: 19 februari 2019 om 12:37:06 CET
Aan: [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Vraag over energienota

Hi [REDACTED]

Zoals beloofd bij dezen de vraag op de mail.
Gaat over de antwoorden op Kamervragen
van 5 februari over de stijging van de
energierekening:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/02/05/kamervragen-over-artikelen-dat-de-energierekening-volgend-jaar-fors-stijgt>

Het gaat specifiek om het antwoord op
vraag 5

<image001.png>

Ik vroeg me af waar die €108 vandaan
komt. Ik zie in de NEV 2017 alleen maar
bedragen over 2016, 2017 en 2020 staan. Ik
zie bijvoorbeeld onderstaande tabel in de
NEV 2017 staan. Is er ook een soortgelijke
uitsplitsing van bedragen over 2019 en zou
ik die kunnen inzien? En als die uitsplitsing
er niet is: waar is die €108 dan op
gebaseerd?

<image002.png>

Dank alvast!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 29 maart 2019 14:20
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

Als u een bezoek brengt aan het Ministerie, dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 17:51
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Zo even bespreken. Heb zojuist contact gehad met [REDACTED]. Handig als [REDACTED] dadelijk ook even aanschuift. [REDACTED]

Op 19 feb. 2019 om 17:38 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Dag [REDACTED]

Zojuist weer met [REDACTED] gebeld. Hij deelt de lijn dat er dagelijks contact is tussen PBL en het ministerie van EZK en dat daar 2 weken geleden ook de vraag is gesteld over update van de doorrekening. En zal dat ook uitstralen en delen met communicatie. [REDACTED]

Positieve nieuws: het lijkt te gaan lukken met de update op 13 maart! PBL is nog wel afhankelijk van CBS, maar intern hebben ze de acties in gang gezet. Projectleider zal concept opzet met ons delen (om zeker te stellen dat wat het PBL maakt ook is wat wij nodig hebben).

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 17:14
Aan: [REDACTED]@pbl.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Beste [REDACTED] zie de mail waarover ik je net heb gesmst.

Gr [REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Datum: 19 februari 2019 om 17:08:12 CET

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: FW: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Ha [REDACTED]

Hierbij de mail die wij 2 weken terug aan PBL hebben gestuurd. Niet aan [REDACTED] maar onze counterparts.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@pbl.nl>

Verzonden: woensdag 6 februari 2019 10:07

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@pbl.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Re: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Hoi [REDACTED]

Zoals ik al aangaf is het hier te druk om de tabel te actualiseren, maar op de onderstaande website staan alle gegevens die je nodig hebt.

https://energiecijfers.databank.nl/jive?workspace_guid=a13b47e6-3167-408d-9d5f-6c3a8605e852

Let op: dit zijn lopende prijzen. De NEV projecties zijn in vaste prijzen euro 2016. Dat maakt de energierekening ook een aantal procenten hoger.

Alternatief kun je hier ook nog kijken:

<https://energiecijfers.databank.nl/dashboard/Energieprijzen/>

[REDACTED]

Groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Verzonden: dinsdag, februari 5, 2019 3:12 PM

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: update gemiddelde energierekening huishoudens voor 2019

Beste [REDACTED],

Zoals ik zojuist met [REDACTED] heb besproken, wil onze minister voor het Algemeen Overleg over energie op 13 februari aanstaande een geactualiseerd beeld van de energierekening voor een gemiddeld huishouden voor 2019 krijgen cf. tabel 5.2 NEV 2017. Dit naar aanleiding van de berichten dat de rekening veel forser stijgt dan wij aangaven tijdens behandeling wetsvoorstel ODE. Reden is de forse toename van de leveringstarieven van gas en elektriciteit ex belastingen. Wij weten niet waar we gemiddeld genomen het beste van kunnen uitgaan voor 2019.

Vraag is of jullie voor 2019 een geactualiseerde rekening kunnen maken t.o.v. 2018. Een inschatting van de gemiddelde leveringstarieven voor 2019 t.o.v. 2018 is ook zeer welkom. Dan kan ik zelf wel een raming voor de gehele rekening opstellen cf tabel 5.2. Maar het mooiste is als jullie die tabel nu al geheel zouden kunnen actualiseren. Ik hoor graag wat er op deze korte termijn mogelijk is.

Groet en dank alvast!

[REDACTED]
Senior beleidsmedewerker

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

DG Klimaat en Energie, Directie Klimaat

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Nibud: Wij hebben de juiste cijfers, meeste Nederlanders gaan er écht op vooruit | Politiek | AD.nl
Datum: dinsdag 19 februari 2019 20:37:29

Ja! [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 20:31
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: Nibud: Wij hebben de juiste cijfers, meeste Nederlanders gaan er écht op vooruit | Politiek | AD.nl

Niet voor nu, maar voor morgen :) Zou dus snel zo'n gezamenlijke heads up doen met betrokkenen (Nibud, PBL, CPB, CBS, SZW, FIN etc), [REDACTED]
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 19 februari 2019 om 19:32:17 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Kopie: "[REDACTED]@minez.nl>," [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>," [REDACTED]@minez.nl>,
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Antw.: [FSI] Nibud: Wij hebben de juiste cijfers, meeste Nederlanders gaan er écht op vooruit | Politiek | AD.nl [PDF]

Zag het:-)!

Op 19 feb. 2019 om 19:27 heeft [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

[REDACTED]

<https://www.ad.nl/politiek/nibud-wij-hebben-de-juiste-cijfers-meeste-nederlanders-gaan-er-echt-op-vooruit~a73a836a/>

Verstuurd vanaf mijn iPad

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 08:41
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
Onderwerp: Fwd: spreeklijn Energierekening
Bijlagen: spreeklijn Energierekening.docx; ATT00001.htm

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Datum: 19 februari 2019 om 22:35:32 CET

Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: spreeklijn Energierekening

Hi [REDACTED],

Bij deze een herschreven spreeklijn energierekening, [REDACTED]

[REDACTED] Dit is een concept dat nog voor een laatste check uitstaat bij beleid. Morgenochtend volgt de definitieve versie van [REDACTED].

Voor vragen over de energierekening kun je contact opnemen met [REDACTED], voor vragen over de koopkracht/inflatie etc kun je contact opnemen met [REDACTED], beide in cc.

Hartelijke groet,

[REDACTED]
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad (BBR)

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 19 februari 2019 22:27

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: spreeklijn Energierekening

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 11:17
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: Energierekening

NB: voor de goede orde. Mijns inziens [REDACTED]

Wat wel nodig is, is dat [REDACTED] factsheets heeft voor de belangrijkste issues, mochten die toch al opkomen in het debat morgen. Zie mijn bericht hieronder.

> Op 20 feb. 2019 om 09:04 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

> Zojuist nog even overlegd met [REDACTED]

> Zij heeft voor het energie AO morgen alvast de antwoorden nodig (feitelijke tekst/geen spreektekst) op de meest springende vragen nav de energierekening. Zij heeft al (een deel van de) schriftelijke vragen ontvangen en zet die door naar [REDACTED]. Zij zal ook aangeven welke vragen met voorrang moeten worden beantwoord.

> Mijns inziens gaat het ieg om de volgende issues:

> - [REDACTED]
 > - [REDACTED]

>> Op 20 feb. 2019 om 08:16 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

>> Goedemorgen collega's,

>> Hoop dat jullie ondanks alles goed hebben geslapen. Ik stel voor dat we vooralsnog in de crisisteammodus blijven: dus team van DGKE met AEP, BBR en DC, gelinkt met de vijfhoekdepartementen. Een paar verzoeken/waarnemingen van mijn kant.

>> 1. [REDACTED]

>> 2. [REDACTED]

>> 3. [REDACTED]

>> 4. [REDACTED]

>> Tot zover voor dit moment
 >> Hg [REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 11:42
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: URGENT: Spreeklijn Energierekening

Wat mij betreft onderaan bij kopje Koopkracht toevoegen dat kabinet zich zal buigen over de uitkomsten van het CPB. Verder akkoord. [REDACTED]

Op 20 feb. 2019 om 11:35 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha [REDACTED]
In de bijlage een spreeklijn die wij straks naar AZ zouden willen sturen (MP wil om 12.00u naar buiten). CPB en PBL kijken er ook nog naar. [REDACTED]

Heb jij nog aanvullingen bij deze spreeklijn?
Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 11:48
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: Re: PBL en doorrekening

Beste [REDACTED] dank. De Erekening heeft idd een toenemend denivellerend effect. We nemen dit mee in het denkwerk over maatregelen. Gr [REDACTED]

Op 20 feb. 2019 om 11:43 heeft [REDACTED]@ser.nl> het volgende geschreven:

[REDACTED] collega's,

[REDACTED]

Wat daarnaast mogelijk ook een rol speelt, is de wijze van verwerking/toerekening van de stijging van de energierekening in het koopkrachtbeeld. De e-rekening is nu onderdeel van het inflatiemandje. Deze verwerking van toename van de e-rekening leidt mogelijk tot onderschatting van het negatieve effect van stijging van de E-rekening op de koopkracht van lage inkomens, zo begrijp ik onderstaand document van het CPB uit 2018. Compensatie van koopkrachtverlies op papier wijkt dan af van de ervaring van mensen met een smalle beurs. Nu - naast het basispad van het RA - met het klimaatakkoord de E-rekening de komende jaren verder gaat stijgen (bv nettarieven) neemt dit effect toe, zo vermoed ik.

<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Achtergronddocument-22maart2018-Verkenning-inkomenseffecten-energie-en-klimaatbeleid.pdf>

Zou welkom zijn als we van CPB kunnen horen, of dit implicaties heeft - en zo ja, welke - voor de verwerking/presentatie van de koopkrachtgevolgen van het ontwerp-Klimaatakkoord. Het is verder aan kabinet en parlement om de uitkomsten vervolgens te wegen, maar we delen allen het belang van goede sommen die zo dicht mogelijk de werkelijkheid benaderen. Zeker na gisteren.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 20 feb. 2019 om 10:11 heeft [REDACTED]@tauw.com> het volgende geschreven:

[REDACTED]

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 20 feb. 2019 om 08:18 heeft [REDACTED]
[REDACTED]@ecorys.com> het volgende geschreven:

Goed dit te horen [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

Groet, [REDACTED]

[REDACTED]
Ecorys Group

T: +31 [REDACTED]

Mobile: +31 [REDACTED]

E: [REDACTED]@ecorys.com
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] [REDACTED]@minez.nl]

Sent: Wednesday, February 20, 2019 07:58

To: [REDACTED] [REDACTED]@gmail.com>

Cc:

[REDACTED]@ser.nl>;

[REDACTED]@tauw.com;

[REDACTED]@ecorys.com>;

[REDACTED]@minez.nl>;

[REDACTED]@ser.nl;

[REDACTED]@minez.nl>

Subject: Re: PBL en doorrekening

Beste voorzitters,

EZK is in overleg met PBL en CPB om bij de doorrekening op 13 maart ook een geactualiseerd beeld te krijgen. Ik zal jullie daar zsm over laten informeren.

Mvrgr

[REDACTED]

Op 20 feb. 2019 om 07:55 heeft [REDACTED]
[REDACTED] het volgende
geschreven:

[REDACTED] et al,

Naar aanleiding van de commotie gister is er nu onduidelijkheid over de rekenmodellen en cijfers die PBL gebruikt voor de doorrekening van het klimaatakkoord. Ik lees in AD dat PBL aangeeft dat ze voor die doorrekening blijft vasthouden aan de ramingen uit de NEV 2017.

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Is het mogelijk dat we daar op korte termijn duidelijkheid over krijgen? Onze eerstvolgende vergadering is daarvoor te laat.

Met vriendelijke groet

[REDACTED]

Met vriendelijke groet

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd.
Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u
is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het
bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke
aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het
elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you.
If you are not the addressee or if this message was sent to you by
mistake, you are requested to inform the sender and delete the
message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from
the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 12:16
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Spreeklijn Energierkening
Bijlagen: Spreeklijn Energierkening_versie 1200.docx

Hoi [REDACTED]

Bij mail van [REDACTED] zat niet de versie waar [REDACTED] mee akkoord was. Bij deze. Conform besprokene met [REDACTED] en AZ [REDACTED]

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 12:03
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: Spreeklijn Energierkening

Hoi [REDACTED]

[REDACTED] belt jou zo over de spreeklijn energierkening.
 Bijgevoegde versie is afgestemd met FIN, SZW, AZ en CPB.

Nog twee discussiepunten;

- Planbureaus willen graag dat dit op niveau met hen wordt afgestemd om voldoende comfort te hebben. Kun jij contact opnemen na je gesprek met [REDACTED]
- [REDACTED]

Groeten,

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Fwd: spreeklijn energierekening
Datum: woensdag 20 februari 2019 12:31:14
Bijlagen: [Spreeklijn Energierekening 20 februari.docx](#)
[ATT00001.htm](#)

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 20 februari 2019 om 12:28:54 CET
Aan: [REDACTED]@MINSZW.NL>,
[REDACTED]@minszw.nl>,
[REDACTED]@minfin.nl>,
[REDACTED]@minfin.nl>,
[REDACTED]@minez.nl>,
[REDACTED]@minez.nl>,
[REDACTED]@minez.nl>,
[REDACTED]@minaz.nl>

Onderwerp: spreeklijn energierekening

Hoi allen,

In de bijlage de versie van de spreeklijn na overleg tussen SGEZK en SGSZW.
Deze is nu naar de planbureaus voor verdere afstemming.

Groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: CONCEPT spreeklijn die nu voorligt bij planbureaus
Datum: woensdag 20 februari 2019 12:42:27
Bijlagen: [Spreeklijn Energierekening 20 februari.docx](#)

Allen,

Na een hectische ochtend is er nu een **concept** spreeklijn ter afstemming naar de planbureaus. Bijgaande lijn is afgestemd met departementen en zojuist afgesproken tussen onze SG en SG SZW.

@BBR kunnen jullie doorgeleiden naar PA's.

Zodra we bericht hebben van de planbureaus melden we ons weer.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: notitie MR energierekening 20 februari (002)
Datum: woensdag 20 februari 2019 14:11:36
Bijlagen: [notitie MR energierekening 20 februari \(002\).docx](#)

Ha [REDACTED]

Zie paar opmerkingen.

[REDACTED] Vooral de 'actualisering RVO/PBL'. Dat kunnen we volgens mij [REDACTED] Het zijn onze berekeningen? Voorstel om het tussen CBS en ons beeld op basis van NEV17 te doen. En dan ergens melden dat de cijfers erg onzeker zijn, maar dat we verwachten dat de update van PBL wat lager uitkomt dan CBS [kwalitatief]. Verder update op basis van bespreking bij MEZK.

Groet,
[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 14:39
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Woordvoering reactie op mediavragen energienota
Bijlagen: 190220 Woordvoering reactie StasEZK op vragen energienota.docx

Beste Mona,

Zoals besproken bijgevoegd de (passieve) woordvoeringslijn energienota voor eventuele mediavragen zo meteen in of rondom de Tweede Kamer.

Hartelijke groet en tot zo,
[REDACTED]

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]

.....
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directie Communicatie
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
.....

T: [REDACTED]
E: [REDACTED]
www.rijksoverheid.nl/ezk

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten. This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Woordvoering reactie StasEZK op vragen energienota

Woensdag 20 februari 2019

Aanleiding

- U bent woensdag 20 februari in de Tweede Kamer voor het VSO (Voortgezet Schriftelijk Overleg) EU Telecomraad. Dit vindt vanmiddag vanaf 16:10 uur plaats in de plenaire zaal.
- Bij de inloop en de uitloop van het debat kunt u door de (parlementaire) pers worden bevraagd over de commotie rondom de energienota en uw rol daarin als vervanger van de minister tijdens het Vragenuur afgelopen december.
- Graag uw akkoord op het onderstaande voorstel (Q&As) van DC voor beantwoording van de vragen. Deze is afgestemd met de betrokken beleidsdirecties.
- In bijlage 1 treft u een algemene spreeklijn die gisteren door het departement is afgestemd met onder meer Financiën en het CPB.
- Uw woordvoerder [REDACTED] zal u rondom het debat begeleiden.

DC [REDACTED]

Voorstel reactie op vragen media

[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Bijlage 1

Algemene spreeklijn

Stijging Energierekening hoger dan verwacht

- Veel huishoudens zijn onaangenaam verrast door de stijging van de energierekening. Dit roept terecht vragen op over uitslatingen die vanuit het kabinet zijn gedaan over de verwachte ontwikkeling van de energierekening en de koopkrachtontwikkeling.
- Het kabinet baseert zich wat betreft haar verwachtingen van de energierekening altijd op de raming van de Nationale Energieverkenning van het PBL. In dit geval is de meest recente versie uit 2017, die vooruitkeek naar 2019.
- Het PBL heeft geen fout gemaakt. Het kabinet had zich eind vorig jaar minder stellig moeten uitslatingen en meer moeten benadrukken dat het hier ging om een raming uit 2017.
- De komende tijd wil het kabinet met de planbureaus, met het Nibud, maar ook met partijen in de samenleving bezien hoe we de informatie op dit punt kunnen verbeteren.

Koopkracht

- De energierekening is onderdeel van de koopkrachtontwikkeling. Wat betreft de aannames van de gehele koopkrachtontwikkeling geldt dat het kabinet aansluit bij de ramingen van het CPB. De onderliggende inflatieraming bevat de meest recente inzichten van de ontwikkeling van de energieprijzen.
- De raming dat de meeste huishoudens er in 2019 in koopkracht op vooruit zouden gaan, is gebaseerd op een inflatieraming van het CPB van 2,4%. De eerste cijfers van het CBS over januari, waarin het effect van de hogere BTW en energierekening is verwerkt, laat zien dat de inflatie is gestegen naar 2,2%.
- Hoewel niet zeker is hoe de inflatie zich de komende maanden gaat ontwikkelen, laten de cijfers zien dat er op dit moment geen reden is om aan te nemen dat de koopkrachtcijfers niet kloppen. In maart zal het CPB een nieuwe raming maken van de koopkrachtontwikkeling en daarbij de meeste recente inzichten meenemen. Het kabinet zal zich buigen over de uitkomsten van het CPB.

Doorrekening Klimaatakkoord

- Het Centraal Planbureau is gevraagd om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord en klimaatbeleid in het algemeen voor huishoudens in kaart te brengen.
- Het kabinet streeft ernaar dat deze effecten evenwichtig worden verdeeld en zal op basis van deze doorrekening bekijken of de gevolgen voor huishoudens aanvaardbaar zijn.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 14:57
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Concept kamerbrief Stijging van de energierekening
Bijlagen: DOMUS-19052944-v1-Stijging_van_de_energierekening.docx

Ha [REDACTED]

Op verzoek van de SG wordt er door AEP gewerkt aan een kamerbrief die is gebaseerd op de redeneerlijn. In de bijlage een concept.

Van BBR begreep ik dat uitkomst van gesprek tussen MP en MEZK is dat op dit moment alle fractievoorzitters, vice MP's en koopkrachtministers worden gebeld. Het zou vooral gaan over koopkracht.

Wij zijn bezig met de beantwoording van de inhoudelijke schriftelijke vragen die door de coalitiefracties zijn gesteld en wachten even af wat uitkomst is van telefoontjes.

Het zou onze voorkeur hebben inhoudelijke beantwoording en brief gezamenlijk te laten oplopen, [REDACTED]

[REDACTED] maar ik weet niet of daar ruimte voor is.

☐ Wordt vervolgd,

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 14:25
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Concept kamerbrief Stijging van de energierekening

Met veel dank aan [REDACTED] hierbij een conceptversie van de kamerbrief.

We zaten bij vooroverleg bij de telco die nu plaatsvindt daarom is het helaas niet voor 2 uur gelukt.

Groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 15:15
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: Concept kamerbrief Stijging van de energierekening

Collega's, volgens mij [REDACTED]
 Volgens mij [REDACTED], Vraag moet zijn of het beantwoorden van de specifieke vragen helpt de rust nog wat meer terug te brengen en het kabinet een basis van redeneren te geven. Neem daarbij in overweging dat we pal voor reces staan. [REDACTED]

Op 20 feb. 2019 om 14:57 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha [REDACTED]
 Op verzoek van de SG wordt er door AEP gewerkt aan een kamerbrief die is gebaseerd op de redeneerlijn. In de bijlage een concept.
 Van BBR begreep ik dat uitkomst van gesprek tussen MP en MEZK is dat op dit moment alle fractievoorzitters, vice MP's en koopkrachtministers worden gebeld. Het zou vooral gaan over koopkracht.
 Wij zijn bezig met de beantwoording van de inhoudelijke schriftelijke vragen die door de coalitiefracties zijn gesteld en wachten even af wat uitkomst is van telefoontjes.
 Het zou onze voorkeur hebben inhoudelijke beantwoording en brief gezamenlijk te laten oplopen, [REDACTED], maar ik weet niet of daar ruimte voor is.
 Wordt vervolgd,
 Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 14:25
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Concept kamerbrief Stijging van de energierekening
 Met veel dank aan [REDACTED] hierbij een conceptversie van de kamerbrief.
 We zaten bij vooroverleg bij de telco die nu plaatsvindt daarom is het helaas niet voor 2 uur gelukt.
 Groeten,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Redeneerlijn Reactie Energierekening PBL
Datum: woensdag 20 februari 2019 15:34:43

CPB deed altijd al 2020! Wij hebben geïnterpoleerd naar 2019.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 15:34
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Redeneerlijn Reactie Energierekening PBL

Actualisatie voor energierekening 2020?

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 20 feb. 2019 om 15:18 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Allen,

Hierbij de redeneerlijn van het PBL, deze is ook de basis voor Nieuwsuur vanavond.

Groeten,

[REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@pbl.nl>
Datum: 20 februari 2019 om 15:02:04 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Redeneerlijn Reactie Energierekening

Beste [REDACTED]

Bijgaand de redeneerlijn die we vanaf nu gebruiken voor onze reactie op de discussie die is ontstaan naar aanleiding van de kabinetsreactie op de energierekening.

Zou jij deze ook willen delen met de Minister EZK?

Ik zal deze redeneerlijn vanavond ook als basis gebruiken voor mijn optreden in Nieuwsuur.

Veel dank.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

.....

[Redacted]

Planbureau voor de Leefomgeving

Bezuidenhoutseweg 30

Postbus 30314 | 2500 GH | Den Haag

.....

T [Redacted]

<http://www.pbl.nl>

[Redacted]

[Redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Redeneerlijn Reactie Energierekening PBL
Datum: woensdag 20 februari 2019 15:41:04

PBL meldt dat keuze voor E-akkoord boven NEV update in afstemming met departementen is gebeurd. Dat is prima toch?

2020 zou ik expliciet meenemen in MR notitie: wij hebben niet alleen RA verwerkt, maar ook een interpolatie gedaan om tot een cijfer voor 2019 te komen. En dat zullen we dus weer moeten doen om vergelijkbare cijfers te krijgen.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 15:34
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Redeneerlijn Reactie Energierekening PBL

Actualisatie voor energierekening 2020?

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 20 feb. 2019 om 15:18 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Allen,

Hierbij de redeneerlijn van het PBL, deze is ook de basis voor Nieuwsuur vanavond.

Groeten,

[REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@pbl.nl>
Datum: 20 februari 2019 om 15:02:04 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Redeneerlijn Reactie Energierekening

Beste [REDACTED]

Bijgaand de redeneerlijn die we vanaf nu gebruiken voor onze reactie op de discussie die is ontstaan naar aanleiding van de kabinetsreactie op de energierekening.

Zou jij deze ook willen delen met de Minister EZK?

Ik zal deze redeneerlijn vanavond ook als basis gebruiken voor mijn optreden in Nieuwsuur.

Veel dank.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

Planbureau voor de Leefomgeving
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 30314 | 2500 GH | Den Haag

T [Redacted]
<http://www.pbl.nl>

[Redacted]

[Redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: crisisteam energierekening
Datum: woensdag 20 februari 2019 15:49:33

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 15:49
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: crisisteam energierekening

Goed initiatief!

Op 20 feb. 2019 om 15:24 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Allen,

De afgelopen dagen is door iedereen hard gewerkt aan de ophef rond de energierekening. Deze ophef straalt ook uit naar de koopkrachtdiscussie en de doorrekening klimaatakkoord. We stellen een crisisteam in, omdat we verwachten dat de (media)aandacht de komende tijd zal aanhouden. Het voortouw ligt bij het DGKE, in nauwe samenwerking met AEP, BBR en DC. Het team zorgt dagelijks voor een up to date overzicht en rust in het proces. Om het overzicht te kunnen bewaren, is het belangrijk dat alle verzoeken, suggesties etc. centraal bij het team terechtkomen. Het team onderneemt dan actie, waarbij ieder vanuit zijn/haar verantwoordelijkheid deelneemt.

Het team komt elke ochtend (vroeg) kort bijeen en informeert dagelijks de ambtelijke top (inclusief betrokken directeuren) over actualiteit en stand van zaken van uitwerking van afgesproken acties. We zoeken actief de afstemming met andere departementen, de planbureaus en het CBS.

Het team bestaat (in elk geval) uit:

[REDACTED] (vz, Elektriciteit)
 [REDACTED] (Klimaat)
 [REDACTED] (Elektriciteit)
 [REDACTED] (AEP)
 [REDACTED] (BBR)
 [REDACTED] (Communicatie)

Een vergaderverzoek volgt via het secretariaat.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Kamervragen Energienota
Datum: woensdag 20 februari 2019 18:49:35

Ha [REDACTED] Onderstaande lijn zit er nog niet in!

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 18:19
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Kamervragen Energienota

Collega's,

In vervolg op de terugkoppeling van de conference calls vanmiddag. In de schriftelijke set graag aandacht voor vraag 6 en 17. Verzoek om daar nadrukkelijk onderstaande boodschappen in te verwerken, zoals ik die heb genoteerd na afloop van de calls.

Dank, groet en mooie avond,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Spreeklijn Energienota
Datum: woensdag 20 februari 2019 18:57:35
Bijlagen: [Spreeklijn Energierekening 20 februari opm MEZK.docx](#)

Zie mail, de leveringstarieven staan wel in de op ministers niveau afgestemde spreeklijn.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 18:11
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Spreeklijn Energienota

Ha [REDACTED]

Zoals toegezegd: de aangepaste spreeklijn. Wijziging zit in de allerlaatste bullet. En er staat nog een zin tussen blokhaken. [REDACTED] informeert je zodra ze witte rook heeft over de zin tussen blokhaken.

Groet en mooie avond

[REDACTED]
[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Directie Communicatie
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

[REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: inflatie
Datum: woensdag 20 februari 2019 19:12:15

Dat lijkt me correct. Maar blijkbaar ook op hoog niveau al eerder zo afgestemd. Ik doe er even niks mee.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 19:06
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: inflatie

Daarmee ligt de stijging van het prijspeil vooralsnog binnen de marge van de eerdere raming.

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 20 feb. 2019 om 18:59 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Goedenavond.

[REDACTED] klopt de zin over de inflatie?

Dat het cijfer in januari uitkwam op 2,2 zegt toch nog niet zoveel over het hele jaar 2019?

Staat nu ook zo in de spreeklijn.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 18:19
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Kamervragen Energienota

Collega's,

In vervolg op de terugkoppeling van de conference calls vanmiddag. In de schriftelijke set graag aandacht voor vraag 6 en 17. Verzoek om daar nadrukkelijk onderstaande boodschappen in te verwerken, zoals ik die heb genoteerd na afloop van de calls.

Dank, groet en mooie avond,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Van:

Aan:

Cc:

Onderwerp:

antwoord Kamervraag ter feitelijke check bij planbureaus

Datum:

woensdag 20 februari 2019 19:26:14

[REDACTED]

Aan het einde van een lange dag, hebben we een concept antwoord op een van de Kamervragen over de energierekening. Een cruciale vraag waar op dit moment veel media-aandacht voor is: "In hoeverre heeft deze misrekening ook gevolgen voor de doorrekening van het klimaatakkoord?". Vanwege het grote belang, willen we graag snel zekerheid dat de beantwoording feitelijk klopt en het PBL en CPB zich hierin kunnen vinden. Zou jij bij de directeuren willen checken of dit inderdaad klopt?

Aanvullend voor jou informatie: het is belangrijk dat de update van de energierekening door PBL, het CEP en de doorrekening van het CPB op 13 maart met elkaar stroken. Dat gaat niet automatisch goed en we zijn op werkvloerniveau hierover in overleg met beide organisaties om ruis te vermijden. We houden je hiervan op de hoogte.

Vriendelijke groet,

CONCEPT beantwoording Kamervraag:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: CONCEPT Spreeklijn Energienota
Datum: woensdag 20 februari 2019 19:47:18
Bijlagen: [Spreeklijn Energierekening 20 februari opm MEZK.docx](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 19:47
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: CONCEPT Spreeklijn Energienota

[REDACTED]
De laatste versie van de spreeklijn.
Over zin tussen blokhaken is nog geen knoop doorgemaakt.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 18:11
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Spreeklijn Energienota

Ha [REDACTED]

Zoals toegezegd: de aangepaste spreeklijn. Wijziging zit in de allerlaatste bullet. En er staat nog een zin tussen blokhaken. [REDACTED] informeert je zodra ze witte rook heeft over de zin tussen blokhaken.

Groet en mooie avond

[REDACTED]
[REDACTED]
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directie Communicatie
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

M [REDACTED]

email: [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: update lijn obv telefoongesprek met [REDACTED]
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:06:54

Goed plan om te oefenen bij [REDACTED] Gaan we proberen tussen het AO morgenochtend in te passen. En mss nog even goed de suggestie van technische briefing doordenken. [REDACTED]

En dank! Fijn om te horen.
Nu Nieuwsuur...

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 20:22
Aan: [REDACTED]<[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: update lijn obv telefoongesprek met Sandor

Hi [REDACTED]

[REDACTED] gesproken [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 20 feb. 2019 om 20:10 heeft [REDACTED]<[REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Allen,

Zojuist met [REDACTED] gesproken over de beantwoording van de Kamervragen.
 Hij had een aantal ideeën die ik morgenochtend verder zal toelichten in het
 crisioverleg om kwart voor negen.

Hoofdpijn:

- zorg dat Planbureaus alle Kamervragen hebben, zodat ze weten in welke context wij de vragen beantwoorden; @ [REDACTED] heb jij de complete set? Dan stuur ik die ter info naar PBL en CPB;
- maak een koptekst waarin we de context schetsen: systematiek NEV, hoe de doorrekening van het KA werkt, wat CPB gaat doen en wat PBL oplevert. Stap voor stap meenemen, veel uitgebreider dan het concept antwoord op vraag 6. En daarna ingaan op de concrete vragen. Goede technische afstemming met de planbureaus om te zorgen dat alles klopt;
- nadenken over mogelijkheid van technische briefing voor 13 maart (of meteen daarna); dat kan mogelijk onrust wegnemen.

Morgen verder!

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening_ vragen GL.docx
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:09:07

Dank! Gezien het late tijdstip, wacht ik even op bevestiging en dan morgenochtend naar PBL en CPB. Hoe gaat het bij het debat? Al afgelopen?

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 20:57
Aan: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: energierekening_ vragen GL.docx

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 Bureau Bestuursraad (BBR)

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 20 februari 2019 om 20:50:41 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: energierekening_ vragen GL.docx

[REDACTED]
 [REDACTED]
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad
 [REDACTED]
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: update lijn obv telefoongesprek met [REDACTED]
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:10:19

Ha [REDACTED] is goed.
 Komt morgenochtend, BBR maakt setje.

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 20:47
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: update lijn obv telefoongesprek met [REDACTED]

Hoi [REDACTED]

Beste als [REDACTED] met CPB schakelt (morgenochtend na het crisisonderleg). Hij heeft immers hier al twee dagen contact met ze over. Verwarrend als we nu gaan wisselen van contactpersoon.

Verder organiseert het cpb als een technische briefing.

Tot morgen!

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 20 feb. 2019 om 20:10 heeft [REDACTED] [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Allen,

Zojuist met [REDACTED] gesproken over de beantwoording van de Kamervragen.
 Hij had een aantal ideeën die ik morgenochtend verder zal toelichten in het crisisonderleg om kwart voor negen.

Hoofdpijn:

- zorg dat Planbureaus alle Kamervragen hebben, zodat ze weten in welke context wij de vragen beantwoorden; @ [REDACTED] heb jij de complete set? Dan stuur ik die ter info naar PBL en CPB;
- maak een koptekst waarin we de context schetsen: systematiek NEV, hoe de doorrekening van het KA werkt, wat CPB gaat doen en wat PBL oplevert. Stap voor stap meenemen, veel uitgebreider dan het concept antwoord op vraag 6. En daarna ingaan op de concrete vragen. Goede technische afstemming met de planbureaus om te zorgen dat alles klopt;
- nadenken over mogelijkheid van technische briefing voor 13 maart (of meteen daarna); dat kan mogelijk onrust wegnemen.

Morgen verder!

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:24:25
Bijlagen: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn.DOCX

Voor morgenochtend. Aantal vragen voor Klimaat en een paar voor ons. Volgens mij vrij soepel op te lossen.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 22:10
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn

Hi [REDACTED],

Ik zou dit stuk nog verder aanscherpen voordat het naar minister gaat. Zowel het ontstaan van de huidige situatie als welke doorrekeningen nu lopen vereist nog verdere toelichting, ook in verlengde van wat [REDACTED] en ik einde dag bespraken n.a.v. Kamervragen. Zie paar opmerkingen in attach. Daarbij ook suggestie laatste paragraaf op vervolgproces te richten.

Gr. [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Opm [REDACTED] op notitie e-rekening?
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:50:49
Bijlagen: [DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn.DOCX](#)
[ATT00001.htm](#)

Ter voorbereiding van het AO: hierbij laatste versie van de brief met opmerkingen van [REDACTED]
 Denk niet dat we alles hoeven te verwerken, maar wel aantal nuttige opmerkingen.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 22:26
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Opm [REDACTED] op notitie e-rekening?

Ha [REDACTED]

Zou jij kunnen kijken naar de opmerkingen van [REDACTED] op je notitie? Thanks!!

Groet,

[REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 20 februari 2019 om 22:09:41 CET
Aan: "[REDACTED]@minez.nl>," [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Kopie: "[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: DOMUS-19053232-v1-
 notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn

Hi [REDACTED],

Ik zou dit stuk nog verder aanscherpen voordat het naar minister gaat. Zowel het ontstaan van de huidige situatie als welke doorrekeningen nu lopen vereist nog verdere toelichting, ook in verlengde van wat [REDACTED] en ik einde dag bespraken n.a.v. Kamervragen. Zie paar opmerkingen in attach. Daarbij ook suggestie laatste paragraaf op vervolgproces te richten.

Gr. [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Spreeklijn Energienota
Datum: woensdag 20 februari 2019 22:51:46
Bijlagen: [Spreeklijn Energierekening 20 februari opm MEZK.docx](#)

En de (bijna) afgestemde spreeklijn.

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 20 februari 2019 18:11
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Spreeklijn Energienota

Ha [REDACTED]

Zoals toegezegd: de aangepaste spreeklijn. Wijziging zit in de allerlaatste bullet. En er staat nog een zin tussen blokhaken. [REDACTED] informeert je zodra ze witte rook heeft over de zin tussen blokhaken.

Groet en mooie avond

[REDACTED]
[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directie Communicatie
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

N [REDACTED]
email [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening huishoudens
Datum: donderdag 21 februari 2019 11:05:34

Even alleen voor jou. Voor de zekerheid: ik zie in de mailwisseling geen interpolatie voor 2019 staan. Maar die zat impliciet wel in de brief?

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:02
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: energierekening huishoudens

Dank [REDACTED] Dit helpt zeker!

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 21 feb. 2019 om 10:55 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Zie onderstaand emailwisseling over onze aanpassing van de tabel energierekening na publicatie NEV 2017.

2 dingen:

1. Aanleiding brief was toezegging minister om actualisering te geven;
2. PBL was op de hoogte en ermee akkoord.

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 11 december 2017 16:03
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: energierekening huishoudens

Zojuist [REDACTED] even nagebeld: hij heeft in een technische briefing vorige week voor Kamerleden al aangegeven dat door het RA de rekening met 100 euro hoger zou kunnen uitvallen.

Qua woordvoering - mocht dat opportuun zijn - zal hij geen afstand nemen van de brief en erop wijzen dat in de NEV 2018 een nieuw beeld zal worden gegeven., ook voor specifieke groepen.

Helemaal zoals wij wensen dus.

Groet
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@pbl.nl
Verzonden: maandag 11 december 2017 15:57
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening huishoudens

Jan, dank.. Cijfers verbazen ons niet. Bv energieleveranciers geven hun klanten nu

ook info dat ze met meer dan 100 euro extra rekening moeten houden en daar zitten de netwerkkosten natuurlijk niet bij.

From: [redacted]@minez.nl]

Sent: maandag 11 december 2017 3:50

To: [redacted]@pbl.nl>; [redacted]@ecr.nl>

Cc: [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Subject: energierekening huishoudens

Beste [redacted] beste [redacted]

Ik stel jullie in kennis van het feit dat vandaag een brief naar de TK wordt/is gestuurd met daarin een geactualiseerd beeld van de energierekening 2017-2021. Deze brief komt voort uit het debat over de ODE 2018, waarin GroenLinks vroeg om het beeld te schetsen en daarnaast aan te geven wat er met de rekening gebeurt indien een andere lastenverdeling in de ODE wordt gekozen (40:60 i.p.v. 50:50). Basis voor de actualisatie is de NEV 2017. Wij sturen een beeld naar de TK inclusief:

- Maatregelen Regeerakkoord op terrein van de energielasting;
- Maatregelen Regeerakkoord op terrein van de ODE. De uitgaven voor de SDE+ nemen t.o.v. de NEV 2017 namelijk nog wat verder toe. Daardoor loopt ook de ODE in 2020 en 2021 verder op.
- De vaste kosten voor de levering van elektriciteit zijn vanaf 2018 12 euro (ex btw) hoger door hogere netwerktarieven.

Daardoor is de mutatie op de energierekening in 2021 t.o.v. 2017 + 175 euro voor de gemiddelde energierekening voor huishoudens.

(Voor jullie begrip: dat is + 122 euro t.o.v. NEV 2017 door:

- Extra ODE in 2021: + € 26;
- Extra energielasting: + € 81;
- Extra vaste kosten : + € 15)

Aangekondigd wordt dat in de NEV 2018 – naast het geactualiseerde beeld van de energierekening door maatregelen RA – ook beelden worden geschetst voor specifieke inkomensgroepen. Conform jullie projectvoorstel dus.

Groet,

[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Kamervragen SET 1 (SEZK/MEZK)
Datum: donderdag 21 februari 2019 11:10:08

Ja, om context te schetsen. Wat is de NEV, wat staat daar in, wat komt er aan, wat kunnen we verwachten van de doorrekening.
Straks even overleggen.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:01
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen SET 1 (SEZK/MEZK)

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 10:57
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen SET 1 (SEZK/MEZK)

Ha [REDACTED]

[REDACTED] Overkoepelend als aftrap waarin de
samenhang tussen alle onderdelen zit. Dat zou volgens mij nog een uitbreiding kunnen zijn van
onderstaande.
Alvast twee toevoegingen in geel. [REDACTED]

Ik loop zo nog even langs.

Groet,

[REDACTED]

Vraag 6:

Antwoord

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Van: [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 10:47

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen SET 1 (SEZK/MEZK)

Geacht crisisteam, hierbij antwoord op vraag 6, zoals zojuist besproken; [REDACTED]
[REDACTED]
Optioneel een zin opgenomen over het verband tussen PBL en CPB doorrekening.

@ [REDACTED] check jij en pas jij in in de totale set?

Voorts: hoe doen we het nu met de afstemming. Mijn begrip was dat we de ingevulde set langs de planbureaus zouden zenden.
Moet ik dat doen voor PBL? Of doet [REDACTED] dat?
Ik ben tussen 11-12 niet te bereiken.

Vraag 6:

Antwoord

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 09:58

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: FW: Kamervragen SET 1 (SEZK/MEZK)

Bijgaand de eerste set vragen (via Delphi). Wij werken aan beantwoording adhv concept en redeneerlijn en stemmen vandaag (zsm) af met SZW/FIN, ook met CPB.

[REDACTED], stem jij de beantwoording af met PBL?

Gr., [REDACTED]

--

2019Z03367

Vragen van de leden Yesilgoz-Zegerius (VVD), Sienot (D66), Dik-Faber (ChristenUnie) en Agnes Mulder (CDA) aan de Minister en Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en de Minister van Financiën over het bericht 'Ministerie erkent blunder met energierekening: Tweede Kamer boos' (ingezonden 20 februari 2019)

1

Bent u bekend met het bericht 'Ministerie erkent blunder met energierekening: Tweede Kamer boos'? 1)

2

Kunt u toelichten wat er is misgegaan?

3

Kunt u aangeven welke raming er op welk moment gebruikt werd en waarom?

4

Waarom hanteert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een ander gemiddeld energiegebruik dan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)? Wat ligt hier ten grondslag aan?

5

Ging het PBL uit van constant energieverbruik over de jaren heen? Zo ja, ging hij uit van een stijging of daling en heeft deze trend zich gematerialiseerd? Zo nee, waarom niet?

6

In hoeverre heeft deze misrekening ook gevolgen voor de doorrekening van het Klimaatakkoord? Bent u bereid om in gesprek te gaan met de onafhankelijke rekenmeesters van de overheid om te zorgen dat bij de doorberekeningen van het Klimaatakkoord wordt gewerkt met een goed beeld van de betaalbaarheid van de energierekening?

7

Kunt u aangeven wat de geraamde stijging van de energierekening was ten tijde van het vaststellen van de begroting voor 2019?

8

Wat is de precieze geraamde stijging nu? Wat verklaart het verschil?

9

Welk deel van de stijging van de energierekening is te wijten aan maatregelen van dit kabinet (zoals de maatregelen in het Belastingplan 2019) en welk deel is te wijten aan marktontwikkelingen en andere maatregelen?

10

Klopt het dat naast de belastingen ook de prijzen van energie en leveringskosten van energie hoger uitvallen? Zo ja, wat is de verklaring voor deze stijging?

11

Hield het kabinet rekening met een stijging van de energieprijzen die energieleveranciers rekenen? Zo ja, in welke mate is dit meegenomen in de berekening die het kabinet heeft gemaakt omtrent de stijgende energierekening? Zo nee, waarom niet?

12

Welke delen van de stijging van de energierekening waren eerder niet te voorzien? Waarom niet?

13

Wordt de prijsstijging meegenomen in de raming van het CPB van 2019?

14

Hoe komt het dat er gedateerde ramingen van het PBL werden gebruikt? In hoeverre waren deze ramingen van het PBL überhaupt betrouwbaar en valide?

15

Is het gesprek met het PBL aangegaan over de gedateerde ramingen? Is aangedrongen op nieuwere ramingen en het belang daarvan?

16

Wat is het effect op de maatregelen in het Belastingplan 2019? Waarop is de terugsluis van de publieke maatregelen in de inkomstenbelasting gebaseerd?

17

Is er duidelijkheid over de effecten van deze hoger dan voorziene stijging op de koopkracht?

18

Wanneer komen er nieuwe berekeningen over de energierekening? Hoe wordt ervoor gezorgd dat er bij de nieuwe berekeningen wordt uitgegaan van de juiste cijfers?

1) <https://www.ad.nl/politiek/ministerie-erkent-blunder-met-energierekening-tweede-kamer-boos~a26dae96/>

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie
Datum: donderdag 21 februari 2019 11:23:00

Tnx.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:21
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Even voor jou begrip: de zin "PBL valt daar niets te verwijten" blijft staan ook in lijn MEZK [REDACTED]
 Het gaat meer om zinnen daaromheen.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 21 feb. 2019 om 11:18 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Beste allen,

MEZK heeft na overleg met collega-bwls vanochtend een nieuwe lijn opgesteld die hij als uitgangspunt neemt bij beantwoording in AO. Laten we na afloop van AO de 'oude' en 'nieuwe' lijn in elkaar voegen.

DC schrijft mee met de beantwoording van MEZK.

Groet

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 21 feb. 2019 om 11:15 heeft [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ja. Kwam tijdens voorbespreking op. [REDACTED] en [REDACTED] waren daar ook bij.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 21 feb. 2019 om 11:13 heeft [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Is tekst over verwijten nu definitief? Dat is vrij cruciaal voordat afstemming plaatsvindt met PBL en CPB.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:11
Aan: [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm
reactie

Hierbij de concept-beantwoording van de Kamervragen.
Graag zsm reactie.

@ [redacted] graag de **definitieve formulering** van geeld
gemarkeerd: [redacted]

@ [redacted]: graag check op twee opmerkingen

@ [redacted]: graag **zsm** afstemming met PBL zoeken

Dit stuk ligt nu ook bij SZW/FIN en CPB.

Gr., [redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie
Datum: donderdag 21 februari 2019 11:33:17

Ok. Tnx!

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:32
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

De set is in ieder geval al retour van CPB, zij zijn akkoord met zeer kleine aanpassing. Zij hebben zelf naar voor hen relevante vragen gekeken.

Gr., [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:25
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Ter check: jij hebt de hele set al liggen bij CPB?

[REDACTED] Mijn beeld was alleen antwoorden afstemmen waar PBL en CPB ook iets mee moeten, en voor de context de hele vragenset meesturen. Ik zou daar een mail voor maken.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:16
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Nee, staat nog wel op PM. Even wachten op bevestiging [REDACTED]

Gr., [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:15
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: Re: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Ja. Kwam tijdens voorbespreking op. [redacted] en [redacted] waren daar ook bij.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 21 feb. 2019 om 11:13 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Is tekst over verwijten nu definitief? Dat is vrij cruciaal voordat afstemming plaatsvindt met PBL en CPB.

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:11

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>

Onderwerp: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Hierbij de concept-beantwoording van de Kamervragen. Graag zsm reactie.

@ [redacted] graag de **definitieve formulering** van geeld gemarkeerd: [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

@ [redacted]: graag check op twee opmerkingen

@ [redacted]: graag **zsm** afstemming met PBL zoeken

Dit stuk ligt nu ook bij SZW/FIN en CPB.

Gr., [redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: BZK
Datum: donderdag 21 februari 2019 11:44:38

Eens! Er moet 1 lijn zijn. [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:41
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: BZK

Krijg bericht van BZK dat MBZK vanmiddag een redeneerlijn wil voor een AO en dat ze deze spreeklijn met ons afstemmen.

[REDACTED]. En willen we dat MBZK hier ook uitspraken over gaat doen?

Groeten,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: spoed: verzoek om technische afstemming Kamervragen
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:05:10
Bijlagen: [Beantwoording SET 1 \(svz 1158\).docx](#)

Heb net schone versie gestuurd naar PBL.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:04
Aan: [REDACTED]@pbl.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: spoed: verzoek om technische afstemming Kamervragen

Beste [REDACTED]

Zoals je weet hebben we veel Kamervragen gekregen. In de bijlage vind je de concept
beantwoording van de eerste set.
Deze kan nog wijzigen en we denken ook nog na over een introductietekst om alles in
perspectief te plaatsen.
Zou jij waar relevant voor het PBL de antwoorden technisch per ommegaande willen (laten)
checken?
We stemmen ook af met CPB en waar nodig CBS.

Vriendelijke groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: stabiele versie Kamervragen en MR notitie?
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:11:23

Heb jij de laatste versie van de MR-notitie?

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:59
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: stabiele versie Kamervragen en MR notitie?

laatste svz

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:53
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: stabiele versie Kamervragen en MR notitie?

Voor afstemming en mijn beeld: wat is de laatste versie van de stukken?
@ [REDACTED] met daarin veralgemenisering van vraag aan PBL over update
@ [REDACTED] met opmerkingen CPB

Kamervragen ga ik dan afstemmen met PBL.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: spoed: verzoek om technische afstemming Kamervragen
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:15:12

Dank!

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:13
Aan: [REDACTED]@cbs.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: spoed: verzoek om technische afstemming Kamervragen

Beste [REDACTED]

Zoals zojuist aangekondigd hierbij in de bijlage de concept beantwoording van Kamervragen over de energierekening.
Deze kan nog wijzigen en we denken ook nog na over een introductietekst om alles in perspectief te plaatsen.
Zou jij waar relevant voor het CBS de antwoorden technisch z.s.m. / per ommegaande willen (laten) checken?
We stemmen ook af met CPB en PBL.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:20:05

Ha

[REDACTED] had jij al gereageerd richting [REDACTED]

Groet,
[REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 09:06

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Energierekening

Allen,

Gisteren uitgebreid gesprek in SGO over energierekening. Er was algemene wens dit snel in brief te melden maar ik begrijp inmiddels van [REDACTED] dat dit via beantwoording vragen SZW gaat. Ik heb sgszw hier maar even over geïnformeerd.

Kunnen jullie zorgen dat interdept alle betrokkenen zijn aangehaakt (te beginnen vwb proces), ook tbv Mr morgen?

Gaat de beantwoording nog voor het weekend uit (met medeondertekening minezk?).
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: aantekeningen MEZK voor 2e termijn AO KE.docx
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:29:07

Ik ben zoekende .

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:26
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: aantekeningen MEZK voor 2e termijn AO KE.docx

Ik verwerk dit in de kamervragen.

Wie is er nu bezig met de MR notitie? Jij toch, [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:25
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: aantekeningen MEZK voor 2e termijn AO KE.docx

[REDACTED]
Kunnen jullie de lijn van minister nog verwerken in de Kamervragen?
Volgens mij nog wel helpende zinnnetjes over zowel inflatie, als effect op doorrekening.

Kan ook weer mee in de MR-notitie.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:21
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: aantekeningen MEZK voor 2e termijn AO KE.docx

Bij deze (hieronder) uitgetypte versie van de aantekeningen MEZK voor AO KE.

[REDACTED]
Kan wel gebruikt worden voor antwoorden kamervragen. [REDACTED]

Rekening hoger dan verwacht.

Het PBL heeft naar inzichten van 2017 een raming gemaakt.

PBL valt niets te verwijten. Communicatie van het kabinet was technisch juist maar had meer maatschappelijk [..]. Het kabinet had toen moeten communiceren dat er ook signalen waren dat de energierekening zou kunnen tegenvallen.

Belangrijk is dat dit opgetreden verschil tussen de NEV '17 en CBS '19 niet de validiteit van de eerdere koopkrachtraming aantast:

- CPB baseert zich bij de ramingen (MN/MEV, decemberraming) niet op NEV, dus ook niet op NEV'17, maar op meest actuele cijfers
- Of het invloed heeft op de feitelijke koopkracht ontwikkeling gaan we zien bij CEP in maart, vooralsnog in januari meet CBS inflatie juist lager dan verwacht (2,2 ipv 2,4)

Opgetreden verschil is wat mij betreft ook géén diskwalificatie van de doorrekening van het klimaatakkoord:

- PBL heeft in 2017 naar de inzichten van toen een ordentelijke raming gemaakt – ik heb al aangegeven dat het het kabinet was en niet PBL die hier met een te grote stelligheid aan heeft vastgehouden.

Bij de doorrekening:

- Inkomsteneffecten (CPB) maken geen gebruik van leveringstarieven
- Tonnenbelasting gaat PBL ook uitvoeren met recente gegevens over tarieven (energie/CO2)

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn_adeq
Datum: donderdag 21 februari 2019 12:57:51
Bijlagen: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn_adeq.docx

---

Voor de zekerheid nog een keer mijn opmerkingen.

Zie verder mail van [REDACTED] (op oude versie). Als je a) nieuwe lijn MEZK verwerkt; b) waar nog relevant en goed mijn tracks; c) waar nog relevant opmerkingen [REDACTED].

En [REDACTED] werkt nog aan 'hoe alles zich tot elkaar verhoudt / effect op doorrekening'; gaat hij checken bij [REDACTED]

Ik kan meekijken op 106/108 etc.

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 10:49
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: DOMUS-19053232-v1-notitie_MR_energierekening_20_februari_opmerkingen_def_sn_adeq

Dag [REDACTED] en [REDACTED]

@ [REDACTED] Zie nog een aantal tracks en suggesties.

@ [REDACTED] ik heb je nieuwe antwoord op vraag 6 nog niet gezien, maar die zou hier ook in kunnen bij de gevolgen voor KA'.

Groet,

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Redeneerlijn Reactie Energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 13:03:23

[REDACTED]

We zijn volop aan de slag. Om geen tijd te verliezen vond er vanmorgen al technische afstemming plaats van de conceptantwoorden. Met de 'nieuwe' ([REDACTED]) lijn van de minister in het debat zojuist, gaan we de Kamervragen en MR-notitie nog updaten. Het lijkt erop dat alle elementen die jij benoemt een plaats kunnen krijgen in vraag 6. In dat geval zou er geen koptekst nodig zijn. De nieuwe versie van deze vraag stuurt [REDACTED] zo naar je toe ter check.

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 12:46
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Redeneerlijn Reactie Energierekening

Deze verklaring kunnen we denk ik goed gebruiken bij de "koptekst" boven de beantwoording van de specifieke vragen van de fracties. [REDACTED]
 We moeten nog beter duidelijk maken dat de doorrekening antwoord moet geven op de trend tot en met 2030, en de KEV een prognose biedt voor het volgende jaar. Afwijkingen van de trend (zoals een stijgende ipv en dalende energieprij) moeten dan door het planbureau grondig worden geanalyseerd, en in rapportages gemotiveerd of dat wel/niet moet leiden tot bijstelling van de trendmatige verwachting.

Vordert het werk om met CPB en PBL tot een koptekst te komen?

Gr [REDACTED]

Op 21 feb. 2019 om 12:34 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Neem aan dat jullie deze al kennen. Kreeg ik zojuist via SG.

[REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 21 februari 2019 om 12:12:11 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Doorst.^{FSI} Redeneerlijn Reactie Energierekening^{PDI}

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@pbl.nl>

Datum: 20 februari 2019 om 15:02:04 CET

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Redeneerlijn Reactie Energierekening

Beste [REDACTED]

Bijgaand de redeneerlijn die we vanaf nu gebruiken voor onze reactie op de discussie die is ontstaan naar aanleiding van de kabinetsreactie op de energierekening.

Zou jij deze ook willen delen met de Minister EZK?

Ik zal deze redeneerlijn vanavond ook als basis gebruiken voor mijn optreden in Nieuwsuur.

Veel dank.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

.....
[REDACTED]
Planbureau voor de Leefomgeving
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 30314 | 2500 GH | Den Haag

.....
T [REDACTED]
<http://www.pbl.nl>

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: update proces MR notitie
Datum: donderdag 21 februari 2019 13:05:06

Allen! Veel gebeurd vanmorgen. Zowel debat, input van planbureaus en eigen nieuwe lijnen.
[REDACTED] brengt alles samen in de nieuwe versie van de notitie.
We mikken op een concept rond half twee.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 13:22
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
Onderwerp: Fwd: SPOED: Spreeklijn energienota
Bijlagen: Spreeklijn Energierekening 21 febr MEZK.docx; ATT00001.htm

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 21 februari 2019 om 13:06:29 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>
Kopie: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: SPOED: Spreeklijn energienota

Beste allen,

Bijgaand een nieuwe versie van de spreeklijn, in afstemming met MEZK. Deze wordt zsm voorgelegd aan de StasEZK. Als zij akkoord is, kunnen we de lijn vaststellen en verspreiden.

@ [REDACTED], graag akkoord op verwoording wbt de gestegen energieprijzen.

Groet

[REDACTED]

.....
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Directie Communicatie
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
 .....

M [REDACTED]
 email: [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: update proces (Kamervragen VANDAAG!)
Datum: donderdag 21 februari 2019 13:50:13

Ja wilde minister per se.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 13:48
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: update proces (Kamervragen VANDAAG!)

Vragen toch vandaag??

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 13:47
Aan: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: update proces (Kamervragen VANDAAG!)

Allen,

Zojuist terugkoppeling via de minister + gesprek met [REDACTED]

1. MR-notitie

[REDACTED] maakt nu integrale versie. Zodra hij klaar is, kan hij worden afgestemd met andere departementen. [REDACTED]

2. Kamervragen.

Moeten vandaag uit! Er komt een oplegbrief. Met ons eigen verhaal, conform lijn van minister in het debat vanmorgen + extra stukje transparantie etc. PBL. [REDACTED] maakt 1^e versie.

Graag maximaal agenda's vrijmaken om snel te kunnen reageren.
Erg hectisch allemaal, maar dat is het even vandaag...

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: pbl
Datum: donderdag 21 februari 2019 13:59:55

Dag [REDACTED]

[REDACTED] vroeg me om contact met je op te nemen over PBL.
En te checken of je genoeg hebt aan de woordvoeringslijn die hij je stuurde.

Hoor graag van je!

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: tekst voor oplegnotitie
Datum: donderdag 21 februari 2019 14:20:14

[REDACTED]

Hierbij aanvullende tekst, graag prominent in de oplegger!!!
Daarnaast met [REDACTED] afgesproken dat notitie in cc naar stas gaat.

Groet,
[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)
Datum: donderdag 21 februari 2019 14:24:18
Bijlagen: [Beantwoording SET 1 \(svz 1158\) \(002\).docx](#)

Ha [REDACTED] en [REDACTED]

Zie commentaar van PBL. [REDACTED].

[REDACTED] 1^e track de formulering, tweede of we dat moeten schrappen. Wat vinden jullie?

Ik kan checken bij PBL waar het verzoek vandaan komt.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: URGENT: laatste versie MR notitie energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 14:30:21
Bijlagen: DOMUS-19053232-v1-notitie MR energierekening 20 februari opmerkingen 2102 def.docx

---

[REDACTED] aanvullend ook graag zorgen dat de notitie cc naar de stas gaat. [REDACTED]

Als dit vragen oproept, hoor ik dat graag van je!

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:25
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: URGENT: laatste versie MR notitie energierekening

Ha [REDACTED]

In de bijlage tref je de laatste versie van de MR notitie aan. Deze moet uiterlijk 14.45u bij BBR zijn. Daarom wil ik je vragen om deze zsm te lezen. In de oplegnota voor MEZK voegen we onderstaande punten toe (@ [REDACTED] kun jij die toevoegen?):

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

Hartelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:52
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: je check op vraag 6

Het blijft nu onduidelijk waarom we een korte termijn actualisatie hebben gevraagd van de NEV2017. Daar geeft deze alinea geen antwoord op.

Zie verder onderstreepte toevoeging in je oorspronkelijke tekst. Vergelijkbare toevoeging gaf ik net aan [REDACTED] door voor memo aan MR!

Dank [REDACTED]

Op 21 feb. 2019 om 14:36 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Zoiets als toevoeging laatste alinea?

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:20
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Re: je check op vraag 6

Dit is een tekst die ik goed kan volgen. enige opmerking is: kunnen we onderaan nog toevoegen wat het kabinet gaat doen met de actualisatie van de NEV 2017

Op 21 feb. 2019 om 13:13 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha [REDACTED]
 Gisteren sprak je met [REDACTED] over een meer opdehurkengehalte voor vraag 6 in de set kamervragen.
 Graag leg ik het antwoord waartoe we nu komen even aan je voor.
 Ben je akkoord met dit antwoord?
 [REDACTED]

6

In hoeverre heeft deze misrekening ook gevolgen voor de doorrekening van het Klimaatakkoord? Bent u bereid om in gesprek te gaan met de onafhankelijke rekenmeesters van de overheid om te zorgen dat bij de doorberekeningen van het Klimaatakkoord wordt gewerkt met een goed beeld van de betaalbaarheid van de energierekening?

Antwoord

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)
Datum: donderdag 21 februari 2019 14:59:10

Ja, geen volledige NEV, alleen berekeningen energierekening.

@ [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:54
Aan: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]@minez.nl
CC: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl
Onderwerp: RE: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)

PBL stelt nu (vetgedrukt): "[REDACTED]
 [REDACTED]."

Klopt dit? Is dit wat gevraagd is?

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:24
Aan: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]@minez.nl
CC: [REDACTED]@minez.nl; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl
Onderwerp: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)

Ha [REDACTED] en [REDACTED]

Zie commentaar van PBL. [REDACTED]
 [REDACTED] 1^e track de formulering, tweede of we dat moeten schrappen. Wat vinden jullie?
 Ik kan checken bij PBL waar het verzoek vandaan komt.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)
Datum: donderdag 21 februari 2019 14:59:37

Mooi. Staat nog typo in 2^e zin (dubbeling).

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:53
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)

Definitieve CPB-passage in de Kamerbrief wordt:

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:39
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)

Over vraag 6: Kun je checken of het ook inhoudelijk onjuist is? Volgens mij namelijk niet, [REDACTED]

[REDACTED]

@ [REDACTED] Ik heb tav vraag 6 nog een laatste alinea ter toevoeging uitstaan in reactie op [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 14:24
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Beantwoording SET 1 (svz 1158) (002)

Ha [REDACTED] en [REDACTED]

Zie commentaar van PBL. [REDACTED],

[REDACTED] 1^e track de formulering, tweede of we dat moeten schrappen. Wat vinden jullie?
Ik kan checken bij PBL waar het verzoek vandaan komt.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: DOMUS-19053782-v1-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening (003)
Datum: donderdag 21 februari 2019 15:39:23
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v1-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening \(003\).docx](#)

Mooi werk! Zie tracks in versie van [REDACTED]
En graag aanvullen met [REDACTED] over de modellen.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie
Datum: donderdag 21 februari 2019 15:45:58

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 15:45
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Update.

Minister wil antwoorden en oplegbrief om 16:00 max 16:15 zien en wil dat ze dan parallel naar stas Keijzer gaan.

[REDACTED]
[REDACTED]
Is alles om 16:00 gereed om te printen?

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Bureau Bestuursraad (BBR)

Op 21 feb. 2019 om 15:34 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hoi allen,

Huidige stand van zaken is;

- MR nota is naar MEZK. SZW akkoord. FIN nog geen reactie
- Vragenset 1 gaat zo naar MEZK (jullie opmerkingen verwerkt) en direct daarna naar MSZW en MFIN voor akkoord. Gaat niet de deur uit voordat dat dat het geval is.
- Komt een oplegbrief bij. Die hebben wij ook nog niet gezien. Delen wij direct zodra er een concept is.
- Vragenset 2 gaat niet vandaag.

Groeten,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 15:17
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: FW: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Van: [REDACTED]@minfin.nl>

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 15:17

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

CC: [REDACTED]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

[REDACTED]

Zou je me helderheid kunnen geven over wanneer de twee vragensets politiek worden besproken / bedoeling is om naar buiten te gaan? Ik krijg hier namelijk vanuit bureau SG het signaal dat jullie/EZK aangegeven zou hebben dat de vragenset vandaag al uitgaat. Onze bewindspersonen hebben echter allebei expliciet aangegeven dat ze er nog naar willen kijken dus voor die tijd kan het niet uit. En wat ons betreft zouden dus alle stukken eerst morgen in de MR besproken moeten worden.

Dank alvast! Groet [REDACTED]

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [REDACTED]@minfin.nl>

Datum: donderdag 21 feb. 2019 1:24 PM

Aan: [REDACTED]@MINSZW.NL>, [REDACTED]

[REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minszw.nl>,

[REDACTED]@minaz.nl>

Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]

[REDACTED]@minfin.nl>

Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Hoi [REDACTED]

Zie bijgevoegd hierbij ook onze opmerkingen. Wel met de notie dat onze bewindspersonen nog naar (de finale) beantwoording moeten kijken.

Groet [REDACTED]

Van: [REDACTED]@MINSZW.NL>

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 13:23

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]

[REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minszw.nl>;

[REDACTED]@minaz.nl>

CC: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: RE: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Dag [REDACTED]

Hierbij onze opmerkingen, met een paar vragen. Het lijkt me [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Met een vriendelijke groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minez.nl>

Verzonden: donderdag 21 februari 2019 11:06

Aan: [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minszw.nl>; [REDACTED]@minaz.nl>;
[REDACTED]@MINSZW.NL>

CC: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: conceptbeantwoording SET 1: graag zsm reactie

Bijgaand de conceptbeantwoording, graag zsm reactie.

Wij stemmen ook af met CPB en PBL.

Gr., [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 13 juni 2019 14:11
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Beantwoording Kamervragen energierekening

Van: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 18:10
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Re: Beantwoording Kamervragen energierekening

Beste mensen,

[REDACTED]

En overigens heb ik tijdens het MV op 11 december 2018 gezegd dat ik mij baseerde op de NEV2017. Ik zou dat graag opgenomen hebben in de antwoorden in termen van "hoewel tijdens het vragenuurtje het kabinet aangegeven heeft zich te baseren op..." etc etc.

Groet,
Mona

Op 21 feb. 2019 om 17:51 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Dag Mona,

Hierbij de meest actuele versie van de antwoorden op de Kamervragen over de energierekening. De minister spreekt hier nu over met de minister van SZW, dat kan dus nog tot wijzigingen leiden, dat laat ik dan z.s.m. weten. Zoals aangegeven, is de bedoeling dat deze antwoorden vandaag nog naar de Kamer gaan. Indien akkoord, hoor ik het graag, dan geef ik dat door.

Groet,
[REDACTED]

<DOMUS-19053782-v8-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx>

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 19:36
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Fwd: MR stukken agendapunt 13e K&E
Bijlagen: DOMUS-19053584-v1-Annotatie_MR_22_februari.DOCX; ATT00001.htm; 1. Oplegnotitie MR Klimaat en energie.docx; ATT00002.htm; 2. No-regret maatregelen Urgenda.docx; ATT00003.htm; 3. Planning KA - Urgenda - VJN.DOCX; ATT00004.htm; 4a. Energierekening.docx; ATT00005.htm; 4b. Spreeklijn Energierekening.docx; ATT00006.htm

Hoi Mona,

Bijgaand de MR stukken mbt pt 13e (klimaat en energie). Stukken gaan over urgenda en energierekening. In de spreeklijn zitten nog dezelfde punten waar je net in reactie op andere mail van [REDACTED] opmerkingen maakte (rol PBL en punt van 2017). Deze heeft [REDACTED] net ook vwb de spreeklijn doorgegeven. Mocht je nog andere opmerkingen hebben dan horen we het graag.

Groet,
[REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Stijging Energierekening hoger dan verwacht

- Veel huishoudens zijn onaangenaam verrast door de stijging van de energierekening. Dit roept terecht vragen op over uitslatingen die vanuit het kabinet zijn gedaan over de verwachte ontwikkeling van de energierekening en de koopkrachtontwikkeling.
- Het PBL heeft in 2017 ramingen van de energierekening gemaakt op basis van de inzichten van toen. Daar valt het PBL niets te verwijten.
- Het kabinet baseert zich wat betreft haar verwachtingen van de energierekening altijd op de ramingen van het PBL. In dit geval is dat de meest recente Nationale Energieverkenning, uit 2017. Na het verschijnen van de NEV'17 zijn de energieprijzen op de markt gestegen.
- Het kabinet had zich eind vorig jaar minder stellig moeten uitslatingen en meer moeten benadrukken dat het hier ging om een raming uit 2017. Ook zijn signalen vanuit de samenleving dat de gas- en elektriciteitsprijzen veel sneller stegen dan gedacht, op dat moment onvoldoende geëxpliciteerd.
- De komende tijd wil het kabinet met het PBL, met het Nibud, maar ook met partijen in de samenleving bezien hoe we de informatie op dit punt kunnen verbeteren.

Koopkracht

- De energierekening is onderdeel van de koopkrachtontwikkeling. Wat betreft de aannames van de gehele koopkrachtontwikkeling geldt dat het kabinet aansluit bij de ramingen van het CPB. Deze zijn steeds gebaseerd op de meest recente inzichten van de ontwikkeling van de energieprijzen.

- De raming dat de meeste huishoudens er in 2019 in koopkracht op vooruit zouden gaan, is gebaseerd op een inflatieraming van het CPB van 2,4%. De eerste cijfers van het CBS over januari, waarin het effect van de hogere BTW en energierekening is verwerkt, laat zien dat de inflatie is uitgekomen op 2,2%. Hoewel niet zeker is hoe de inflatie zich de komende maanden gaat ontwikkelen, laten de cijfers zien dat er op dit moment geen reden is om aan te nemen dat de koopkrachtcijfers niet kloppen. In maart zal het CPB een nieuwe raming maken van de koopkrachtontwikkeling en daarbij opnieuw de meeste recente inzichten meenemen. Het kabinet zal zich buigen over de uitkomsten van het CPB.

Doorrekening Klimaatakkoord

- Het Centraal Planbureau is gevraagd om de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord en klimaatbeleid in het algemeen voor huishoudens in kaart te brengen. Bij de berekening van de inkomenseffecten van het Klimaatakkoord spelen de leveringstarieven zoals gehanteerd in de NEV'17 geen rol.
- Het PBL berekent de CO₂-reductie van de voorstellen uit het Klimaatakkoord. Het PBL betreft daarbij ook de meest recente prognoses van de CO₂-prijs en de energieprijzen (World Energy Outlook).

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: totale set kamervragen energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 19:48:45
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v10-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)
[2e set def.docx](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 19:25
Aan: [REDACTED] uizen@MINSZW.NL>; [REDACTED]@minfin.nl>;
[REDACTED]@minaz.nl>; [REDACTED]@cpb.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@pbl.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
[REDACTED]@minaz.nl>; [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minszw.nl>; [REDACTED]@minaz.nl>
Onderwerp: totale set kamervragen energierekening

Allen,

In de bijlage de aangepaste antwoorden op de Kamervragen, set 1 en set 2 (met dank ook aan SZW).

Eventuele opmerkingen / nabranders graag zsm.

Rond 20.30 is er een call met MEZK, MSZW, MFIN (of SFIN) en AZ over deze sets.

Groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 1 april 2019 23:24
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Bijlagen: DOMUS-19053782-v12-
 Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.DOCX; ATT00001.txt

[REDACTED]
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad

Van: Wiebes, Ir. E.D. MBA (Eric)
Verzonden: donderdag 21 maart 2019 15:51
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 20:11
Aan: Wiebes, Ir. E.D. MBA (Eric)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Hi Eric,

hieronder de aangepaste versie van de Kamervragen. [REDACTED] en [REDACTED] staan paraat voor de telco. Hoe werkt dat precies? Bel jij hen of regelt [REDACTED] het? (Is ook de vraag van [REDACTED])

Groet
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Kamerbrief Energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 20:18:51
Bijlagen: DOMUS-19053782-v12-Beantwoording Kamervragen betreffende de energierekening.DOCX

Ha [REDACTED]

Dit is nu de set, afgestemd tussen onze minister en minister SZW. [REDACTED]
 [REDACTED] Nu uit onze handen.

Groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 19:57
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]s@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: RE: Kamerbrief Energierekening

En hierbij nogmaals maar dan met set 2 erbij, dus vragen GL.

Hartelijke groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 19:37
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]s@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Kamerbrief Energierekening

Ha allen,

Hierbij de versie van de Kamerbrief zoals hij nu is. In principe is hij nu afgerond, mogelijk komen er nog kleine wijzigingen in punten of komma's. Hij wordt ook alvast opgemaakt.

Hartelijke groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 15:45
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Kamerbrief Energierekening

Urgentie: Hoog

Ha allen,

Hierbij de concept-Kamerbrief met antwoorden op de vragen inclusief de koptekst. Hij staat al in Domus en iedereen is gemachtigd, maar het lijkt me handig als jullie eventuele wijzigingen bij mij aanleveren in tracks. Hij moet 16 uur bij de minister zijn dus hoge urgentie.

Hartelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 20:38
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]

Onderwerp: Re: Kamerbrief Energierekening

Akkoord met deze set. Succes met de call zodadelijk.

Op 21 feb. 2019 om 19:57 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

En hierbij nogmaals maar dan met set 2 erbij, dus vragen GL.
 Hartelijke groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 19:37
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Kamerbrief Energierekening

Ha allen,
 Hierbij de versie van de Kamerbrief zoals hij nu is. In principe is hij nu afgerond, mogelijk komen er nog kleine wijzigingen in punten of komma's. Hij wordt ook alvast opgemaakt.
 Hartelijke groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 15:45
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Kamerbrief Energierekening

Urgentie: Hoog

Ha allen,
 Hierbij de concept-Kamerbrief met antwoorden op de vragen inclusief de koptekst. Hij staat al in Domus en iedereen is gemachtigd, maar het lijkt me handig als jullie eventuele wijzigingen bij mij aanleveren in tracks. Hij moet 16 uur bij de minister zijn dus hoge urgentie.
 Hartelijke groet,
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: DOMUS-19053782-v12-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 20:42:44
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v12-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.DOCX](#)

Versie inclusief CPB en aanpassing tabel 1 obv [REDACTED]
NB dit is nu onze ambtelijke versie, nog nergens naartoe.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 21:59:36
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)

Ter info

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 21:59
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Allen,

[REDACTED] en ik hebben zojuist met de minister gesproken. Hij heeft ons de laatste wijzigingen in de tekst meegegeven.

Zie in de bijlage de versie die hij onder zijn arm meeneemt naar de MR. De printers zijn collectief offline, BBR maakt morgenochtend printjes.

Wordt vervolgd!

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: FW: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 22:00:38
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)

Dag!

Ook voor jullie. De laatste stand.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 21:59
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl> [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Allen,

[REDACTED] en ik hebben zojuist met de minister gesproken. Hij heeft ons de laatste wijzigingen in de tekst meegegeven.
Zie in de bijlage de versie die hij onder zijn arm meeneemt naar de MR. De printers zijn collectief offline, BBR maakt morgenochtend printjes.
Wordt vervolgd!

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 22:04
Aan: Keijzer, mr. drs. M.C.G. (Mona)
Onderwerp: Fwd: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Bijlagen: DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx; ATT00001.htm

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 21 februari 2019 om 22:00:07 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Doorst.: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.pdf

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 21 februari 2019 om 21:59:14 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>,
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]@minez.nl>,
 [REDACTED]@minez.nl>
Kopie: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Allen,

[REDACTED] en ik hebben zojuist met de minister gesproken. Hij heeft ons de laatste wijzigingen in de tekst meegegeven.

Zie in de bijlage de versie die hij onder zijn arm meeneemt naar de MR. De printers zijn collectief offline, BBR maakt morgenochtend printjes.

Wordt vervolgd!

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: donderdag 21 februari 2019 22:07:33
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)

Collega's,

Bij deze de laatste versie zoals wij die van onze minister kregen. Hij neemt morgen 6 exemplaren mee naar de MR voor de laatste finetuning met betrokkenen.

Vriendelijke groet,

Mede namens [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: vrijdag 22 februari 2019 07:42:24

Ha [REDACTED] als het goed is zit alles in deze set. Er is nog niks uit.

Groet,
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 21 feb. 2019 om 22:17 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Hoi [REDACTED]
 En die andere kamervragen van GL? Zijn die pok al uit?
 Groet
 [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 21 feb. 2019 om 21:59 heeft [REDACTED]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ter info

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 21:59
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
CC: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: versie die MEZK meeneemt naar MR DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Allen,

[REDACTED] en ik hebben zojuist met de minister gesproken. Hij heeft ons de laatste wijzigingen in de tekst meegegeven.
 Zie in de bijlage de versie die hij onder zijn arm meeneemt naar de MR. De printers zijn collectief offline, BBR maakt morgenochtend printjes.

Wordt vervolgd!

Vriendelijke groet,

■

<DOMUS-19053782-v13-

Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx>

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 10:41
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx
Bijlagen: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Bijgaand om te delen met SZW
[REDACTED]

	2017	2018	2019
electriciteitslevering in kWh	2.768	2.675	2.581
variabele kosten	144	137	131
vaste kosten	231	243	243
<i>EB cf. NEV 2017</i>	278	269	259
<i>EB maatregelen BP2018</i>		7	6
<i>EB maatregelen RA</i>			-19
<i>belastingvermindering cf NEV 2017</i>	-306	-301	-297
<i>aanpassing belastingvermindering RA</i>			51
Energiebelasting	278	275	247
belastingvermindering	-306	-301	-246
<i>ODE Rutte II cf. NEV 2017</i>	20	35	49
<i>ODE Rutte III</i>			
opslag duurzame energie	20	35	49
BTW	77	82	89
subtotaal elektriciteitsrekening	445	472	512

gasverbruik in m3	1.241	1.205	1.170
--------------------------	--------------	--------------	--------------

variabele kosten	309	312	314,50
vaste kosten	183	183	183
<i>EB cf. NEV 2017</i>	310	301	292
<i>EB maatregelen BP2018</i>		7	6
<i>EB maatregelen RA</i>			35
Energiebelasting	310	308	334
<i>ODE Rutte II</i>	20	34	61
<i>ODE Rutte III</i>			
opslag duurzame energie	20	34	61
BTW	173	176	187
subtotaal gasrekening	994	1013	1080

totaal energierekening	1439	1484	1592
waarvan ODE incl. BTW	49	84	133
waarvan EB incl. BTW	341	341	405
mutatie energierekening prijzen 2016			108
<i>wv ODE</i>			49
<i>wv EB</i>			64

INPUTS cf. NEV 2017

elektriciteit			
vk per kwh	0,052023	0,051295	0,050567
eb tot 10.000 kWh	0,100434	0,100434	0,100434
eb effect Belastingplan 2018		0,00247	0,00247
eb effect regeerakkoord			-0,0072
eb effect regeerakkoord belastingvermindering			-51
ode tot 10.000 kWh Rutte II	0,0074	0,0132	0,0189
ode tot 10.000 kWh Rutte III			

gas

vk per m3	0,248993	0,258588	0,26888
eb tot 170.000 m3	0,249799	0,249799	0,249799
eb effect Belastingplan 2018		0,00555	0,00555
eb effect regeerakkoord			0,03
ode tot 170.000 m3 Rutte II	0,0159	0,0285	0,0524
ode tot 170.000 m3 Rutte III			
inflatie 2016=100	1,008301	1,02505	1,038855

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]@minaz.nl
Onderwerp: Fwd: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: vrijdag 22 februari 2019 12:02:08
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v13-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)
[ATT00001.htm](#)

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 21 februari 2019 om 22:07:32 CET
Aan: [REDACTED]@minaz.nl>, [REDACTED]
[REDACTED]@MINSZW.NL>, [REDACTED]
[REDACTED]@minfin.nl>
Kopie: [REDACTED]@minez.nl>, [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp:
Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Collega's,

Bij deze de laatste versie zoals wij die van onze minister kregen. Hij neemt morgen 6 exemplaren mee naar de MR voor de laatste finetuning met betrokkenen.

Vriendelijke groet,

Mede namens [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minfin.nl>
Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 14:04
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx
Bijlagen: DOMUS-19053782-v13-
 Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening (002) dm.docx

Hallo allen,

Zie bijgaand nog wat meer tekstuele suggesties op p9.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 13:58
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Dag allen,

Ik werd net gebeld door mijn minister dat ze klaar zijn in de MR. De tijd gaat dus dringen. Hierbij ons voorstel met een tabel bij vraag 2, 2^e set. Volgens mij [REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@minszw.nl>
Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 12:28
Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
 [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@MINSZW.NL>; [REDACTED]@minfin.nl>;
 [REDACTED]@minfin.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Ok, gecompliceerd allemaal. Maar dit zou dan het antwoord op vraag 2 worden.

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 11:58
Aan: [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minez.nl>;
 [REDACTED]@MINSZW.NL>; [REDACTED]@minszw.nl>;
 [REDACTED]@minfin.nl>; [REDACTED]@minfin.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Ha [redacted]

Inderdaad goed om even te bellen. [redacted] belt jullie nu.

Groet,

Van: [redacted]@minfin.nl>

Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 11:54

Aan: [redacted]@minez.nl> [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>;

[redacted]@MINSZW.NL>; [redacted]@minszw.nl>; [redacted]
[redacted]@minfin.nl> [redacted]@minfin.nl>

CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Hallo allen,

Zie bijgevoegd nog enkele opmerkingen bij de EZK berekening. Wat ons met name opvalt is dat het lijkt alsof het gebruik van prijzen 2016 en prijzen 2019 door elkaar heen lijkt te lopen. [redacted]

@S [redacted] kunnen jullie deze vragen beantwoorden?

@ [redacted] zou jij mij de berekening van de onderstaande tabel kunnen mailen? [redacted]

[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

Met vriendelijke groet,

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 11:28

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@MINSZW.NL>; [redacted]

[redacted]@minszw.nl>; [redacted]@minfin.nl>; [redacted]
[redacted]@minfin.nl> [redacted]@minfin.nl>

CC: [redacted]@minez [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Allen,

[redacted] en ik hebben net contact gehad met [redacted] en [redacted]
[redacted] doet een voorzet voor een nieuw antwoord op vraag 1,2 uit set 2. [redacted] loopt het model van [redacted] nog een keer door.

Laten we daar even op wachten. Voordat we verder stappen zetten.

Groet,

[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 11:26

Aan: [Redacted]@MINSZW.NL>; [Redacted]@minez.nl>;
[Redacted]@minszw.nl>; [Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]@minfin.nl>

CC: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Beste [Redacted] helemaal eens. Mooie oplossing zo.

Van: [Redacted]@MINSZW.NL>

Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 11:20

Aan: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minszw.nl>;
[Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]@minfin.nl>;
[Redacted]@minfin.nl>

CC: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>

Onderwerp: RE: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Ha,

Mijn beeld bij bestudering van het sheet, is de volgende uitsplitsing:

[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Van: [Redacted]@minez.nl>

Verzonden: vrijdag 22 februari 2019 10:49

Aan: [Redacted]@minszw.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minfin.nl>; [Redacted]

CC: [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>; [Redacted]
[Redacted]@minez.nl>; [Redacted]@minez.nl>

Onderwerp: FW: energierekening cf. methodiek PBL dd 22 feb 2019.xlsx

Allen,

Hierbij het sheet om zo te bespreken.

Groet,

■ Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED]
Aan: [Wiebes, Ir. E.D. MBA \(Eric\)](#)
Onderwerp: Fwd: versie EZK
Datum: vrijdag 22 februari 2019 14:31:33

Eric,

Hierbij ons voorstel. Ik stuur je zo nog de versie van SZW. Wij hechten sterk aan eenvoud en heldere verklaring richting kamer, zonder verwarrende nieuwe cijfers.

Groet,
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@minez.nl>
Datum: 22 februari 2019 om 14:28:40 CET
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: versie EZK

1

Kunt u nauwkeurig toelichten waar de verschillen tussen de raming van het kabinet (een stijging van 108 euro) en de cijfers van het CBS (een stijging van 334 euro) vandaan komen? Welk deel hiervan komt door belastingen? Welk deel door een hogere marktprijs voor energie? Kunt u beide bedragen nader uitsplitsen per oorzaak?

2

Hoe komt het dat de raming van het kabinet zo veel afwijkt van de CBS cijfers als de helft van de stijging komt door een hogere energiebelasting?

Antwoord

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [Wiebes, Ir. E.D. MBA \(Eric\)](#)
Onderwerp: Versie szw
Datum: vrijdag 22 februari 2019 14:32:05

Hierbij de versie van szw.

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]:@pbl.nl"
Onderwerp: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: vrijdag 22 februari 2019 15:03:20
Bijlagen: DOMUS-19053782-v15-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx

---

Dag [REDACTED]

Zie bijgaand de herziene beantwoording van de Kamervragen. Deze gaan zo uit.
Aantal wijzigingen ten opzichte van gisteren. Inhoudelijke lijn ongewijzigd, wel veel tekstueel.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening
Datum: vrijdag 22 februari 2019 15:06:01
Bijlagen: [DOMUS-19053782-v15-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)

Allen,

Zie bijgevoegd de versie zoals die nu uitgaat op verzoek van mijn minister. Voor de fijnproevers: bij set 2 volgen we de laatste versie van SZW, met enkele tekstuele correcties voor aansluiting met andere antwoorden.

Dank voor de intensieve en snelle samenwerking. En alvast een goed weekend.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 21 februari 2019 22:08
Aan: [REDACTED]@minaz.nl>; [REDACTED]@MINSZW.NL>;
[REDACTED]@minfin.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Collega's,

Bij deze de laatste versie zoals wij die van onze minister kregen. Hij neemt morgen 6 exemplaren mee naar de MR voor de laatste finetuning met betrokkenen.

Vriendelijke groet,

Mede namens [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Van:

Aan:

Cc:

Onderwerp:

Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening

Datum:

vrijdag 22 februari 2019 15:16:25

Bijlagen:

[DOMUS-19053782-v15-Beantwoording_Kamervragen_betreffende_de_energierekening.docx](#)

■ e.a.

Zie in de bijlage de brief zoals die nu uitgaat naar de Tweede Kamer. In deze hectische week is er onder hoge druk ontzettend hard en goed gewerkt door heel veel mensen. Bijzondere dank aan de cc-balk!

Hopelijk kan iedereen even bijkomen in een relatief rustig weekend.

De energierekening wordt vervolgd...

Groet,

■